

Typologie obětí a nejčastější příčiny domácího násilí

Bc. Jakub Gajdošík

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jakub GAJDOŠÍK**
Osobní číslo: **H118416**
Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Typologie obětí a nejčastější příčiny domácího násilí**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce změněna:

- na kategorizaci obětí domácího násilí a nalezení společných znaků těchto obětí
  - na osobu násilníka, jeho typické znaky
  - na druhy prostředí, ve kterém k domácímu násilí dochází
  - na příčiny a důvody vzniku domácího násilí (sociální, osobnostní, ekonomické)
  - na možnosti sociální pedagogiky, při pomoci obětem a prevenci domácího násilí
- Součástí práce bude sociologický průzkum (event. drobný sociologický výzkum) zaměřený na zjištění postojů, názorů a znalostí laické veřejnosti, ve vztahu k domácímu násilí.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- BURIÁNEK, J., KUCHAR, P. In kolektiv autorů. Domácí násilí ? násilí na mužích a seniorech. Praha: Triton, 2006
- ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M.. Domácí násilí ? přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích. Bílý kruh bezpečí, o. s., Praha: 2002
- HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. Domácí násilí v ČR z pohledu práva, Efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím. Brno: Justiční akademie České republiky, 2004
- ŠPECIÁNOVÁ, Š. Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: LINDE nakladatelství s.r.o., 2003
- GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad, 2000.
- WEISS, P. a kol. Sexuální zneužívání dětí. Praha: Grada Publishing, a. s., 2005

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Renata Oralová

Institut mezioborových studií

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2013

V Brně dne 30. listopadu 2011

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

PhDr. Miloš Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně .....

.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Jakub Gajdošík, Typologie obětí a nejčastější příčiny domácího násilí. (Diplomová práce), Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Institut mezioborových studií, 2013. Vedoucí práce Mgr. Renata Oralová.

Práce je zaměřena na charakterizaci nejčastěji se vyskytujících pojmů v problematice domácího násilí, se zaměřením na nalezení společných znaků obětí domácího násilí a jejich typologii. Praktická část diplomové práce obsahuje analýzu provedených rozhovorů, s cílem objasnit nejčastější příčiny domácího násilí.

Klíčová slova:

Domácí násilí, formy domácího násilí, mýty o domácím násilí, oběť, agresor, specifika domácího násilí, příčiny domácího násilí.

ABSTRACT

Jakub Gajdošík, Typology of Victims and the Most Common Causes of Domestic Violence. (Diploma Thesis), Tomas Bata University in Zlín, The Institute of Interdisciplinary Studies, 2013. Thesis Supervisor Mgr. Renata Oralová.

The diploma thesis deals with the characterization of the most common terms in the area of domestic violence. It is focused on finding the common signs of domestic violence victims and their typology. The practical part contains an analysis of the interviews, in order to clarify the most common causes of domestic violence.

Keywords:

Domestic violence, forms of domestic violence, myths about domestic violence, victim, aggressor, the specifics of domestic violence, the causes of domestic violence.

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Renatě Oralové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé diplomové práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1. DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	11
1.1 DEFINICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	11
1.2 SPECIFIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	12
1.3 FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	14
1.4 DÍLČÍ ZÁVĚR.....	18
2. PACHATELÉ A OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ	19
2.1 OSOBNOST NÁSILNÍKA, CHARAKTERISTIKA, SPOLEČNÉ ZNAKY	19
2.2 MÝTY A PŘEDSUDBY O OBĚTECH DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	20
2.3 NÁSILÍ PÁCHANÉ NA ŽENÁCH.....	22
2.4 DĚTI JAKO OBĚTI A SVĚDCI DOMÁCÍHO NÁSILÍ	25
2.5 SENIORI JAKO OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	26
2.6 DÍLČÍ ZÁVĚR.....	27
3. PŘÍČINY VZNIKU DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	29
3.1 RIZIKOVÉ FAKTORY VEDOUcí KE VZNIKU DOMÁCÍHO NÁSILÍ	29
3.2 PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	30
3.3 JEDNOFAKTOROVÉ A VÍCEFAKTOROVÉ TEORIE	31
3.4 DÍLČÍ ZÁVĚR.....	32
4. PRÁVNÍ VYJÁDŘENÍ A PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	33
4.1 ZÁKONNÉ MOŽNOSTI NA OCHRANU OBĚTÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	33
4.2 ORGANIZACE POMÁHAJÍCÍ OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ	37
4.3 MOŽNOSTI SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY V POMOCI A PREVENCI PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM	39
4.4 DÍLČÍ ZÁVĚR.....	40
II PRAKTICKÁ ČÁST	41
5. KVALITATIVNÍ VÝZKUM MEZI OBYVATELI (ROZHOVOR).....	42
5.1 STANOVENÍ VÝZKUMNÉHO CÍLE A HYPOTÉZ	42
5.2 METODY VÝZKUMU	42
5.3 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO VZORKU.....	44
5.4 ROZHOVORY – SEZNÁMENÍ S RESPONDENTY	45
5.5 TRANSKRIPCE ROZHOVORŮ.....	49
5.6 PROCES ANALÝZY ZÍSKANÝCH DAT.....	50
5.7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	50
5.8 ZODPOVĚZENÍ OTÁZEK STANOVENÝCH V CÍLECH VÝZKUMU	62
ZÁVĚR.....	66
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	68
SEZNAM PŘÍLOH.....	71

ÚVOD

Domácí násilí - pojem, který se do nedávné doby objevoval na veřejnosti jen velice zřídka a mnozí z nás jej chápali jako něco nového, výdobytek moderní doby, něco co snad dříve ani neexistovalo. Avšak tato představa byla naprosto scestná. Určité variace domácího násilí existují tak dlouho, jako soužití lidí samo. Doprovází nás od počátku, jen se o této problematice nemluvílo, nepracovalo se s ní a konalo se, až nastal samotný problém ve formě, nejčastěji, fyzického útoku násilníka. To, že samotný útok byl jen špičkou ledovce a vyvrcholením dlouhodobého útlaku, společnost doposud neřešila. V posledních letech se však situace mění. Dříve abstraktní pojem dnes, díky větší medializaci, dostává, i pro běžnou veřejnost, konkrétnější obrysy.

Přivýběru z témat pro diplomovou práci, mi právě problematika domácího násilí byla ze všech nejbližší. Důvod je prostý. Pracuji jako policista v přímém výkonu služby a jednou z největší a nejsložitější kategorií jsou zákroky v domácnostech. Může jít o případy, tzv. italské domácnosti, kde spolu žijí dva rovnocenní partneři, kteří mají na vzniku rozporů a vzájemných konfliktů stejný podíl. Druhou skupinou, na první pohled ne tak výraznou, jsou právě případy domácího násilí, v nichž jsou, po získání potřebných informací, jasně patrné role násilné a ohrožené osoby. Problematika domácího násilí je jednou z nejcitlivějších a nejintimnějších záležitostí, kterými se policie zabývá. Jak jsem již uvedl, mám s domácím násilím své zkušenosti, a proto je pro mě výzvou jej dále rozpracovat v této diplomové práci. Nejen, že tím získám nové vědomosti spojené s domácím násilím, ale teoretická znalost mi může významně pomoci v praxi, tím mám na mysli při výkonu povolání.

Domácí násilí je celospolečenský, patologický, jev. Není typický jen pro určitou sociální vrstvu obyvatel, tudíž je i z pohledu sociální pedagogiky žádoucí se tímto jevem zabývat. Nejmarkantnější jsou projevy v sociálně slabších vrstvách obyvatel, kde se vyskytují ve formě fyzických útoků s viditelnými následky. Proto se na první pohled může zdát, že se týká pouze této vrstvy. Opak je pravdou. Ve společensky výše postavených vrstvách dochází k domácímu násilí také. Probíhá však v daleko latentnějších a promyšlených formách. Z tohoto důvodu je hůře odhalitelné a postižitelné.

Práci si neklade za cíl objevit nové či převratné skutečnosti. Účelem je zde prezentovat osobitě pojetí problematiky domácího násilí. Toho bude docíleno důkladným studováním

shromážděných materiálů a informací, jež mohou být nápomocny. Doposud shromážděné materiály jsou především od českých a slovenských odborníků z odvětví práva, sociologie, psychologie a pedagogiky, kteří se domácím násilím zabývají. Při zpracování teoretické části byla užita technika analýzy dostupných materiálů a následně, po provedení analytického rozložení a prozkoumání, metoda syntézy.

Cílem teoretické části diplomové práce bude *charakterizovat pojem domácího násilí, se zaměřením na nalezení společných znaků obětí a jejich typologii*. Praktickou částí diplomové práce se pokusím, formou kvalitativního výzkumu, technikou rozhovoru, *objasnit nejčastější příčiny domácího násilí*.

Dále bude cílem výzkumu verifikace následujících předpokladů:

- *Předpokládám, že ženy, jako oběti domácího násilí, setrvávají v tomto násilném vztahu kvůli dětem a snaze o udržení rodiny.*
- *Předpokládám, že se oběti domácího násilí snaží tento problém skrývat před svým okolím.*
- *Předpokládám, že ve vzniku a růstu agrese násilníka, hraje významnou roli sociálně-ekonomická situace rodiny.*

Výsledky uvedu v závěru kvalitativního výzkumu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. DOMÁCÍ NÁSILÍ

Pro pochopení problematiky domácího násilí, je důležité znát základní definice a pojmy, s tímto tématem související. V následující podkapitole je proto uvedeno několik různých pojetí domácího násilí.

1.1 Definice domácího násilí

Pro domácí násilí prozatím neexistuje jednotná definice či norma. Všeobecně se pod pojmem představuje špatné jednání, výhrůžky, pohrůžky, jednání, které působí újmu na fyzickém, psychickém, sexuálním zdraví. Jde o agresi pachatele, které je za účelem poškození oběti.

Pojem domácí násilí zahrnuje fyzické, sexuální, psychické či ekonomické násilí (či např. vynucenou izolaci), k nimž dochází mezi blízkými osobami. Většinu obětí domácího násilí tvoří ženy, přičemž pachatelé jsou obvykle jejich současní i bývalí partneři (dochází ale i k násilí na dětech, starých osobách, násilí žen proti mužům či k násilí v homosexuálních vztazích).¹

Pod pojmem domácí násilí rozumíme útoky, napadání, výhrůžky od blízké osoby s cílem ublížit či získat nad obětí převahu a moc. Je útokem na lidskou důstojnost, ohrožuje zdraví a ve vyhrocených případech i život oběti.

Dle Johnsona jsou nosnými faktory pro správné vymezení pojmu domácího násilí, intenzita krutosti či délka trvání násilí, které rozlišují domácí násilí na běžné domácí násilí, partnerské násilí či patriarchální teror²

A. Buskotte, anglická psychologka, jež se problematikou násilí zabývá, ve své knize uvádí tuto definici *„Pod pojmem „domácí násilí“ se většinou rozumí opakované a stupňující se násilí fyzické, psychické či sexuální povahy mezi manželi nebo partnery.*

---

¹ ROSA, *Co je domácí násilí* [online] [cit. 2012-11 -11], dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/co-je-domaci-nasili/>.

² MARVANOVÁ-VARGOVÁ, B.; POKORNÁ, D.; TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*, 1.vyd. Praha: Linde, 2008,s. 9.

Problém „domácího násilí“ však lze pojmut v jeho širším významu jako rodinné násilí. Násilí v rodině totiž může mít různé konkrétní podoby, od týrání a zanedbávání dětí přes trýznění seniorů až po zmíněné psychické a fyzické násilí mezi mužem a ženou.“³

Ministerstvo vnitra definuje domácí násilí v rodině jako „dlouhodobé násilné chování v rodině, které zahrnuje jakékoliv činy nebo opomenutí spáchaná v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují vývoj jeho osobnosti.“⁴

Definicí pojmu domácí násilí se zabýval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 3. 2009, čj. 5 As 84/2008-81. Uvedl, „že domácím násilím se zpravidla označuje týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi osobami blízkými, žijícími spolu ve společné domácnosti, kdy jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu“⁵

„Na mezinárodní šestistupňové škále intenzity WHO je chronické násilí ve vztahu umístěno na pátém stupni.“⁶

1.2 Specifika domácího násilí

Znaky domácího násilí jsou:

Dlouhodobost a opakovanost domácího násilí

To znamená, že se nejedná o ojedinělý nebo jednorázový incident, ale že k němu dochází opakovaně, a tudíž vytváří i určitou historii. Projevy domácího násilí mohou přetrvávat i několik let, v čemž právě spočívá nebezpečnost tohoto násilí.

---

³ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, a.s., 2008, s. 42.

⁴ MAGDALENIUM, Definice pojmu domácí násilí, [online], [cit. 2012-11-11], dostupné <http://www.magdalenium.cz/index.php?nid=4875&lid=CS&oid=643223>.

⁵ NSSOUD, č. j. 5 As 84/2008 - 81 [online], [cit. 2012-11-11], dostupné http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2008/0084_5As__0800081A_prevedeno.pdf.

⁶ VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí – právní minimum pro lékaře*, 1. vyd. Praha: ProFem, 2004, s. 12.

Soukromí jako místo činu páchaného násilí (neveřejnost)

Toto násilí se nejčastěji odehrává v soukromí bytu, domu či na jiných uzavřených místech. Děje se tak mnohdy beze svědků (výjimku často představují děti), tam kde nedosahuje kontrola, což ale neznamená, že by mělo být tolerováno a nesankcionováno.

Eskalace násilí

V průběhu trvání domácího násilí postupně vzrůstá intenzita násilí a zvyšuje se agresivita útoku. Začíná pravidelně útoky proti lidské důstojnosti, dále pokračuje přes drobné fyzické ataky až po ty ohrožující zdraví a lidský život.

Vzájemná blízkost osob

Pachatel domácího násilí se zaměřuje právě na blízké osoby. Pachatel i oběť v minulosti byli nebo nyní jsou osobami blízkými, kteří jsou citově, sociálně či ekonomicky úzce spojení. Mohou mít společný majetek, děti apod. Mají společné bydliště a zpravidla ztíženou možnost toto místo opustit.

Uplatnění moci a kontroly

Charakteristické pro domácí násilí je právě nerovné postavení mezi obětí a pachatelem, jejichž role se v průběhu násilí nemění. Pachatel kontroluje život oběti a postupně získává moc nad jejím každodenním životem. V žádném případě se nejedná např. o spor, hádku nebo rvačku, protože v těchto případech je postavení obou stran stejné a rovnocenné.

Složitý, ambivalentní postoj oběti k pachateli

Tento postoj je dán tím, že oběti jsou poškozené známým pachatelem, blízkou osobou, tudíž se chovají úplně jinak než oběť cizího pachatele. Primárně si nežadají potrestat pachatele, ale přejí si zastavit páchané násilí a doufají, že jejich vztah může pokračovat bez násilí.⁷

---

⁷ DUFKOVÁ, I.; ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. 1. vyd. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005. s. 8.

1.3 Formy domácího násilí

Domácí násilí lze pozorovat v několika formách, které se mohou vzájemně kombinovat.

Fyzické násilí

Častou formou domácího násilí je fyzické násilí. Jde o bolestivé útoky, které mohou vyvrcholit poškozením zdraví, v nejhorším případě ohrožením života. Objevuje v podobě bití, fackování, strkání, řezání, svazování, kroucení ruky, tahání za vlasy, pálení, kousání, kopání, pokusy o škrcení, třesení, bodání, odpírání spánku a jídla, přinucení konzumace drog apod. Autoři J. T. Tedeschi a R. B. Felson, popisují agresi, fyzické násilí jako: *„jednání, které je provedeno se záměrem ublížit nějaké osobě nebo ji přimět k tomu, aby vyhověla, Kromě fyzického ublížení lze za agresi považovat psychická a emocionální zranění.“*⁸

Psychické násilí

Psychické násilí často souvisí s fyzickým násilím. Projevuje se ponižováním, zastrašováním, obviňováním, vyhrožováním, hrubým nadáváním, zesměšňováním před jinými lidmi, psychickým vydíráním, snižováním osobních kvalit, znevažováním schopností osoby stálým vyvoláváním sporů, kritizováním, sekýrováním, odpíráním pozornosti, demonstrací intimního vztahu s jinou osobou, křikem, ničením majetku, týráním oblíbených zvířat, výhrůzkami opuštěním rodiny nebo vraždou, únosem nebo odejmutím dětí, naváděním dítěte proti druhému rodiči, apod. Pokud mluvíme o psychickém násilí, jde o *„opakované, zpravidla eskalující, řečové (slovní) nebo jiné nekontaktní projevy agrese, které vytvářejí jasně asymetrický partnerský vztah a poškozují duševní stabilitu, či přímo duševní ale i tělesné zdraví oběti.“*⁹

Sociální izolace

Sociální izolace se zaměřuje na sociální postavení oběti, bývá označována jako zvláštní forma psychického násilí. Projevuje se izolací, bráněním oběti v kontaktu s rodinou,

---

⁸ ČERMÁK, I. *Lidská agrese a jeho souvislosti*, 1. vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999, s. 12.

⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, Praha : Grada Publishing, 2008, s. 23.

přáteli, kontrolou SMS zpráv, emailů, facebooku, dopisů. Soustavná kontrola oběti, kontrolními telefonáty, vyslýchání, příkazování chování a oblékání, nucení setrávat doma namísto chození do práce. Cílem je mít partnera co nejvíce pod kontrolou).

Emocionální násilí

Emocionální násilí je orientováno na osoby, zvířata a věci, vůči kterým má oběť jistý citový vztah. Agresor se nejčastěji orientuje na nejbližší lidi z okolí oběti, často jsou děti, rodiče, sourozenci apod. Obsahuje výhrůžky likvidací domácích zvířat nebo její provedení, ničení věcí patřících do osobního vlastnictví ohrožené osoby či věcí, ke kterým má vztah a představují nenahraditelnou vzpomínku, např. fotografie, dárky od rodičů, zděděné předměty jako památka na předky apod.

Sexuální násilí

*„je aktem agrese a zneužití partnerských vztahů v sexuální oblasti, vedené snahou zcela ovládnout partnera při sexuálním styku s cílem vyvolání pocitu ponížení partnera”.*¹⁰

Sexuální násilí zahrnuje znásilnění, vynucení sexuálního styku a různých sexuálních praktik proti vůli oběti, přinucení k pohlavnímu styku za přítomnosti jiných osob, sexuální napadání, donucení k používání nebo sledování pornografie, jednání pouze jako se sexuálním objektem.¹¹

Ekonomické násilí

Ekonomické násilí je charakteristické neposkytováním peněz a dotýká se základních potřeb osoby, jako je jídlo, ošacení, znemožnění přístupu k rodinným příjmům, společným účtům. Oběť je nucená žádat o peníze, každodenní kontrola rozpočtu nákupů, zákaz chození do práce a tím udržování ekonomické závislosti na partnerovi, neplacení nákladů spojených s bydlením, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji oběti, zatajování ekonomické situace

---

¹⁰ KONRÁD, Z.; BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha : Policejní akademie České republiky, 2007, s. 17.

¹¹ DOMESTIC VIOLENCE INTERVENTION SERVICES, INC., *Types of Abuse* [online], [cit. 2012-11 -11], dostupné z: http://www.dvis.org/dvis/Safety_Plan.asp?SnID=1188807973.

agresora a rodiny a mnoho dalších variant.¹² Nedostatek peněz se rovněž projeví ve společenském životě oběti, která se dostává do izolace a větší závislosti na agresorovi. V poslední době se rozšiřují případy, kdy si agresor vezme vysoké půjčky, které nesplácela, a protože byla uzavřena v době manželství firmy, vymáhají tyto pohledávky po oběti, nebo donutil oběť vzít si půjčku na své jméno.¹³

Stalking – pronásledování

K další formě domácího násilí patří i tzv. stalking. *Anglický výraz „stalking“ označoval původně v řeči lovců stopování lovené zvěře až k jejímu uštvání, přibližování se k ní s cílem ji ulovit.*¹⁴ Meloy definuje stalking jako *úmyslné, zlovolné, opakované pronásledování a obtěžování osoby, které ohrožuje její bezpečnost.*¹⁵ Nejrozsáhlejší skupinu obětí tvoří bývalé partnerky nebo bývalí partneři. Pachatel si chce udržet nad obětí moc a kontrolu. Stalking lze definovat jako zstrašující a obtěžující chování, které může mít podobu sledování, vyhrožování, docházení do míst bydliště či pracoviště oběti, opakovaných obtěžujících telefonátů či SMS zpráv, zanechávání vzkazů, předmětů nebo ničení osobních věcí s cílem vyvolat u oběti strach. Pronásledování a obtěžování může být zaměřeno na širší okruh známých či blízkých osob oběti.

Cyberstalking

S rozvojem internetových a informačních technologií dochází k rozmachu tzv. cyberstalking, což je použití telekomunikačních technologií, jako je internet nebo e-mailu. Cyberstalking lze považovat za další formu stalkingu. Je to úmyslná, vytrvalá a osobní agrese na oběť.

Agresor metodicky najde a kontaktuje oběť. Také jako spam, nemůžete zastavit kontakt s žádostmi. Ve skutečnosti, více se protestu nebo reagovat, tím více odměněn cyberstalker cítí. Nejlepší odpověď na cyberstalking není reagovat na kontakt.

---

¹² DUFKOVÁ, I.; ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*, Praha : Střední policejní škola Ministerstva vnitra, 2005, s. 9.

¹³ [online], [cit. 2012-11 -11], dostupné z: http://www.dvis.org/dvis/Safety_Plan.asp?SnID=1188807973.

¹⁴ ČÍRTKOVÁ, L.; VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada Publishing, 2007, s. 115.

¹⁵ MELOY, J.R. *The Psychology of Stalking : Clinical and Forensic Perspectives*. San Diego : Academic Press, 1998, s.2.

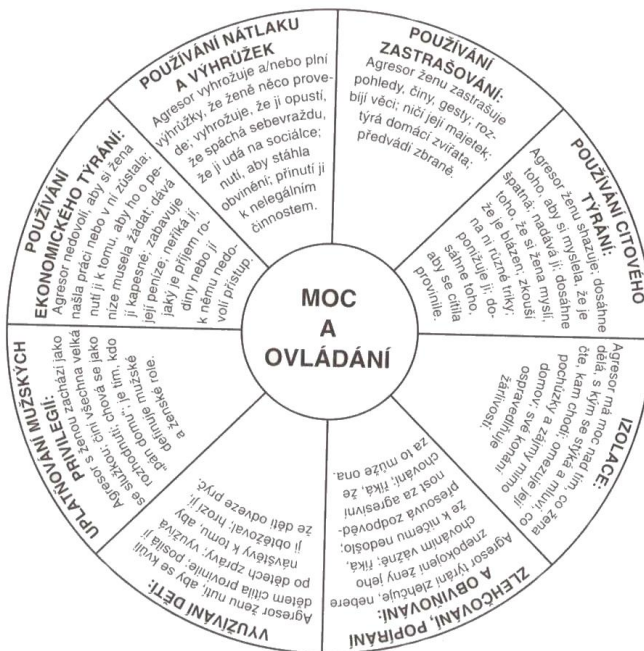
Cyberstalking spadá do šedé oblasti vymáhání práva. Většina zákonů zabývajících se pronásledování vyžaduje, aby oběť byla přímo ohrožena aktem násilí. Jen velmi málo mohou konat příslušné orgány, pokud dochází pouze k náznaku přímého násilí.

Bez ohledu na to, zda se můžete dostat stalking vymáháno dodržování zákonů proti cyberstalking, musíte zacházet cyberstalking vážně a chránit. Cyberstalking někdy zálohy na skutečné pronásledování a fyzického násilí.

Pronásledování lze obecně definovat jako obtěžující a zastrašující chování, které může mít podobu vyhrožování, pozorování, sledování, docházení do míst bydliště či pracoviště oběti, opakovaných obtěžujících telefonátů či SMS zpráv, zanechávání vzteků, předmětů nebo ničení osobních věcí s cílem vyvolat u oběti strach. Pronásledování a obtěžování může být zaměřeno na širší okruh známých či blízkých osob oběti.

Duluthský model:

„Toto schéma, které běžně používají organizace, například britská Women’s Aid, dobře ukazuje, jak citové týrání posiluje a podporuje fyzické a sexuální násilí. Středem kruhu je moc a ovládání, což je cílem a výsledkem násilí a týrání.“¹⁶

¹⁶ BUSKOTTE, A. Z pekla ven, žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, a.s., 2008, s. 15-16.

1.4 Dílčí závěr

Je dobré, že v současné době se o domácím násilí mluví čím dál více. Lidé by se měli více zajímat o své okolí a sousedy a nezavírat oči před domácím násilím. Ale i přesto v české společnosti nemá pojem domácí násilí přesnou definici. *Obecně lze však říct, že domácí násilí zahrnuje fyzické, sexuální, psychické či ekonomické násilí (či např. vynucenou izolaci), k nimž dochází mezi blízkými osobami.*

Domácí násilí má své typické znaky, podle kterých jej lze jednoduše poznat:

- a) dlouhodobost a opakovanost domácího násilí,
- b) soukromí jako místo činu páchaného násilí (neveřejnost),
- c) eskalace násilí,
- d) vzájemná blízkost osob,
- e) uplatnění moci a kontroly,
- f) složitý, ambivalentní postoj oběti k pachateli.

Domácí násilí lze pozorovat v několika formách, které se mohou vzájemně kombinovat.

2. PACHATELÉ A OBĚTI DOMÁCIHO NÁSILÍ

Domácí násilí je společenský problém, týkající se konkrétních osob, kdy každá z nich je osobitým nositelem lidských vlastností. Následující kapitola bude zaměřena na jednotlivé aktéry domácího násilí a jejich společné charakteristiky a znaky.

2.1 Osobnost násilníka, charakteristika a společné znaky

Agresor neboli pachatel domácího násilí negativně ovlivňuje a působí na oběť. Častou příčinou domácího násilí je povahové založení pachatele, potřeba moci, dominance a kontroly, neustálá snaha ovládat a kontrolovat a vychovávat svou oběť. Další faktor, který ovlivňuje agresora je to, že se již dříve s násilím potkal ve svém okolí, nebo přímo na jeho osobě bylo pácháno násilím. Také vyšší postavení ženy, popř. nižší postavení agresora vůči např. svému spolužákovi, může vyvolat návaly agresivity, kdy je cílem být dominantní v domácnosti.

Podstatné je také říct, že pachatel má dvojí tvář, proto okolí málokdy rozpozná agresora domácího násilí.

Všechny agresory charakterizuje tzv. **separační napadnutí**. A Jones tento pojem vymezil jako „útok na tělo a vůli ženy, kterým jí chce partner zabránit v tom, aby odešla, pomstít se za její odchod nebo ji přinutit, aby se vrátila. Jeho cílem je podrobit si její přání, kde a s kým bude žít, a používá donucování, aby upevnil pouto ve vztahu. Je to pokus získat, udržet si nebo znovu nabýt moc ve vztahu nebo potrestat ženu za ukončení vztahu. Často se děje opakovaně.“¹⁷

Mnoho agresorů má tyto vlastnosti:

- a) nízké sebevědomí,
- b) pocit neschopnosti a nedocenění,
- c) víru ve stereotypní rozdělení rolí mužů a žen,
- d) sklon vinit ze svých činů jiné,
- e) žárlivost,
- f) neschopnost vyrovnat se se stresovou situací,
- g) nepřipravenost nést důsledky za své násilné činy.

---

¹⁷ CVIKOVÁ, J. *Piata žena, aspekty násilia páchaného na ženách*, 1. vyd. Praha: Aspekt, 2001, s.170.

Voňková uvádí další kategorizaci agresorů, jsou jimi:

- a) čistý domácí agresor (onen muž dvojí tváře),
- b) generalista (násilník doma i na veřejnosti),
- c) situační domácí agresor (např. v důsledku nevěry, nezaměstnanosti),
- d) pachatel domácího násilí závislý na drogách nebo alkoholu,
- e) výjimkou jsou sadističtí pachatelé.¹⁸

2.2 Mýty a předsudky o obětech domácího násilí

Domácí násilí je spojováno s celou řadou chybných a mýtů a odstav společnosti. Největším omylem, který zakořenil mezi námi je to, že domácí násilí je pouze soukromá, privátní a osobní věc partnerů, tyto problémy si musí vyřešit sami. Domácí násilí, ale i násilí obecně nelze tolerovat a není podstatné, jestli jde o násilí mezi blízkými nebo cizími osobami.

Mýtus o sociálně slabých rodinách

Rozšířeným mýtem také je, že domácí násilí se středním a vrchním vrstvám vyhýbá a že postihuje jen sociálně slabé rodiny, které žijí na pokraji společnosti. Domácí násilí se vyskytuje ve všech společenských třídách, bez ohledu na vzdělání či finanční situaci.¹⁹ V dobře zajištěných rodinách může být domácí násilí ještě urgentnější, je těžké s ním vyjít na veřejnost.

Mýtus černobílého vnímání aktérů

Velmi rozšířenou představou je, že pachatel domácího násilí je silně negativní osoba, zatímco oběť domácího násilí je nevinná, nenásilná a čistá. Pachatel a oběť domácího násilí obyčejní lidé se všemi nedostatky. Agresivní osoba může v práci vtipný, milý a přátelský člověk. A naopak oběť může být ve všech ohledech nedokonalá. Ani nedokonalost oběti však neospravedlňuje domácí násilí.

---

¹⁸ VOŇKOVÁ, J.; HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. s. 62.

¹⁹ BUSKOTTE, A. *Z Pekla ven: žena v domácím násilí*, 1. Vyd. Brno: Computer Press, 2008, s. 23.

Mýtu s o fatálnosti (nevyhnutelnosti) domácího násilí

Další mýtus říká, že cyklus násilí je fatální. Do partnerství přenášíme své zážitky a zkušenosti z dětství, kopírujeme soužití našich rodičů a rodiny. Kdo zažil násilí mezi otcem a matkou, bude i ve vlastním vztahu přijímat roli oběti a násilníka. Toto ale není osudovým a nevyhnutelným jevem. Může postihnout kohokoliv, aniž by zažil v dětství násilí. U osob, které si nesou trauma z dětství je vhodný nástup terapie.

Mýtu o typickém pachateli

Ve společnosti panuje představa, že pachatel domácího násilí je primitiv, nevzdělanec, vztekly, impulzivní, arogantní, panovačná a agresivní osoba., která se na první pohled liší od slušného člověka. Mnoho lidí má utkvělou představou, že domácího násilí se dopouštějí nenormální osobnosti. Faktem je, že k domácímu násilí se uchylují i osoby, které jsou ve svém pracovním okolí úspěšní. Pachatel domácího násilí má velmi často dvojí tvář, násilnická je pouze ke svému partnerovi, zatím co na okolí vystupuje jako solidní člověk.

Mýtus o typické oběti

Další nepravdivou představou je, že oběti domácího násilí se mohou stát pouze oběti, které jsou pasivní, závislé, nesamostatné. Ovšem neexistuje typická oběť domácího násilí. Každý partner může sklouznout do pozice oběti.

Mýtus o vině oběti

Většina lidí si myslí, že každé domácí násilí musí mít svou jasnou příčinu nejlépe v chybě v komunikaci s partnerem. Oběť svého partnera nejspíše provokuje k násilným výbuchům. Nikdo nemá právo svého partnera týrat a ponižovat jakýmkoliv způsobem.

Mýtu o vlivu alkoholu

Lze to vyjádřit lapidární větou „Bije ji, protože pije.“ Pravdou je, že alkohol ani drogy nejsou příčinou.²⁰

---

²⁰ ČIRKOVA, L.;VITOUŠOVÁ,P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*.1.vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007.s. 45.

2.3 Násilí páchané na ženách

Oběti domácího násilí bývají z 90% ženy, které týrá jejich manžel, nebo partner. Každá třetí žena není ochotná takové týrání hlásit a žádat o pomoc, ať už policii, nebo příslušné organizace. Převážná část žen je také přesvědčena o tom, že je to normální a násilí patří k domácímu životu.

Většina žen se stydí za to, že jí partner týrá a proto se často nesvěří ani své rodině, ba dokonce partnera před rodinou stále obhajuje a omlouvá. Myslí, že nezvládli funkci dobré manželky, nechtějí rozbít rodinu. Když jsou děti malé, nechtějí jim vzít otce, nebo nemají ekonomické prostředky, aby se byly schopné osamostatnit. Nezřídka naivně doufají, že se jejich partner změní.

Dalším faktorem, proč se ženy také velmi dlouho rozhodují pro radikální řešení situace je to, že domácí násilí se odehrává v cyklech. Po domácím násilí způsobeném na ženě, se partner většinou kaje, omlouvá a slibuje změnu a nápravu, prosí o odpuštění. Po napadení by žena měla odejít od svého partnera, ale bohužel opak je pravdou. Právě v tomto období ženy podlehnou, uvěří slibům partnera a v tomto období „líbánek“ věří v nápravu. Po čase začne spirála domácího násilí nanovo. Žena věří, že toto násilí bylo doopravdy naposled a tak zůstává a domácí násilí se opakuje. Tento cyklus, jenž je jedním ze znaků domácího násilí ukazuje, že žen musí násilníka opustit v době, kdy k tomu má nejméně důvodů. Mnoho partnerů se snaží odradit oběti od odchodu výhrůžkami a vydíráním – co bude, pokud oběť od něj odejde.

Oběť mívá pocit, že dokud je doma, ví, jak se bude agresor chovat. Může předvídat, kdy se bude chovat násilně a má pocit, že se s tím ve známém prostředí snadněji vypořádá. Myslí si, že když odejde, situace bude nepředvídatelná s možnými fatálními následky.

Ženy často k partnerovi něco cítí. Není neobvyklé, že žena partnera miluje o přes opakující se domácí násilí. K tomu přispívá i fakt, že většina partnerů se nechovala násilně vždy, v mnoha vztazích se násilí projeví až po svatbě nebo po těhotenství. Žena mívá pocit, že jedině díky její neustálé podpoře bude mít partner dost síly na to, aby se změnil. Má pocit, že za ním musí stát a podpořit ho při terapii nebo v těžkém období. Ženy v situaci dlouhodobého násilí ztrácejí sebevědomí a zároveň u nich narůstá strach a zmatek. Pokud nemá žena dost podpory v okolí, může vést ponižování k tomu, že přejímá negativní informace o sobě.

Dalšími příznaky, že žena je obětí domácího násilí, mohou být vedle strachu, zmatku a bezmoci deprese, dále stud, zhoršení celkového zdravotního stavu, zvyšuje se také riziko sebevražděného chování.²¹

„U týraných žen se zjistily stejné projevy a symptomy jako u lidí, kteří přežili koncentrační či zajatecké tábory, nebo byli oběťmi únosů, přepadení, anebo přežili přírodní katastrofy.“²²

Syndrom týrané ženy

Syndrom týrané ženy je definován jako soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na prožívané násilí. Syndrom týrané ženy se skládá z poměrně různé mozaiky projevů, v konkrétním případě mohou být některé symptomy zvýrazněny, jiné naopak ustupují do pozadí. Symptomy u týraných žen rozčlenit do tří kategorií:

- a) příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu,
- b) naučená bezmocnost,
- c) sebezničující reakce.

U týraných žen je zvýrazněna ztráta životního cíle kombinovaná s celkovou netečností oběti, jeví se jako málo přístupné, nejsou schopny se přirozeně chovat, jestliže vůči nim někdo prezentuje silné negativní emoce, jako například vztek či zlost. Mají sklony uhýbat před konflikty, neschopny ukazovat své emoce a to zejména vztek a zlost. U týraných žen se často setkáváme s tzv. extrémní laskavostí. Při kontaktu s autoritou projevují nápadnou vstřícnost, neprůbojnost, chtějí za každou cenu vyhovět.

Naučená bezmocnost je důsledek týrání blízkým člověkem. Jádrem naučené bezmocnosti je tvrzení: *jestliže se jedinec naučí, že nemá kontrolu, nad nepříjemnými událostmi, a že každý jeho pokus změnit nepříjemnou událost končí prohrou, propadne pasivitě, která v extrémním případě může vést až k jeho smrti.* Důležitý význam má reakce oběti na první incidenty násilí. Ženy, které, aktivně zareagovaly v počáteční fázi zneužívání, jsou později schopné účinně zareagovat na pokračující násilí. S naučenou bezmocností je úzce spojeno

²¹ HUŇKOVÁ, M.; VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva, Efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím.* Brno: Justiční akademie České republiky, 2004, s. 64 – 67.

²² CVIKOVÁ, J. *Piata žena*, 1. vyd. Praha: Aspekt, 200, 1s. 26.

i drasticky snížené sebevědomí. Tato ztráta vlastní hodnoty je doprovázena nejistotou, nerozhodností a někdy i pokřiveným měřítkem hodnot.

Sebezničující reakce jsou následkem domácího násilí. Je třeba říci, že sebezničující reakce je vlastně typickou, přirozenou strategií vyrovnávání se s opakovaným a nevypočitatelným násilím, které na oběti páchá pachatel. Sebezničující reakce se objevují především u dlouhotrvajícího týraní a zahrnují zejména následující jevy:

- a) popírání viny útočníka,
- b) minimalizace následků (týraná žena minimalizuje skutečné následky),
- c) popírání domácího násilí (týraná žena vehementně popírá své zneužívání),
- d) odmítání možností záchrany (týraná žena popírá reálné možnosti pomoci).

Syndrom týrané ženy je reakce na periodický, ale nevypočitatelný výskyt chování u pachatele. Týraní partner střídá ve vztahu k ženě slušné zacházení s velmi špatným zacházením.²³

„Týrané ženy vykazují projevy posttraumatických reakcí ve formě únikových tendencí (popírání, apatie, strnulost, izolace, deprese, disociace, bagatelizace), také četné flashbacky. Objevuje se zvýšená vznětlivost, úzkostnost, přecitlivělost, panika, obsese, hyperaktivita, nervozita, snížené sebevědomí apod. U týraných žen můžeme identifikovat také zvýšenou úroveň pocitu bezmocnosti a bezradnosti, strachu a deprese jako reakce na ztrátu iluzí ve vztahu ke světu, prvotního sebepojetí, ztrátu pocitu síly a smysluplnosti.“²⁴

---

²³ HERMAN, J. Trauma a uzdravenie: *Násilie a jeho následky 6 od týrania v súkromí po politický teror*. [překl.] Jana Juráňová a Ľubica Hábová. Bratislava : Záujmové združenie žien Aspekt, 2001, s. 45-56.

²⁴ ŠPATENKOVÁ N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada. 2004, s. 108-109.

2.4 Děti jako oběti a svědci domácího násilí

Děti, které se stanou svědky násilí mezi rodiči, mohou mít podobné potíže jako děti, které jsou samy týrány. Rozsah důsledků, které na děti má přítomnost při domácím násilí závisí na několika faktorech:

- a) věk a pohlaví dítěte,
- b) míra brutality násilí, jehož byly děti svědky,
- c) reakce okolí (podpora či netečnost),
- d) počet útoků, jichž byly děti svědky,
- e) nestabilní výchovné metody a tělesné tresty.

Domácí násilí na dětech může mít nedozírné důsledky a ovlivnit celý vývoj jeho osobnosti. To že dítě je svědkem domácího násilí, nebo dokonce obětí, lze rozpoznat dle některých projevů v chování dítěte.²⁵

Psychické projevy

Pocity úzkosti, bezmoci (děti nemohou násilí zabránit, ani matku ochránit, nemají kam se schovat či utéci), poruchy pozornosti, které vedou ke zhoršení prospěchu, pocity ztráty, vzteku, smutku, zmatku, deprese, nízké sebevědomí, sebevražedné tendence. Děti mohou na prožitá trauma reagovat regresí, tj. návratem do předchozích, již překonaných vývojových období. Příznakem takové reakce bývá často noční pomočování, žvatlání, pasivita a nadměrná přizpůsobivost, žádné projevy přirozené dětské zvědavosti, dobrovolná izolace, noční můry a děsivé sny.

Psychosomatické projevy

Nespavost, zimomřivost, bolesti břicha a hlavy, zvýšená nemocnost bez nalezené specifické příčiny

Projevy v chování

Projevy verbální i fyzické agrese vůči vrstevníkům i dospělým, útěky z domova, poruchy přizpůsobení, porušování pravidel a nerespektování hranic, vyrušování, dožadování

---

²⁵ ELLIOTOVÁ, M. *Jak ochránit své dítě*. 3. vydání, Praha: Portál, 2000, s. 48-53.

se pozornosti, „věšení se“ na lidi okolo sebe, nedostatek odstupu. „*Děti, které samy zažily násilí, ať jak jeho svědci a nebo dokonce oběti, se mohou chovat násilně, mohou převzít toto chování za normální a přirozené. Jindy pod vlivem prožitého násilí naopak mohou v budoucnu převzít roli oběti. Svědectví násilí v dětství vyvolává v dospělosti deprese, posttraumatické symptomy, nízkou sebeúctu mezi ženami a posttraumatické symptomy mezi muži.*“²⁶

2.5 Senioři jako oběti domácího násilí

Složitá situace nastává, pokud jsou obětí domácího násilí senioři. Není to jev neobvyklý, bohužel v případě seniorů je těžko rozpoznatelný. Starší osoby málo vycházejí z domu, např. kvůli zdraví, a proto je pro okolí těžko postřehnutelný fakt, že se v domácnosti něco děje a že senior je obětí domácího násilí. Senioři také mají větší tendence tento fakt tajit a popírat, neboť se za rodinné poměry stydí, připadají si neužiteční a nepřipouští si, že situace, která doma panuje lze považovat za domácí násilí.²⁷

Mezi rizikové faktory patří špatný zdravotní stav seniora:

- a) poruchy kognitivních a komunikačních funkcí,
- b) ztráta soběstačnosti,
- c) sociální izolace,
- d) soužití s agresorem a závislost na něm.

Pravděpodobnost, že se někdo dopustí domácího násilí na seniorech, zvyšuje také:

- a) alkoholismus nebo drogová závislost,
- b) nízký intelekt,
- c) předchozí agresivní jednání,
- d) materiální závislost na oběti.

---

²⁶ HRONCOVÁ M.; VAVROŇOVÁ, M. *Domácí násilí*. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2007. Praha: 2008, s. 13.

²⁷ ZIMMELOVÁ, P.; STOLÍN, M. In kolektiv autorů. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton, 2006, s. 96 – 98.

I v této oblasti existuje ve společnosti velké množství předsudků a mýtů, které snižují závažnost této situace. Například – senior vyžaduje úmyslně péči, kterou nepotřebuje, protože chce být středem pozornosti, provokoval apod.²⁸

2.6 Dílčí závěr

Oběťmi domácího násilí může být kdokoliv z nás. Z velké většiny jde o ženy, které jsou svými partnery terorizovány a je spousta důvodů, proč neřeknou svému okolí o situaci, ve které se nacházejí. Častými oběťmi jsou ale i děti a senioři, kteří jsou často bezmocní. Neexistuje jasný a ucelený soubor rizikových faktorů, které by zvyšovaly přítomnost a projevy domácího násilí. „*Existuje pouze jediný rizikový faktor predispozice k obětnímu chování, a tím je týrání či zneužívání, eventuelně přítomnost násilného chování v dětství.*“²⁹

Je důležité nepodlehnu mýtům, které jsou s domácím násilím spojovány:

- a) mýtus o sociálně slabých rodinách,
- b) mýtus černobílého vnímání aktérů,
- c) mýtu s o fatálnosti (nevyhnutelnosti) domácího násilí,
- d) mýtu o typickém pachateli,
- e) mýtus o typické oběti,
- f) mýtus o vině oběti,
- g) mýtu o vlivu alkoholu.

Agresory domácího násilí lze rozpoznat, podle společných znaků:

- a) nízké sebevědomí,
- b) pocit neschopnosti a nedocenění,
- c) víru ve stereotypní rozdělení rolí mužů a žen,
- d) sklon vinit ze svých činů jiné,
- e) žárlivost,
- f) neschopnost vyrovnat se se stresovou situací,

²⁸ ZIMMELOVÁ, P.; STOLÍN, M. In kolektiv autorů. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton, 2006, s. 83 – 86.

²⁹ MARVÁNOVÁ-VAROVÁ, B.; POKORNÁ, D.; TOUFAROVÁ, M., *Partnerské násilí*, 1.vyd. Praha: Linde, 2008, s. 67.

g) nepřipravenost nést důsledky za své násilné činy.

Důležitá je i pomoc obětem domácího násilí. Zásady, které je nutné dodržovat, aby nedocházelo k dalšímu traumatizování oběti, jsou: potvrzování emocí, ocenění, nabídnutí možností řešení, vyslechnutí, zajištění bezpečnosti oběti, respektování rozhodnutí oběti, projevení zájmu, dostatečný prostor oběti hovořit o svých traumatech apod. Opakem výše uvedených zásad jsou chyby jako: utěšování, plané slibování, zlehčování, unáhlené rozhodování či patologizování projevů oběti.³⁰

---

³⁰ BEDNÁŘOVÁ, Z.; MACKOVÁ, K.; WÜNSCHOVÁ, P.; BLÁHOVÁ, K. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám* 1. vyd. Praha: Acorus, 2009. s. 41.

3. PŘÍČINY VZNIKU DOMÁCIHO NÁSILÍ

Každé patologické jednání, stejně jako domácí násilí, vzniká z nějakých individuálně určených příčin. V této kapitole budou představeny rizikové faktory, vedoucí ke vzniku domácího násilí, jeho nejčastější příčiny a také několik teorií vzniku domácího násilí.

3.1 Rizikové faktory vedoucí ke vzniku domácího násilí

Nejčastější rizikovým faktorem jsou psychopatologie osobnosti, drogy a alkohol. Potenciálními agresory jsou alkoholici, toxikomani a také ti, kteří nepřiměřeně podrážděně reagují i na sebemenší problémy a snaží se je řešit rvačkou.

Rizikové jsou také vztahy s etnickými a kulturními rozdíly. Například rozdílné postavení žen v islámské společnosti, které je odlišné od postavení žen u nás. Nebo vztah, ve kterém panuje velká dominance, kdy žena je vnímána jako méněcenná, partner ji nebere vážně, zesměšňuje její osobu.

Rizikem je také snaha o nadměrnou kontrolu a izolaci od sociálních kontaktů. Prvotními příznaky je žárlivost, která může gradovat až po situaci, jež má znaky domácího násilí. Anebo zákaz kontaktu s rodiči apod. Záminka může být, že rodiče nemají partnera rádi, a omezením kontaktů dojde k omezování hádek apod. Přitom dochází k sociální izolaci.

Je také dobré si dávat pozor na partnery, kteří citově druhého vydírají například tak, že vyhrožují sebevraždou a jsou extrémně žárliví. Potenciálními domácími násilníky jsou alkoholici, toxikomani a také ti, kteří nepřiměřeně podrážděně reagují i na sebemenší problémy a snaží se je řešit rvačkou.

Dalším z rizikových faktorů je finanční závislost na partnerovi, kdy partner vydělává výrazně více. Oběť je závislá, jelikož není schopna zaplatit základní potřeby. Ale také není jednoduché od agresora odejít, jelikož nemá žádné finanční prostředky. Tato situace je často spojována s mateřskou a rodičovskou dovolenou, kdy jeden z partnerů je doma s dítětem a je odkázán na finanční prostředky druhého z partnerů.

Jedním z rizikových faktorů může být zdravotní postižení a omezení, vyšší věk a bezmocnost seniorů.³¹

3.2 Příčiny domácího násilí

Podle Úlehlové je vznik domácího násilí podmíněn mnoha faktory. Stanovení konkrétní příčiny u domácího násilí není jednoduché, jelikož jde o mix několika vlivů.

Mezi nejčastěji příčiny domácího násilí mezi partnery patří:

- a) porucha osobnosti, stres, psychologická porucha,
- b) promyšlená motivace za účelem dosažení poslušnosti ženy,
- c) alkohol, drogy.³²

Příčin, které podmiňují vznik domácího násilí, je mnoho.

Za jednu z příčin lze označit společnost. Stále existuje relativně velká tolerance vůči domácímu násilí. Je vnímáno jako věc, která je mezi dvěma partnery a ostatním nepřísluší jakkoliv reagovat. Okolí zavírá oči před domácím násilím, a náznaky, které mohou vést k domácímu násilí považují jen za hádku, nebo výměnu názorů mezi partnery. I přes velké snahy o emancipaci, je zde zakořeněn patriarchální pohled na rodinu, Muž je ten, který vede rodinu, rozhoduje a řídí. Žena má muže poslouchat. Se společností jde ruku v ruce i kultura a nejednotnost kultur v cítění a přístupu k násilí. Waltklate uvádí, že „*čím větší je stupeň genderové nerovnosti v partnerském vztahu, ve skupině či ve společnosti, tím vyšší jsou míry násilí na ženách.*”³³

Rodinná výchova jedince a transgenerační přenos názorů a vzorů chování, může také být jednou z příčin vzniku domácího násilí. Pokud jedinec vyrůstá v prostředí, kde otec bije matku, a ta to snáší, považuje násilí za normální. Chlapci mají tendence přebírat chování agresora, kdežto dívky se ztotožňují s rolí oběti. Osobní charakter agresora, považují odborníci za velmi důležitou příčinu vzniku domácího násilí. Je pro něj typická slabá osobnost, snaha řešit vše agresivitou a silou, není neobvyklé, že trpí psychickými problémy, a sklon k závislostem.

---

³¹ HUŇKOVÁ, M.; VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva*. Justiční akademie, 2004, s. 55-56.

³² ÚLEHLOVÁ, D. a kol. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2009. s. 116.

³³ PIKÁLKOVÁ, S. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004 s. 38.

3.3 Jendnofaktorové a vícefaktorové teorie

Existují teorie, které se snaží objasnit domácí násilí. Dříve se používala jednofaktorová teorie, jež se opírá o psychologickou, sociologickou a biologicko-genetickou teorii domácího násilí. Jedná se o jednostranný pohled založený na existenci extrémních případů. Tyto teorie nepojímají domácí násilí jako celek. Jednofaktorová teorie se proto v současné době nepoužívá, z důvodů silné vyhraněnosti a založení na vzácných a ojedinělých případech.

Současná odborná literatura nabízí vysvětlení domácího násilí tzv. **multifaktorovou teorií**. Tato teorie nepřináší žádné nové zjištění, pouze „*spojuje dřívější jednofaktorové přístupy do interaktivního modelu, ve kterém jsou postiženy vzájemné vazby a propojení dříve izolovaných teorií.*”³⁴

Makrosystémová teorie

Ta se opírá o patriarchální hierarchii hodnot a hlavní příčinou domácího násilí je nadvláda a dominance mužů. Tomuto patriarchálnímu přesvědčení vévodí pevné hierarchické uspořádání společnosti a dominance náležející mužskému pohlaví. Tato přesvědčení napomáhají zejména k zlehčování násilí mužů vůči ženám.

Exosystémová teorie

Je založena na příčinách vycházející z bezprostředního sociálního okolí jednotlivců. Toto okolí, složené z mnoha sociálních struktur, ovlivňuje chování jednotlivců. Takovéto bezprostřední sociální okolí může být charakteristické např. nízkou životní úrovní či nezaměstnaností, které se následně mohou projevit jako startéry domácího násilí.

Mikrosystémová teorie

Jak nám název napovídá, se zaměřuje na intimní, rodinné či jiné obdobné soužití. Hlavními úskalími tohoto soužití jsou zejména:

- a) soukromí, které znemožňuje kontrolu zvenčí a obtížnou postižitelnost,
- b) ovlivňování členů soužití,
- c) vysoká znalost všech členů soužití, respektive jejich chování, reakcí, hodnot.

³⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Vybrané výzkumy a teorie domácího násilí* [online] [cit. 2012-11 -11], dostupné z: <http://web.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2002/07/cirtkova.html>.

Ontogenetická teorie

Ontogenetická teorie příčin staví na individuální charakteristice agresora, jeho oběti a jejich vzájemné interakci. Agresor se uchyluje k domácímu násilí z důvodů naučeného chování, kdy řeší stres, nervozitu, neúspěch apod. násilným chováním vůči oběti, nebo jde o prožitá trauma z dětství, kdy sám agresor jako dítě prožil domácí násilí či jiné traumatické zneužití.³⁵

3.4 Dílčí závěr

Za jednou z příčin lze označit společnost. Stále existuje relativně velká tolerance vůči domácímu násilí. Je vnímána jako věc, která je mezi dvěma partnery a ostatním nepřisluší jakkoliv reagovat. I přes velké snahy o emancipaci, je zde zakořeněn patriarchální pohled na rodinu, Muž je ten, který vede rodinu, rozhoduje a řídí. Žena má muže poslouchat a starat se o domácnost.

Rizikové faktory, které jsou spojovány s domácím násilím, jsou především:

- a) psychopatologie osobnosti,
- b) drogy a alkohol,
- c) vztahy s etnickými a kulturními rozdíly, nebo vztah, ve kterém panuje velká dominance,
- d) nadměrnou kontrolu a izolaci od sociálních kontaktů,
- e) finanční závislost na partnerovi,
- f) zdravotní postižení a omezení, vyšší věk.

Existují teorie, které se snaží vysvětlit domácí násilí

Jednofaktorová teorie, jenž se opírá o psychologickou, sociologickou a biologicko-genetickou teorii domácího násilí. Jedná se o jednostranný pohled založený na existenci extrémních případů. Současná odborná literatura nabízí vysvětlení domácího násilí tzv. multifaktorovou teorií. Tato teorie nepřináší žádné nové zjištění, pouze „*spojuje dřívější jednofaktorové přístupy do interaktivního modelu, ve kterém jsou postiženy vzájemné vazby a propojení dříve izolovaných teorií.*”³⁶

³⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Vybrané výzkumy a teorie domácího násilí* [online] [cit. 2012-11 -11]., dostupné z: <http://web.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2002/07/cirtkova.html>.

³⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Vybrané výzkumy a teorie domácího násilí* [online] [cit. 2012-11 -11], dostupné z: <http://web.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2002/07/cirtkova.html>.

4. PRÁVNÍ VYJÁDŘENÍ A PREVENCE DOMÁCIHO NÁSILÍ

Tato kapitola se zabývá kodifikací nejzávažnějších projevů domácího násilí v souvislosti s ohrožením života či zdraví obětí domácího násilí. Jsou zde také vyjmenovány státní i nestátní organizace, zabývající se prevencí a pomocí ohroženým osobám.

4.1 Zákonné možnosti na ochranu obětí domácího násilí

Domácí násilí bylo ve společnosti vnímáno jako soukromá záležitost. V českém právu nebylo domácí násilí definováno až do roku 2007. Dokazování v těchto případech bývá velmi složité, jelikož jsou často proti sobě zapírající pachatel a vystrašená oběť, která má strach a často raději zůstane ve špatném vztahu, než aby řešila problém domácího násilí soudní. V českém právním systému je spousta zákonů, ochraňující oběť domácího násilí

Pomluva

Velmi časté jsou různé formy pomlouvačného jednání. V tomto případě přichází v úvahu trestní postih pro trestný čin pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku, kterého se dopustí ten, *kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit vážnost dotyčné osoby u spoluobčanů, zejména ji poškodit v zaměstnání, narušit její rodinné vztahy nebo jí způsobit jinou vážnou újmu.*³⁷

Špehování, sledování

Jedním z projevů, které domácího násilí nezřídka provázejí, bývají i rozličné formy špehování podezřívavého partnera, které mohou snadno vyústit až v počínání postižitelné jako trestný čin porušování tajemství dopravovatelných zpráv podle § 182 odst. 1 tr. zákoníku. Trestním postihem za tento delikt je ohrožen ten, *kdo úmyslně poruší tajemství uzavřeného listu nebo jiné písemnosti, zasílané poštou nebo jiným dopravním zařízením, či úmyslně poruší tajemství zprávy podávané telefonem, telegramem nebo jiným takovým veřejným zařízením.*³⁸

³⁷ Zákon č. 40/2009 Sb. *Trestní zákoník*, Sbírka zákonů České republiky, [online], [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z [www: http://zakony-online.cz/?s10&q10=all](http://zakony-online.cz/?s10&q10=all).

³⁸ Zákon č. 40/2009 Sb. *Trestní zákoník*, Sbírka zákonů České republiky, [online], [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z [www: http://zakony-online.cz/?s10&q10=all](http://zakony-online.cz/?s10&q10=all).

Omezování osobní svobody

Hlava osmá zvláštní části trestního zákona obsahuje typické případy domácího násilí. Začínají ustanovením § 171 tr. zákoníku, o trestném činu omezování osobní svobody, kterého se dopustí ten, *kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody*³⁹. Vážným omezováním osobní svobody je převezení jiné osoby proti její vůli za hranice našeho státu, které je postižitelné jako trestný čin zavlečení do ciziny podle § 172 tr. zákoníku.⁴⁰

Další jednání které spojujeme s domácím násilím je trestný čin loupeže podle § 173 tr. zákoníku, kdy pachatel proti poškozené osobě užití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci.⁴¹

Typické je také trestný čin vydírání podle § 175 tr. zákoníku, kdy pachatel poškozeného násilím, jeho pohrůžkou nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konala, opominula nebo trpěla. V úvahu přichází i trestný čin útisku podle § 177 tr. zákoníku, spočívající v tom, že pachatel jiného nutí, zneužívá jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl.

Porušování domovní svobody

Trestní postih za trestný čin porušování domovní svobody nastupuje podle § 178 tr. zákoníku za čin, kterého se dopustí pachatel, který neoprávněně vnikne do domu či do bytu jiného, nebo tam neoprávněně setrvává. Důraznější trest hrozí tomu, kdo při podobném činu užití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná překážku, která měla podobnému počínání zabránit.⁴²

Újma na zdraví při napadení

Nejčastější případy domácího násilí jsou ty, kdy pachatel oběti úmyslně způsobí lehkou nebo těžkou újmu na zdraví, popř. kdy jí při úmyslném agresivním chování, směřujícím k méně závažnému výsledku, z nedbalosti způsobí následek. Tyto delikty, trestné činy

---

³⁹ Zákon č. 40/2009 Sb. *Trestní zákoník*, Sbirka zákonů České republiky, [online], [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z [www: http://zakony-online.cz/?s10&q10=all](http://zakony-online.cz/?s10&q10=all).

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ Tamtéž

⁴² Tamtéž

ublížení na zdraví, lze nalézt pod ustanovením § 145 a § 146 tr. zákoníku. Pojem těžké újmy na zdraví upřesňuje ustanovení § 145 tr. zákoníku, tak, že těžkou újmou na zdraví se podle stávající právní úpravy rozumí jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění. Za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu (končetiny), ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohyzdění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy nebo delší dobu trvající porucha zdraví.⁴³

Znásilnění

Znásilnění se dopustí ten, kdo násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí donutí jiného k souloži nebo k jinému obdobnému pohlavnímu styku nebo kdo k takovému činu zneužije bezbrannosti jiného. Podle novely může být předmětem útoku osoba ženského i mužského pohlaví. Za násilí ve smyslu § 185 odst. 1 tr. zákoníku se považuje: *Kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti.*⁴⁴ Pohrůzkou bezprostředního násilí je pohrůžka takovým násilím, které má být vykonáno ihned, nepodrobí-li se napadená osoba vůli útočnicka⁴⁵

Vyhrožování použitím střelné zbraně

Intenzivnější agresivita bývá podporována pohrůzkami užití či faktickým použitím střelných zbraní. Zde je na místě právní kvalifikace podle § 352 tr. zákoníku. Jedná se konkrétně o trestný čin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci, kterého se dopustí pachatel, jenž jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může u poškozené osoby vzbudit důvodnou obavu z uskutečnění takové výhrůžky⁴⁶

---

⁴³Trestní-řízení. com. [online] [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/tezka-ujma-na-zdravi>.

⁴⁴ Zákon č. 40/2009 Sb. *Trestní zákoník*, Sbirka zákonů České republiky, [online], [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z [www: http://zakony-online.cz/?s10&q10=all](http://zakony-online.cz/?s10&q10=all).

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ Zákon č. 40/2009 Sb. *Trestní zákoník*, Sbirka zákonů České republiky, [online], [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z [www: http://zakony-online.cz/?s10&q10=all](http://zakony-online.cz/?s10&q10=all).

Účast (dopomoc) při sebevraždě

Tragickým zakončením domácího násilí mohou být i případy kvalifikovatelné jako trestný čin účasti na sebevraždě podle § 144 tr. zákoníku. Tohoto deliktu se dopustí ten, kdo jiného pohne k sebevraždě, nebo k ní jinému pomáhá za situace, kdy se poškozená osoba o sebevraždu skutečně pokusí. Přísnější postih pachateli hrozí, pokud je obětí osoba mladší osmnácti let, těhotné ženy nebo osoby duševně nedostatečně vyvinuté či stížené duševní chorobou.⁴⁷

Vražda

Již zmíněný trestný čin vraždy samozřejmě představuje fatální, bohužel nijak výjimečné zakončení případů domácího násilí. Samotná skutková podstata trestného činu vraždy podle § 140 tr. zákoníku je v trestním zákoně vymezena tak, že pachatel jiného úmyslně usmrtí. Existuje však několik alternativ tzv. kvalifikované skutkové podstaty, odůvodňující přísnější postih pachatele, který kupříkladu usmrtil těhotnou ženu nebo se tohoto trestného činu dopustil zvláště surovým způsobem či opětovně apod.⁴⁸

Institut vykázání

V pravomoci Policie ČR, po zhodnocení situace a zjištění prvků domácího násilí, je možnost rozhodnout o vykázání ze společného obydlí a zákazu vstupu agresora do obydlí. Tento zákaz může trvat nejdéle 10 dní. Jako nástroj pro zjištění, zda má případ prvky domácího násilí, je metoda SARA DN, která napomůže prostřednictvím otázek policistovi identifikovat domácí násilí. Jedná se o opatření netrestního charakteru a splňuje především podmínky preventivního opatření.⁴⁹

---

⁴⁷ Zákon č. 40/2009 Sb. *Trestní zákoník*, Sbirka zákonů České republiky, [online], [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z [www: http://zakony-online.cz/?s10&q10=all](http://zakony-online.cz/?s10&q10=all).

⁴⁸ Tamtéž

⁴⁹ STRÍLKOVÁ, P. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*, 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2009, s. 40-41.

4.2 Organizace pomáhající obětem domácího násilí

Rosa – Informační a poradenské centrum pro ženy-oběti domácího násilí

adresa utajená

tel./fax: 241 432 466 (pondělí, úterý, středa)

SOS-linka: 602 246 102

e-mail: rosa@telecom.cz

proFem – linka právní pomoci pro ženy – oběti násilí

tel.: 224 910 744 (středa 18,30 – 20,30 hod.)

e-mail: info@profem.cz

web: <http://www.profem.cz/>

Dona – linka pomoci obětem domácího násilí - Bílý kruh bezpečí

SOS-linka Dona: 251 511 313

Liga lidských práv – Poradna pro ženy v tísní, Brno

tel.: 545 245 996, 737 834 345 (SOS linka, 7-22 hod.)

e-mail: <mailto:zenavtisni@llp.cz.cz>

Středisko Sára – socioterapeutická komunita pro týrané a zneužívané ženy

Petrovice u Karviné

tel.: 596 361 703, 596 361 707

e-mail: sara@slezskadiakonie.cz

KOORDONA – Koalici organizací proti domácímu násilí na ženách

KOORDONA je dobrovolným účelovým seskupením organizací, které se zabývají pomocí (přímou i nepřímou) ženám – obětem domácího násilí. Mezi její základní cíle patří poukazovat na problémy, kterým oběti domácího násilí musí čelit, a společně se státními i dalšími institucemi a organizacemi hledat nejefektivnější cesty jejich řešení.

<http://www.koordona.cz/>

Organizace pomáhající obětem ve Zlínském kraji

Intervenční centrum Zlín

- a) specializované pracoviště poskytující bezplatnou pomoc osobám ohroženým domácím násilím
- b) poskytuje krizovou intervenci, emocionální podporu, prostor pro ventilaci negativních emocí
- c) nabízí sociálně-právní poradenství
- d) zprostředkovává jiné odborné služby (psychologické, psychiatrické, zdravotnické, právní, azylové bydlení aj.)
- e) nabízí pomoc při sestavování bezpečnostního plánu
- f) pomoc poskytuje v rámci osobního kontaktu, telefonicky či písemně

<http://www.centrum-poradenstvi.cz/intervencni-centrum>

Telefon: 577 018 265, 774 405 682, e-mail: ic@centrum-poradenstvi.cz

Policie České republiky

- a) může využít institutu vykázaní násilné osoby ze společného obydlí
- a) přijímá trestní oznámení
- b) v případě trestného činu zahájí trestní stíhání, v případě přestupku předá k řešení příslušným orgánům
- c) poskytuje informace o místech pomoci osobám ohroženým domácím násilím a doporučení k ochraně osob a majetku
- d) za splnění zákonných podmínek může krátkodobě omezit násilnou osobu na svobodě
- e) Telefon: 158, 112

Městská policie

- a) při podezření ze spáchání trestného činu přivolá na místo Policii ČR, v ostatních případech postoupí záznam o incidentu příslušnému orgánu
- b) poskytuje informace o místech pomoci osobám ohroženým domácím násilím a doporučení k ochraně osob a majetku

Telefon: 156

Orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)

- a) v případech domácího násilí poskytuje obětem (i dalším zúčastněným osobám) rady a informace ve věcech sociálně-právní (péče o děti, trestní oznámení aj.), zprostředkovává další pomoc a poradenství (sociální dávky, rozvod aj.)
- b) orgány SPOD jsou zejména na Městských úřadech Bystřice pod Hostýnem, Holešov, Kroměříž, Luhačovice, Otrokovice, Rožnov pod Radhoštěm, Uherský Brod, Uherské Hradiště, Valašské Klobouky, Valašské Meziříčí, Vizovice, Vsetín, Zlín
- a) Kontakt na příslušný OSPOD Vám sdělí městský/obecní úřad v místě bydliště⁵⁰

4.3 Možnosti sociální pedagogiky v pomoci a prevenci před domácím násilím

Domácí násilí je závažným sociálně patologickým jevem. Tím se obecně rozumí takové chování osoby, pro které je charakteristický nezdravý životní styl, porušování legislativy, morálních hodnot, jednání, které vede k poškozování zdraví a v svém důsledku pak k individuálním či společenským deformacím.

Prevenci před domácím násilím lze začít již ve škole. Je důležité naučit všechny děti, že ubližovat, nebo nechat ubližovat sobě není normální. Školy mají programy souladu se zněním platné legislativy, metodických pokynů a směrnic MŠM, které se snaží zabránit nežádoucímu chování u žáků. Šikana, která je v mnoha školách, zejména ve velkých městech, běžnou praxí, lze považovat za „předzvěst“ agresivního chování a rizikového faktoru pro vznik budoucího domácího násilí. Agresor i oběť šikany, mohou své role přejímat do osobních vztahů. Také toto chování může indikovat to, že se doma děje něco špatného. Proto by se s prevencí mělo začít již v dětství, ale stejně tak u dospělých osob, které mají tento problém.

Hlavními úkolem by mělo být:

- a) zvyšování sociální kompetence,
- b) posilování komunikačních schopností,
- c) vytváření příznivého sociálního klimatu,

---

⁵⁰ ZLINSKY KRAJ, *Místa pomoci* [online], [cit. 2012-11 -11], dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/mista-pomoci-cl-326.html>.

- d) prosazování zdravého životního stylu,
- e) výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, zdravé výživě, pohybové aktivity,
- f) osobnostní a sociální rozvoj a výcvik v sociálních dovednostech.

4.4 Dílčí závěr

V českém právu nebylo domácí násilí definováno až do roku 2007. Dokazování v těchto případech bývá velmi složité, jelikož jsou často proti sobě zapírající pachatel a vystrašená oběť, která má strach a často raději zůstane ve špatném vztahu, než aby řešila problém domácího násilí soudní.

Je důležité vědět, že se oběť domácího násilí může opřít o český právní systém. Existuje také spousta organizací, které se zabývají domácím násilím, a pomohou obětem domácího násilí. Na tyto organizace se týraná osoba může kdykoliv obrátit

Rosa , proFem, Dona, Liga lidských práv – Poradna pro ženy v tísní, BrnoStředisko, Sára.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5. KVALITATIVNÍ VÝZKUM MEZI OBYVATELI (ROZHOVOR)

Kvalitativní výzkum mezi obyvateli tvoří hlavní těžiště diplomové práce. Bylo zde užito veškerých znalostí a dovedností, získaných během studia odborných publikací, zabývajících se touto problematikou. Výzkum je rozdělen na několik samostatných podkapitol, tak, aby bylo dosaženo uceleného obrazu zkoumané problematiky.

5.1 Stanovení výzkumného cíle a hypotéz

Praktickou částí diplomové práce se pokusím, formou kvalitativního výzkumu, technikou rozhovoru, *objasnit nejčastější příčiny domácího násilí.*

Dále bude cílem výzkumu verifikace následujících předpokladů:

- *Předpokládám, že ženy, jako oběti domácího násilí, setrvávají v tomto násilném vztahu kvůli dětem a snaze o udržení rodiny.*
- *Předpokládám, že se oběti domácího násilí snaží tento problém skrývat před svým okolím.*
- *Předpokládám, že ve vzniku a růstu agrese násilníka, hraje významnou roli sociálně-ekonomická situace rodiny.*

Dalším z cílů této výzkumné práce je snaha o *nalezení společných znaků či shodných rysů chování obětí domácího násilí.*

Pokusím se také nalézt a srovnat jejich zkušenosti, zážitky, názory, domněnky a přístupy k řešení, jejich životních situací.

5.2 Metody výzkumu

Pro tuto práci je nejvhodnější zvolit kvalitativně orientovaný výzkum, jenž uvádí zjištění ve slovní (nečíselné) podobě. Jde o popis, který je výstižný, plastický, konkrétní a podrobný. *Hlavní cíle kvalitativního výzkumu spočívá především ve snaze porozumět člověku, především chápat jeho vlastní hlediska – jak se na zkoumanou věc dívá a jak ji posuzuje.* Podle zásad tohoto výzkumu je každý člověk jedinečný. Každá respondent vlastnosti, kterými se podstatně liší od jiného. Ve středu zájmu stojí konkrétní případ – konkrétní osoba, konkrétní prostředí apod. Prostředí se chápe jako určitá celistvá kultura. Účelem kvalitativní výzkumu je podrobným popis tohoto případu, ale také hluboké proniknutí do konkrétního případu a objevení nových souvislostí, které nelze hromadným

výzkumem odhalit. Výzkum kvalitativní metodou je konstrukční. Jeho typickým znakem je fakt, že se zdráhá kvantifikovat skutečnost. V rámci tohoto výzkumu se otevírají problémy, které dosud nebyly v centru zájmu výzkumu.⁵¹

Hlavním rysem kvalitativního výzkumu je dlouhodobost, intenzivnost a podrobný zápis. Snahou pozorovatele je vysvětlit jevy očima zkoumaných osob, a ne na základě svých vlastních názorů. Je důležité, aby si pozorovatel všiml i rozdílů mezi zkoumanými osobami. Je nutné, aby výzkumník všechny tyto pohledy vzájemně konfrontoval a poté vytvořil celistvý, ale vnitřně diferencovaný obraz prostředí. Oproti kvantitativním metodám se u tohoto typu výzkumu soustředí na méně případů. Jde však o intenzivní, hluboké zkoumání. U takového výzkumu se odhalí často mnoho nových, překvapujících skutečností.

Metoda použitá u toho výzkumu nese název Interview. Výhodou Interview je, možnost zachycení nejen fakt, ale i možnost hlouběji proniknout do motivů a postojů respondentů. Jelikož se jedná o velice osobní metodu výzkumu, můžeme sledovat i některé vnější reakce respondenta. Ve své práci je po uvážení použita metoda výzkumu s názvem: narativní interview. U výzkumu životního příběhu jde vlastně o specifické interview, které se skládá z malého počtu otázek, resp. stimulů výzkumníka, a dlouhých replik vypravěče.

Výzkum životního příběhu je zápisem, analýzou a vyhodnocením života konkrétní osoby. Je to chronologicky uspořádaná výpověď vlastního života dotazovaného, rekonstrukce života viděna vlastníma očima. Výzkum životního příběhu neslouží primárně ke sběru faktů ze života člověka. Fakta samy o sobě nejsou cílem, ale prostředkem výzkumu.⁵²

Zde užitý narativní interview, má semistrukturovanou formu. Tato forma spočívá v částečně strukturovaném rozhovoru, který obsahuje otevřené, doplňující otázky s případnými požadavky na uvádění příkladů. Možnost otevřených otázek je pro zkoumanou osobu cesta, jak mít velkou volnost v odpovědích. Otázka slouží pouze k nasměrování na tázaný jev, neurčuje mu však alternativní odpovědi. Výhoda otevřených otázek je v neomezování zkoumaného, kterému není vnucována volba.

---

⁵¹ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno, Paido 2000, s. 32.

⁵² GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno, Paido 2000, s. 166.

5.3 Charakteristika zkoumaného vzorku

Pro praktickou část diplomové práce, za použití metody interview, se mi podařilo získat šest osob, které mají přímou zkušenost s domácím násilím. Jedná se o čtyři ženy a dva muže. Přičemž jeden z mužů popisuje příběh týrané ženy, své matky. Tito byli vybráni na základě jediného kritéria a tím je osobní zkušenost s projevy jakékoliv formy domácího násilí. Dosažené vzdělání, pracovní pozice, či postavení ve společnosti nebylo při výběru dotazovaných nijak důležité. Původním plánem bylo získat alespoň sedm osob, avšak jedna z potenciálních dotazovaných, rozhovor na poslední chvíli odřekla a to z osobních důvodů.

První dotazovanou byla paní Vendula (42 let) ze Zlína. Kontakt na paní Vendulu jsem získal prostřednictvím svého kolegy, který je jejím osobním přítelem.

Druhou dotazovanou byla paní Marie (65 let) taktéž ze Zlína. Jelikož se s oběťmi domácího násilí při výkonu svého povolání setkávám, bylo to právě ono povolání, prostřednictvím kterého jsem kontakt na paní Marii získal.

Třetím dotazovaným byl Ondřej (26 let). Jde o mého dlouholetého přítele a kamaráda, který mi zprostředkovaně popisoval příběh jeho rodičů, kdy jeho matka se stala obětí domácího násilí.

Čtvrtou dotazovanou byla paní Ivana (37 let) z malé vesnice blízko hranic se Slovenskou republikou, s názvem Návojná. Kontakt na paní Ivanu jsem dostal od mé matky, která je blízká přítelkyně paní Ivany. Paní Ivana zná i mě, tudíž se nejednalo o první naše setkání.

Pátým dotazovaným byl pan František (76 let) ze Zlína. Pana Františka jsem také poznal při výkonu povolání a byl jsem osobně přítomen jeho zkušenostem s domácím násilím. Kontakt na pana Františka jsem získal přímo od něj, po předchozím sdělení, k čemu bude kontakt využit.

Šestou dotazovanou byla slečna Martina (24 let). Martinu jsem poznal díky jejímu příteli Pavlovi, se kterým se dobře znám. Jelikož Pavel ví o mém povolání, požádal mně o radu či pomoc při řešení situace Martiny a jejího bývalého přítele.

5.4 Rozhovory – seznámení s respondenty

V této části přiblížím jednotlivé respondenty interview. Jak již bylo uvedeno, jediným kritériem pro výběr byla osobní zkušenost s projevem domácího násilí. Žádná jiná kategorizace nebyla zohledňována.

Rozhovor č. 1

Rozhovor s paní Vendulou

Paní Vendula (42 let), má dvě děti, Monika – 21 let a Petra – 18 let. Paní Vendula žije se svým současným přítelem již dva roky v družstevním bytě ve Zlíně. Pracuje jako obsluha herny ve Zlíně. Její předchozí manželství trvalo 15 let a pochází z něj obě děti. Rozhovor s paní Vendulou probíhal v jejím bytě. Jednalo se o dvoupokojový byt se starším zařízením, avšak čistý, řádně udržovaný. Bydlí zde se svým přítelem a mladší dcerou Petrou. Kontakt na paní Vendulu jsem získal prostřednictvím svého kolegy, který se s paní Vendulou osobně zná a po sdělení účelu rozhovoru, paní Vendula svolila k jeho realizaci. Rozhovor se nesl zpočátku v opatrném duchu, jelikož jsme se s paní Vendulou neznali a téma, o kterém jsme měli spolu hovořit, bylo pro paní Vendulu více než citlivé. Paní Vendula působila klidným, avšak malinko bázlivým dojmem. Postupem času se však paní Vendula více uvolnila, získala ve mě větší důvěru, což do značné míry připisuji povolání, které dělám a také naprosto lidskému, nenadřazenému přístupu během celého rozhovoru. Celý rozhovor s paní Vendulou trval necelou hodinu a půl. Příklad paní Venduly, byl o realizaci rozhovoru předem informován a upravil svůj denní program tak, aby nám poskytl při interview dostatek soukromí a klidu.

Přepis rozhovoru je v příloze č. 1

Rozhovor č. 2

Rozhovor s paní Marií

Paní Marie (65 let) je ve starobním důchodu a má tři děti. Všechny jsou již dospělé a dvě z nich mají své rodiny a bydlí odděleně od paní Marie. Prostřední syn se jmenuje Marek – 35 let a bydlí společně se svou matkou v dvoupokojovém bytě ve Zlíně. O paní Marii a jejím příběhu, jsem se poprvé dozvěděl při výkonu svého povolání, pracuji jako policista, když jsme další z řady útoků na její osobu, řešili právě v jejich společné domácnosti. Již tehdy bylo na první pohled patrné, že jednání Marka naplňuje všechny znaky domácího

násilí. Proto, při zpracování praktické části diplomové práce jsem právě paní Marii kontaktoval přímo v jejím bytě a požádal ji o tento rozhovor. Paní Marie svolila a rozhovor se uskutečnil za dva týdny. Rozhovor probíhal v jejím bytě za velice příjemné atmosféry a vzájemné důvěře, vzhledem k předchozím skutečnostem. Byt paní Marie je zařízen v klasickém stylu úměrně jejímu věku. Nechybělo zde velké množství vystavených drobností suvenýrů a jiných okrasných předmětů. Byt proto vypadal poněkud přeplněně, avšak čistě a svědomitě udržován. Paní Marie působila během celého rozhovoru klidně. Vzhledem k věkovému rozdílu mezi námi, mi paní Marie začala samovolně tykat, což jsem kvitoval a považoval za známku důvěry. Mluvila zřetelně bez větších emočních výkyvů. Často odbíhala do tématu rozhovoru a mluvila o všemožných životních zážitcích a zkušenostech, proto náš rozhovor trval dvě a půl hodiny. Ani jednomu z nás to však nečinilo sebemenší problémy. Na paní Marii bylo očividné, že si ráda s někým, kdo jí naslouchá, povídá a já byl rád za její vyčerpávající a upřímné odpovědi.

Přepis rozhovoru v příloze č. 2

Rozhovor č. 3

Rozhovor s Ondřejem

O příběhu rodiny paní Evy jsem se dozvěděl od svého blízkého přítele, Ondřeje, jejího syna. Protože jsme spolu svého času jejich situaci v rodině často probírali, oslovil jsem jej opětovně s prosbou o rozhovor v rámci diplomové práce a shrnutí událostí posledních několika let. Paní Evě je 53 let, je učitelkou na základní škole a žije se svým 57 letým manželem, který je již několik let v invalidním důchodu. Mají spolu pět dětí, přičemž čtyři z nich jsou již samostatně žijící, s partnery či rodinou. S rodiči tedy domácnost sdílí pouze nejmladší dcera, momentálně na střední škole. Manželé žijí v malé vesnici nedaleko Zlína, v rodinném domě, převážně svépomocí krásně renovovaném a udržovaném. Ten je však také dějištěm, a mnohdy také zdrojem, konfliktů v domácnosti. Rozhovor s Ondřejem probíhal naší oblíbené kavárně, kterou pravidelně navštěvujeme. Jelikož se s Ondřejem známe od dětství a prošli jsme spolu nejednou životní situací, nečinil nám rozhovor o takto citlivém tématu sebemenší problém. Ondřej je vysokoškolsky vzdělaný s velice reálným pohledem na svět, tudíž i naše rozprava o situaci jeho rodičů byla realistická a srozumitelná. U ostatních rozhovorů, byla převážně na začátku patrná nervozita a ostych, kdežto u Ondřeje, vlivem osobního přátelství nikoliv. Tudíž naše povídání se neslo od začátku do konce v naprosto otevřené a přirozené atmosféře. V kavárně jsme

strávili bezmála tři hodiny, kdy rozhovor na téma zkoumané téma trval hodinu a deset minut, zbytek času jsme věnovali běžné konverzaci.

Přepis rozhovoru v příloze č. 3

Rozhovor č. 4

Rozhovor s paní Ivanou

Paní Ivana (37 let), má tři děti, Tomáš – 17 let, Veronika – 14 let a Ondřej – 8 let. Žije s dětmi v malé vesnici u hranic se Slovenskou republikou jménem Návojná. Bydlí v dvougeneračním domě spolu se svými rodiči. Kontakt na paní Ivanu jsem získal prostřednictvím své matky, která se s paní Ivanou osobně zná a je jí známa i životní situace paní Ivany. Já, jelikož pocházím ze sousedního města a vím o tom, že se paní Ivana zná s mojí matkou, znám i paní Ivanu. O jejím příběhu jsem již od své matky slyšel, a proto jsem ji požádal, zda by s kontaktováním paní Ivany pomohla. Do té doby, než byl náš rozhovor uskutečněn, mě paní Ivana znala jen, jako syna své známe, věděla, že pracuji jako policista a proto, jak sama uvedla, svolila k rozhovoru. Rozhovor probíhal v bytě mých rodičů, proto, aby u něj nebyly přítomny děti a paní Ivana se mohla soustředit pouze na rozhovor. Paní Ivana již v bytě mých rodičů byla, proto jí prostředí nebylo cizí. Rozhovor probíhal v uvolněné atmosféře, na paní Ivaně bylo patrné smíření a vyrovnání se s jejím životním příběhem. Mluvila klidně. Když však došlo na intimní věci v souvislosti s jejím příběhem, byla na paní Ivaně patrná nervozita a lehký stud. Vzhledem ke skutečnostem, které ve svém životním příběhu sdělila, se však emocionálním projevům nelze nijak divit. Paní Ivana odpovídala na dané otázky obšírně, od tématu neodbíhala, a proto náš rozhovor trval kolem jedné hodiny. Poté jsme si ještě dále povídali na odlehčení atmosféry, témata byla sousedského charakteru.

Přepis rozhovoru v příloze č. 4

Rozhovor č. 5

Rozhovor s panem Františkem

Panu Františkovi je 76 let a je již ve starobním důchodu. Bydlí v rodinném domku ve Zlíně. Pan František je již 17 let vdovcem. Má syna Antonína (53 let) a dceru Miladu (49 let). Kontakt na pana Františka jsem získal, stejně jako v předchozím případě, prostřednictvím svého povolání. Pro policii ve Zlíně je pan František a jeho syn již velice známou osobou, jelikož jejich vzájemné dlouholeté spory a problémy, jsou známy všem

příslušníkům v přímém výkonu služby. Pan František využíval tísňovou linku velice často, aby zabránil páchání bezpráví ze strany svého syna. Rozhovor s panem Františkem probíhal v jeho domě. Jedná se o starší, tzv. baťův domek, který je zvenčí, i zevnitř ve velice neutěšeném stavu. Bydlení zde postrádá základní požadavky čistého a zdravého prostoru pro život. Sám pan František si je stavu jeho obydlí velice vědom a už při vstupu se mi opakovaně omlouval za prostředí, do kterého mě zve. Mně však bylo a je jasné, že za vzniklou situaci nenese vinu pan František. Je starobní důchodce se značnou imobilitou a celkové podlomeným zdravím, kdy potřebuje ne neustálou, ale velice pravidelnou péči druhých. Pan František je vysokoškolsky vzdělaný v oboru důlního inženýrství a stavitelství. Rozhovor s ním, byl na velice kultivované úrovni. I přes svůj věk dokázal chronologicky a logicky seřadit tok událostí, které popisoval. Pan František je moudrý muž, proto i v onom neutěšeném prostředí dokázal navodit klidnou příjemnou atmosféru. Mluvil velice klidně, vyrovnaně, až se nebojím říci profesorsky. Rozhovor vůbec neodpovídal prostředí, ve kterém se odehrával, působil na mě velice netradiční, ale příjemným dojmem. Pan František byl také lehce nedoslýchavý, proto, když jsem se jej na něco tázal, bylo potřeba zvednout hlas, což dodávalo rozhovoru netradiční charakter, který v nás obou nezdědky vyvolával usměv na tvářích a vtipkování na vlastní účet ze strany pana Františka.

Přepis rozhovoru v příloze č. 5

Rozhovor č. 6

Rozhovor se slečnou Martinou

Martina (25 let) je mladá žena, žijící se svým přítelem v pronajatém bytě ve Zlíně. Pracuje jako zdravotní sestra v nemocnici Tomáše Bati ve Zlíně. Její současný přítel, je můj kamarád, se kterým sdílíme zálibu v bojových sportech. Známe se od počátku mého působení ve Zlíně. Již před rokem, mě požádal o radu, jelikož věděl, že pracuji jako policista, ohledně bývalého přítele Martiny. Věděl jsem, o problémech, které Martina, s bývalým přítelem měla a tak jsme společnými silami hledali řešení jak jí pomoci. Tím jsem více poznal i Martinu a stali se z nás přátelé. Martina byla jedna z prvních, která mi padla na mysl, když jsem hledal vhodné respondenty pro můj výzkum. Martina je velice vstřícná a upřímná, mladá žena, a tak bez jakéhokoliv problému svolila k rozhovoru o jejím nelehkém, životním příběhu. Rozhovor probíhal v jejich bytě. Žijí v nově postaveném bytovém domě na okraji města. Byt je velice moderně a funkčně zařízen, jako

stvořený pro mladý začínající pár. V bytě je patrný vkus a cit. Mnoho společných fotografií a suvenýrů z cest, po celém bytě, napovídá, že mají opravdu harmonický a hluboký vztah. O tom taky svědčí fakt, že rozhovor probíhal za přítomnosti jejího přítele. Martina si přála, aby u něj byl přítomen a byl jí při vzpomínkách na její strastiplný příběh oporou. Z dotazovaných osob, byla Martina jediná, která si přítomnost nynějšího partnera přála. Ostatní si přáli rozhovor mezi čtyřma očima. Mile mě její přání překvapilo a potěšilo, protože to opravdu značí silný a upřímný vztah. Naše povídání probíhalo v příjemné atmosféře. Spíše připomínalo posezení s přáteli nad sklenkou vína. Avšak to mu neubíralo na vážnosti a tíživosti prožitého vztahu. Opětovné vzpomínání na podrobnosti bylo pro Martinu, jak sama uvedla, v určitých chvílích, krajně nepříjemné, jelikož však cítila oporu ve svém příteli, (kterému neustále svírala ruku) dokázala o všem otevřeně mluvit. Jak jsem již uvedl, s Martinou i Pavlem se dobře znám, tudíž při interview nebyly mezi námi žádné bariéry, které by bránily otevřeným a upřímným odpovědím. Martina je velice citlivá a introvertně orientovaná dívka a to, že mi rozhovor poskytla, si velice cením. Naše setkání trvalo asi dvě hodiny, kdy mi dopodrobna líčila její příběh.

Přepis rozhovoru v příloze č. 6

5.5 Transkripce rozhovorů

Při převodu mluveného slova do textu, jsem využil prostředek nezachování plného znění rozhovorů. U přepisů jsou vypuštěny úvodní části, jako je podání raportu, přivítání se, sdělí účelu rozhovoru ujištění o anonymitě apod. Také jsou vypuštěny závěrečné fáze rozhovoru, jako jsou poděkování za ochotu zúčastnit se rozhovoru, poskytnutí či nabídnutí kontaktů, pomoci, jak prostřednictvím mého povolání policisty nebo některých z pomáhajících organizací. V přepisech byla zachována hlavní část, která nese nejvíce informací potřebných pro účely mého výzkumu. V textu byly zachovány některé slangové výrazy pro jakési dokreslení dialektu. Dále se v nich vyskytují i vulgární výrazy, tyto jsou zde ponechány účelově, aby bylo patrné, jakými výrazy byli účastníci rozhovorů častováni ze strany násilné osoby. Pro lepší přehlednost a orientaci v textu, byly vypuštěny často se vyskytující výrazy, či občasné odklony od tématu rozhovoru tak, aby byla zachována kontinuita. Do textu jsou také vloženy mnou zachycené psychosomatické projevy dotazovaných, proto, aby ještě více dokreslily atmosféru probíhajícího rozhovoru.

5.6 Proces analýzy získaných dat

Veškerý získaný materiál a informace jsem pozorně a opakovaně prostudoval. Mým cílem bylo nalézt základní společné znaky všech účastníků interview. Teoretická část práce a znalosti získané během výkonu povolání mi přispěly k dobré orientaci studovaného materiálu. Ačkoliv byly příběhy a osoby různé v každém jednom příběhu existují zde společné znaky, přelomové okamžiky a určitý podobný styl jednání jak obětí, tak i násilných osob. Takovéto společné znaky a údaje jsem třídil do kategorií. Dále jsem se snažil co nejvíce upřesňovat jednotlivé vlastnosti získaných dat, aby bylo možno danou kategorii společných znaků co nejvíce upřesnit a konkretizovat.

V závěrečné fázi jsem srovnal a vyhodnotil veškerá roztržena data a vytvořil závěrečné zhodnocení výsledků výzkumu. V úvodní části výzkumu jsem si stanovil určité cíle. Výsledky výzkumu jsem následně kriticky zhodnotil a porovnal tak, abych zjistil, zda se mi cíle dané výzkumem podařilo verifikovat, či nikoliv. Bral jsem v potaz i určitou celkovou vypovídající hodnotu práce. Zamyslel jsem se nad tím, zda může být přínosem i pro běžnou populaci nepoznamenanou zkušeností s domácím násilím.

5.7 Interpretace výsledků

V této části výzkumu uvedu jednotlivé kategorie jevů, nejčastěji se vyskytujících, společných nebo významných pro vznik a vývoj domácího násilí a také faktory, jež páchaní násilí ukončili či přerušili.

1. Nízký věk dotazových žen při seznámení s násilnou osobou, první partnerské zkušenosti

U dotazových žen, které se staly oběťmi násilí ze strany svého partnera, bylo zjištěno, že k seznámení se s partnerem došlo ve velice mladém věku. Žádná z dotazovaných neměla zkušenosti z předešlých vztahů a tento vztah byl pro ně první. Jistou roli zde určitě sehrála nezkušenost, mladická naivita a zamilovanost, jež zastiňovala nedostatky partnera. Nedokázaly získat počáteční nadhled a racionální přístup ke vztahu. Toto však nelze považovat za nedostatek, jelikož žádná z žen neměla zkušenosti z předešlých vztahů. Všechny příběhy žen v rozhovorech, mají tedy v tomto ohledu jedno společné. K seznámení s násilnou osobou, tehdy ještě partnerem, došlo ve věku okolo 20 let a povětšinou se jednalo o první vážný vztah.

2. Počáteční, bezproblémové fungování vztahu

Všechny dotazované osoby shodně uvedly, že počátky vztahu nebo společného soužití byly bezproblémové. V partnerských vztazích ženy uvedly, že ve svém protějšku měly výraznou jak citovou tak materiální podporu a také důvěru. Ve vztahu rodiče k dítěti byl vztah také na velice důvěrné úrovni. Paní Marie v interview uvedla, že její syn trpěl poruchou osobnosti, tato však zpočátku nijak nenarušovala jejich společné soužití a do vzniku prvních problému nepůsobila žádné potíže. Z příběhu Ondry je naopak patrné, že vztahové problémy nastaly až ve středním věku obou manželů, výjimka tedy potvrzuje pravidlo. U pana Františka byla situace podobná. Až do vzniku závislosti jeho syna, nebyly přítomny v jejich společné domácnosti žádné výraznější problémy, které by naznačovaly vznik domácího násilí.

3. Nepříliš kvalifikovaná práce týrané či násilné osoby

U dotazovaných osob, vyjma paní Marie a pana Františka, kteří byli v invalidním, respektive starobním důchodě, byla patrná průměrná kvalifikace a tomu odpovídající pracovní zařazení. Jak na straně týraných, tak násilných osob. Hlavními živiteli rodiny byli tudíž partneři, kteří bez výjimky vykonávali manuální práci a jistota povolání nebyla proto příliš vysoká. Pouze příběh paní Evy, který popisuje Ondra, vykazuje známky opačné. Oba z partnerů jsou vysokoškolsky vzdělaní a mají vážená povolání. Martina vykonává povolání zdravotní sestry, což je práce záslužná, avšak nepříliš ohodnocená. Její přítel pracoval jako řidič, což není nijak odborná práce, avšak si tímto vydělal více peněz, než jeho partnerka.

4. Výrazné sebevědomí násilné osoby

Jak bylo z rozhovorů patrné, což i samy týrané osoby potvrdily, bylo sebevědomí násilné osoby na velice vysoké úrovni. U partnerských vztahů se jednalo o starší muže, u paní Ivany byl věkový rozdíl dokonce třináct let. I tento faktor přispěl k tomu, že muži v těchto vztazích byli dominantnější než jejich partnerky. Vystupovali z pozice hlavy rodiny, která veškeré dění řídila. Samy týrané ženy uvedly, že jsou spíše submisivní povahy a to mužům na sebevědomí jenom přidávalo. Zpočátku každého vztahu brali tuto dominanci ženy jako pozitivum a přinášelo jim to pocit klidu a opory v partnera. Jakmile se situace v jejich vztahu začal vyostřovat, nedokázaly se již ženy z tohoto vlivu vymanit a staly se ještě více

podrobenými. U vztahů paní Marie a pana Františka dominance plynula především ze zdravotního stavu týrané osoby. Ze špatného zdravotního stavu násilné osoby těžily, byly si vědomy své fyzické převahy a to jim dodávalo značné sebevědomí, jak samy týrané osoby uvedly.

5. Vznik finančních problému

Až na případ paní Ivany a Martiny, byly u vzniku problémů právě finance. V případě paní Venduly tyto problémy nastaly poté, co její muž ztratil zaměstnání. To, že se nedokázal postarat o rodinu, na něj vyvíjelo silný tlak a také neschopnost zabezpečení rodiny velice silně působilo na jeho sebevědomí, které si ve spojitosti s alkoholem snažil napravit právě intervencemi na paní Vendulu, které postupně přerostly až v domácí násilí. Paní Marie, jakožto invalidní důchodce neměla velký příjem a její syn, vlivem ztráty zaměstnání, také přišel o veškeré finanční prostředky. Tato situace vyvíjela na oba silný tlak, který ve spojitosti s nemocí způsobil, že se začaly objevovat první projevy násilí. V příběhu Ondry, sehrály finance také zásadní roli. Nelze je považovat za jediného původce problémů, ale neustálá kontrola financí ze strany manžela a dostatečně nevysvětlené půjčky, způsobovaly napětí uvnitř vztahu. Nejmarkantnější vliv nedostatku finančních prostředků byl u případu pana Františka. Jeho syn se vlivem závislosti na hracích automatech a nevydařeného podnikání dostal do značných finančních potíží. Jako jedinou cestu, jak z toho ven, viděl právě ve svém otci. Počáteční půjčování drobných obnosů, přerostlo až nátlak a krádeže peněz.

6. Souvislost vzniku násilí s alkoholem či jiné závislosti

Souvislost násilí a alkoholu byl zjištěn především u paní Venduly. Jistou roli sehrála konzumace alkoholu nebo spíše navštěvování podniků, kde se alkohol podává u paní Ivany. Jiná forma závislosti, v tom případě gamblerství, mělo rozhodující roli v případě pana Františka. Příběh paní Venduly, je s alkoholem spjat velice těsně, neboť její tehdejší muž, vlive ztráty zaměstnání podlehl právě alkoholismu. I v minulosti, když ještě zaměstnání měl, alkohol konzumoval, avšak ve společensky tolerovatelné míře. Až při vzniku finančních a rodinných problémů, začala jeho předešlá občasná konzumace alkoholu přecházet v závislost. Ve stavu větší či menší podnapilosti poté ztrácel veškeré zábrany a nezdráhal paní Vendulu fyzicky napadat a týrat. Příběh paní Ivany je alkoholem

ovlivněn jen z části. Svou roli zde sehrálo spíše prostředí hospody, do které její muž po práci chodil. Zde jej začali je kamarádi, dle tvrzení paní Ivany místní alkoholici, nabádat a zasévat nedůvěru, které později vyústila v psychické i fyzické týrání, ponižování a naprostou izolaci paní Ivany. Alkohol způsoboval potíže i v příběhu Martiny. K atakům nedocházelo vlivem podnapilosti, ale minulost jejího přítele s alkoholem spjata byla. A tato jeho minulost a z části i současnost, dala za vznik prvním vzájemným problémům a neshodám. Jiným příkladem závislosti byl případ pana Františka. Jeho syn, jak mi pan František popsal, povahou hráč, zase našel únik ze své tíživé životní situace v hracích automatech. Do těchto automatů postupem nasypal veškeré jmění své poté i značně omezené finance svého otce. Nedostatek finance a neukojitelná touha po hraní poté dovedla syna pana Františka až k vyhrožování, okrádání a fyzickým atakům proti panu Františkovi. Značný vliv, především alkoholu, mohu také potvrdit ze své vlastní, pracovní, zkušenosti. Alkohol působí jako činitel pro odbourání zábran, zvyšuje agresi násilné osoby a citelným způsobem také zasahuje do rodinných rozpočtů, což pak vede k vzniku dalších problémů a jejich eskalaci.

7. Neznalost problematiky domácího násilí

V současnosti je problematika domácího násilí již veřejně známá. Existuje řada publikací, pořadů, organizací a neposlední řadě i státních orgánů, které se tímto, celospolečenským, problémem zabývají. Všichni dotazovaní, vyjma příběhu Martiny, jsou o jednu, či více generací starší nežli já, proto i osvěta mezi nimi není tak veliká. Co víc, počátky vzniku domácího násilí u dotazovaných lze datovat i na více jak deset let. V té době, jak mi, převážně dotazované ženy uvedly, vůbec takový pojem či problematiku neznaly. To mělo za následek, že si nedokázaly představit další možné následky, u nich vznikajícího, jevu. Pan František uvedl, že o této problematice již slyšel, avšak netušil, že se vztahuje i na jeho případ. Domníval se, že o domácí násilí se jedná, jen když vznikne konflikt mezi mužem a ženou. Všichni dotazovaní shodně uvedli, že se domnívali, že se jedná pouze o jejich ojedinělý, soukromý problém, se kterým se museli také oni sami vyrovnat. Na veřejnosti se o takovýchto problémech nemluvalo, ač existovali, jako existují dnes, možná ještě ve větším rozsahu. Dotazovaní se také, ve většině shodli, že pokud by měli stejné informace, jak mají v dnešních dnech, nenechali by vzniklou situaci zajít tak daleko. Dotazovaný toto nelze pokládat za vinu. Byl to obraz celé společnosti, ve které žili. V tomto bodě lze

pozorovat výrazný pokrok směr ke zlepšení situace ve smyslu stíhání a trestání domácího násilí.

8. Nerozpoznání počátečních projevů domácího násilí

Tento bod úzce souvisí s předešlým zjištěním. Jelikož týrané osoby neznaly problematiku domácího násilí, nemohly také rozpoznat jeho počáteční projevy. Vnímání počátečních projevů domácího násilí se u dotazovaných značně lišil. Paní Vendula, zpětně, jako první projevy registrovala hádky, které později přecházely v jednostranné verbální napadání ze strany manžela. Paní Ivana je spatřovala v sérii zákazů a neustálého obviňování, kdežto paní Marie do současnosti vidí první známky domácího násilí až při prvním fyzickém útoku. Každá z dotazovaných osob má odlišný kulturní vzorec, který si s sebou nese a tudíž i jakási míra únosnosti projevů jakéhokoliv druhu násilí je u každého z nich různá.

9. Snaha o bagatelizaci jednání násilné osoby

Z výpovědí dotazovaných vyplývá, že každý z nich, měl v počátcích vzniku domácího násilí, tendenci bagatelizovat násilníkové jednání. Považovali to za reakci na nepříznivou životní situaci. Nedomnívali se, že by mohlo o jednání, které je směřováno přímo proti jejich osobě. Nejvíce zlehčovali situaci partnerky. Jak samy uznaly, snažily se čerpat z počátků jejich vztahů a z dob, kdy nic nenasevřovalo vzniku problému. Své partnery měly rády, ba dokonce milovaly a nechtěly si připustit, že by jim chtěl jejich partner jakkoliv ublížit. Vnitřně si pro jeho chování vždy našly omluvu.

10. Nepravidelný nebo žádný kontakt s nejbližšími členy rodiny

Všichni, s nimiž jsem vedl rozhovory, uvedli, že nejbližší rodiny mají a vztahy mezi nimi jsou na dobré úrovni. Popisovali, že vedli naprosto běžný život i co se týká kontaktu s nejbližší rodinou. V případě týraných žen, se jednalo o pravidelné návštěvy rodičů obou stran. Výjimkou byla paní Ivana, respektive její bývalý manžel, tomu již rodiče zemřeli, proto navštěvovali příbuzné z Ivaniny strany.

Totéž uvedly i týraní rodičové. Jak paní Marie, tak pan František měli ještě další děti, které o ně zájem projevovaly. Dotazovaní však přiznali, že jakmile nastaly problémy, začali jejich vzájemný kontakt omezovat či jej přerušili úplně. Zpočátku nechtěli své nejbližší

zatěžovat svými rodinnými problémy, jelikož jak sami dotazovaní uvedli, měl každý svých problémů dost. Poté, co násilí gradovalo, byl již kontakt nulový, poněvadž měli strach, že kdyby se jen zmínili o svých problémech, následovala by tvrdá odplata ze strany násilné osoby. Pan František byl výjimkou. Svě nejbližší, v jeho případně, dceru, nekontaktoval z důvodu, že i ona měla nemalé problémy se svým vlastním synem. Proto jí jako otec nechtěl způsobovat další utrpení.

11. Snaha o počáteční odpor týrané osoby

Z rozhovorů vyplynulo, že počátky všech konfliktů byly velice podobné. Nejprve se zdálo, že postavení obou účastníků je vyrovnané, poněvadž docházelo k vzájemným hádkám. Toto zdání však bylo klamné. Postupe, jak se zvyšovala intenzita násilníkovy působení, se role začaly jasně vymezovat. Všechny ženy, i pan František shodně uvedli, že měli počáteční snahu se bránit. A to bez výjimky útokům verbální. Jejich snahou bylo zklidnění situace a vyřešení celé věci bez silných negativních emocí. Když tato strategie nezabírala, uchýlily se obě strany k hádce. Násilná osoba poté překonala tento počáteční odpor týrané osoby ve všech případech fyzickým útokem. Fyzický útok byl pro týrané osoby, jak samy uvedly, obrovským šokem. V tu chvíli nevěděly, co mají dělat a proto se raději stáhly, aby nedošlo opět k dalšímu napadení. Násilná osoba proto začala používat fyzické násilí jako prostředek k dosažení svého. Výjimku tvořil příběh popsany Ondrou. Zde fyzické násilí nesehrálo zásadní roli. Pověšino zůstávalo v rovině výhrůžek, o to větší byl však nátlak psychický. Pro týrané osoby se těmito fyzickými útoky uzavřel kruh a ony se již bez pomoci zvenčí nedokázaly vymanit z násilníkovy působení a pouze pasivně snášely jeho útoky.

12. Snaha skrýt projevy násilí před veřejností, stud

Domácí násilí je velice citlivé a do značné míry intimní téma a problém. Z odpovědí mnou dotázaných osob je patrné, že podobný názor mají i ony. Obecně lze říci, že nikomu se příliš nechce o svých rodinných problémech hovořit na veřejnosti. Možná tak nejbližší rodině, či přátelům, ale kolikrát ani to. U týraných osob, se kterými jsem vedl interview, tomu nebylo jinak. V případě paní Venduly tomu bylo nejprve z důvodu studu za situaci uvnitř rodiny a poté, když už násilí na ní páchané

přerostlo ve fyzické útoky, nevycházela z bytu už skoro vůbec, jelikož na ní byly patrné známky bití, za něž se paní Vendula nejen styděla, ale bála se, že pokud ji v takové stavu venku někdo spatří a bude chtít její situaci řešit, bude následovat ze strany jeho manžela daleko tvrdší trest. U paní Ivany byla situace podobná v tom, že se taktéž bála vycházet ven z domu, avšak z jiného důvodu. Její manžel ji systematicky týral a zakazoval jí jakýkoliv sociální kontakt s okolím, jelikož ji podezříval z nevěry. Pokaždé, když paní Ivana dům opustila, následovala za toto opuštění domu tvrdá sankce ve formě nadávek, výhrůžek a ponižujících prohlídek. Martina se dokázala svěřit pouze své nejbližší kamarádce. A to až závěrečné fázi jejího utrpení. Do té doby si nesla starosti v sobě a hledala odvahu, jak a komu o svém problému říci. Totéž bylo v příběhu Ondry. Nebýt nemladšího z dětí, o problémech mezi rodiči by se děti a nejbližší rodina ani nedozvěděly. Až poté, co děti o problému věděly, dokázala paní Eva tuto vzniklou situaci s nimi řešit. U paní Marie a pana Františka byl stav izolace od společnosti dán jak jejich věkem, tak i zdravotním stavem. Paní Marie vycházela z bytu jen na nezbytně nutné nákupy či jiné potřebné zařizování. Pan František dům po jednom z útoků svého syna již neopouštěl vůbec, jelikož byl dlouhodobě upoután na lůžko, což jeho synovi vyhovovalo. Nemohly tak na veřejnost vyplynout jasně patrné známky zanedbanosti.

13. Počáteční sebeobviňování za vzniklou situaci

Na dotazovaných ženách byla tato skutečnost patrna nejvíce. Všechny ženy, s výjimkou paní Marie, se kterými jsem hovořil, působily velice skromným a klidným dojmem. Samy také přiznaly, že se svému partnerovi spíše podvolovaly. Proto, při vzniku prvních problémů se snažily hledat chyby uvnitř sebe sama. Přispíval k tomu i fakt, že jejich partneři byli dominantnější a sami si žádnou chybu nepřipouštěli. Vzniklé konflikty se týrané ženy pokoušely nejprve rozmluvit a poté i stáhnout vinu na sebe, jen proto, aby nedošlo k vyhocení situace. Jejich partneři je také neustále z něčeho obviňovali. Z neschopnosti postarat se o rodinu, nevěry a podobně. Ženy tak zpočátku nabyly dojmu, že jsou právě ony původci problémů. Z této mylné představy je paradoxně vyvedl až první fyzický útok. V ten okamžik přešlo sebeobviňování ve strach z dalšího útoku.

14. Podlehnutí požadavkům násilníka, jako prostředek řešení situace

Všechny příběhy týraných osob měly po zobecnění a rozfázování jednotlivých stádií velmi podobný průběh. Počáteční fáze přecházela ve fázi vzdoru, vzdor byl násilníkem překonán a ze strany násilníka bylo dosaženo podlehnutí týrané osoby jeho požadavkům a strachu z něj. Jednalo se o různé formy podlehnutí. U paní Venduly se jednalo o vyhýbání se jakéhokoliv kontaktu s manželem, jelikož se choval velice agresivně a sebemenší náznak nesouhlasu ze strany paní Venduly, byl trestán bitím a výhrůzkami. U paní Ivany nešlo tolik o vyhýbání se manželovi, jako spíše o úplnou izolaci od ostatních lidí. Než aby snášela podezírání, obviňování, ponižující prohlídky a bití, raději byla neustále s dětmi doma a ven chodila pouze v doprovodu manžela. Martina, podobně jako paní Vendula, zcela omezila kontakt se svým přítelem, aby vzniku hádky, či jiné nepříjemné situace, předešla. Jakýkoliv, byť sebelíp myšlený, dotaz na adresu přítele totiž vedl k vyhrocení. Z Ondrova příběhu je také patrné podlehnutí požadavkům. Týraná osoba raději poskytla svému muži veškeré doklady k nákupům, aby tak předešla hádce a následným výhrůzkám. U paní Marie a pana Františka byly tyto ústupky ve formě půjčování peněz a nepřetržitého kontaktu. Syn paní Marie vyžadoval neustálou pozornost a občasné půjčení peněz. Jakmile paní Marie odmítla, následovalo vyhrožování, verbální napadání a v konečné fázi i fyzické útoky. Proto paní Marie požadavky syna splnila. U pana Františka byla situace obdobná. Jeho syn čím dál častěji vyžadoval vyšší a vyšší finanční částky. Dokud pan František mohl, raději synovi půjčil, jakmile neměl peníze, následoval ze strany syna surové zacházení a neposkytování základní péče.

15. Důvody setrvávání v problémovém svazku

Z informací získaných během rozhovorů, lze vyvodit následující, nejčastěji se vyskytující důvody setrvávání v problémovém svazku:

- a) snaha o udržení ideje domova – tento důvod se vyskytl u všech dotazovaných žen, jelikož mají v sobě zafixováno, že jedině kompletní rodina může fungovat při výchově dětí. Ve svazku nezůstávaly kvůli sobě, ale kvůli dětem. Chtěly jim poskytnout alespoň iluzi domova, a pokud to jen trochu šlo, skrývaly před nimi veškeré projevy násilí.
- b) strach z fyzického ublížení – jak bylo již výše uvedeno, týrané osoby zůstávaly ve svazku, či domácnosti i z důvodu, že pokud by se pokusily týranou osobu opustit,

následovala by krutá odplata ze strany násilníka. Násilník v oběti často podněcuje tento pocit za pomoci výhrůžek.

c) strach ze ztráty dětí – tento důvod se týkal zejména žen, jež měly s osobou násilníka potomky. Bály se, že pokud by jej opustily, mohl by se mstít na dětech a pokusit se ublížit i jim. Takové riziko žádná z žen podstoupit nehodlala, proto raději ve svazku zůstala.

d) trvajících láska k dítěti – typickým příkladem byla paní Marie a částečně i pan František. Jsou vychováni tradičním způsobem a láska k dítěti je pro ně vším. Dlouhou dobu se snažili svým dětem pomoci i za cenu vlastního strádání a i přes všechnu bolest, co jim děti způsobily, je mají stále rádi a jsou ochotni jim dále pomáhat. Ovšem za už jiných, jasně daných podmínek.

e) naděje v budoucí zlepšení vztahu – Všichni dotazovaní až do posledních chvil doufali ve zlepšení celé situace. U paní Venduly a pana Františka byla tato víra upřena k získání zaměstnání a vylepšení si tak finanční situace. Paní Marie a paní Ivana zase doufaly ve zlepšení zdravotního stavu, který měl velký podíl na vzniku obou problémových situací.

16. Zásah pomáhajících složek při rozpoznání domácího násilí

V počátečních fázích vznikajícího domácího násilí, nikdo, dle svých výpovědí, nekontaktoval policii či jiné složky, které by jim mohly v dané situaci pomoci. Důvody byly jasné: bagatelizace, strach a stud. U paní Venduly se k tomuto kroku odhodlala, je nejstarší dcera, která, když viděla, jak otec bije matku, zavolala policii. Paní Vendula však první kontakt s policií vyřešila ve prospěch manžela a situaci nechtěla nijak řešit. Zlom nastal, když policie přijela poněkolikáté a zadržela manžela přímo při napadání. Poté se již paní Vendula odhodlala celou situaci řešit. V případě paní Ivany a Ondry nehrála policie žádnou úlohu, odmítala to tímto způsobem jakkoliv řešit. Paní Marie a pan František využívali pomoci policie často, viděli to jako jediné možné východisko z jejich nelehké životní situace. Opakované zásahy policie u těchto případů, vedly alespoň k částečné nápravě.

17. Nízká důvěra v orgány státní správy zabývající se pomocí při domácím násilím

Tento okruh, jsem zde záměrně vložil, abych si udělal ucelenější obraz o důvěře lidí v pomáhající, státní, orgány. Jelikož pracuji u policie, bylo pro mě zjištění ne zrovna potěšující, ale o to více významné. Ani jedna z dotazovaných osob, nemá přílišnou důvěru

ve státní orgány. Výše je uvedeno, že paní Marie a pan František sice policii volali, ale pouze jako poslední záchranu v těžké situaci. S řešením už tak spokojeni nebyli, hlavně pan František. Považoval je pouze za dočasná a nepříliš efektivní. Ze strany policie byly zahájeny úkony v šetření domácího násilí, ale dle tvrzení pana Františka všechno trvalo moc dlouho a on žádal vyřešení situace okamžitě a trvale. Paní Marii se zamlouvala práce policie na místě, v jejím bytě, další šetření jí tak přišlo příliš zdouhavé. Ostatní dotazovaní využili práce policie jen v nezbytně nutné míře, spíše k vyřešení aktuální krizové situace. Další šetření po policii nežádali a jednání nesoucí znaky domácího násilí se snažili spíše zlehčit. Jednali tak hlavně z toho důvodu, aby ochránili své děti a nevystavovali je zbytečné sekundární viktimizaci.

18. Využití pomoci nestátních organizací

Žádná z dotazovaných osob se ve své výpovědi nezmínila o využití pomoci některé z nestátních organizací a na následný dotaz, zda takovou pomoc vyhledaly, uvedly, že nikoliv. Výjimkou je Martina. Tuto k nestátním organizacím přivedla její nejbližší kamarádka. Pomoc sice přímo nevyužila, nechala si však poradit a malinko tím získala odhled od její situace. Tudíž to lze, až kontakt proběhl spíše neformálně, považovat za určité využití jejich pomoci.

19. Pomoc nejbližší rodiny

Tato forma pomoci byla využita všemi zúčastněnými. Zprvu, když jednání násilné osoby jevílo znaky domácího násilí, byla tendence ohrožených osob, ať už z vlastní iniciativy nebo ze strachu z osoby agresora, opačná. Co nejvíce se od rodiny izolovat, aby se nedozvěděli, že takové problémy vůbec jejich rodina má. V předchozím textu jsou tyto důvody popsány podrobněji. V tomto bodě je důležité, že jakmile situace přestala být zvládnutelná, z pohledu ohrožené osoby, přišel zásah nejbližší rodiny. U všech popsáných případů, vyjma paní Marie, pomohla rodina opustit prostředí, ve kterém k domácímu násilí docházelo a ochránit tak ohroženou osobu před působením násilníka. U případu popsaného Ondrou, jde o jakýsi střídavý jev. Týraná žena, nejprve odhodlaně svého muže opustí a po odeznění nejpalcivějších potíží, se opět vrátí do prostředí, ve kterém k týrání docházelo. Zde ještě není problém zcela vyřešen. Pomoc

rodiny byla všemi dotazovanými přivítána velice kladně a hodnotili ji jako jedinou možnou při řešení jejich situace.

Jelikož v každé jednotlivé kategorii tvrzení, nejsou vždy zastoupeny všechny dotazované osoby zkoumaného souboru, uvádím jednoduchou tabulku pro přehlednost. Políčko označené X znamená pro konkrétní dotazovanou osobu **kladné** naplnění obsahu dané kategorie.

Přehled společných kategorií výzkumu a vztah jednotlivých dotazovaných osob k nim.

	Vendula	Marie	Ivana	Ondřej	František	Martina
Nízký věk dotazových žen	X		X	X		X
Počáteční fungování vztahu	X	X	X	X	X	X
Nepříliš kvalifikovaná práce	X		X			X
Sebevědomí násilníka	X	X	X	X	X	X
Vznik finančních problémů	X	X		X	X	
Vliv závislosti	X				X	
Neznalost problematiky DN	X	X	X	X	X	
Nerozpoznání projevů DN	X	X	X	X	X	X
Bagatelizace jednání	X	X	X		X	X
Malý kontakt s rodinou	X	X	X	X	X	X
Snaha o počáteční odpor	X	X	X	X	X	X
Snaha skrýt projevy násilí	X		X			X
Počáteční sebeobviňování	X	X	X		X	X
Podlehnutí požadavkům	X	X	X	X	X	X
Důvod – udržení rodiny	X		X	X		
Důvod – fyzické ublížení	X	X	X		X	X
Důvod – ztráta dítěte	X	X	X		X	
Důvod – láska k dítěti	X	X	X		X	
Důvod – zlepšení vztahu	X	X	X			X
Zásah pomáhajících složek	X	X			X	
Nedůvěra ve státní orgány	X		X		X	
Pomoc nestátních organizací						X
Pomoc nejbližší rodiny	X		X	X	X	X

5.8 *Zodpovězení otázek stanovených v cílech výzkumu*

U diplomové práce považuji výzkumnou část na stěžejní a nejdůležitější. Proto byl z mé strany kladen největší důraz právě na ni. Již v projektu diplomové práce jsem si stanovil dílčí cíle, které chci výzkumem naplnit. U kvalitativní metody je vždy obtížnější přesně vymezit odpovědi na předem stanovené otázky. Kvalitativní metody jsou více individuální a poskytují hlubší zkoumání dané problematiky. Proto také mnou stanované předpoklady slouží spíše jako vodítko při interpretaci výsledků výzkumu. V předešlé části práce jsem popsal dimenze, které se nejčastěji vyskytly v rozhovorech. Je samozřejmé, že každý takový příběh je silně individuální a v každém lze vyzorovat jiné příčiny vzniku projevů domácího násilí.

V mnou provedených rozhovorech se nejčastěji objevovala, jako hlavní příčina vzniku domácího násilí, *finanční situace partnerů*. Konkrétně v případech paní Venduly, Marie, pana Františka a Ondřeje. Tyto problémy jsou do jisté míry odrazem dnešní společnosti. Dle mého názoru, se totiž čím dál více rozvírají nůžky mezi těmi, kdo materiální prostředky mají a těmi co jsou nuceni zvažovat každý, byť sebemenší, výdaj z rodinného rozpočtu. Jsou také přímo závislí na příjmech ze zaměstnání, které u výše uvedených osob, nepatří nebo nepatřilo k nejstálejším. Kdy následná ztráta zaměstnání vedla ke vzniku problémů uvnitř rodiny. Od těchto problémů byl poté jen malý krůček ke vzniku domácího násilí. Podobou situací, jako pracující, zažívali i dotazovaní, jež byly závislí na penězích, které dostávaly od státu. V podobě invalidního, či starobního důchodu. U paní Marie a pana Františka došlo, v jejich neprospěch, k souhře obou zmíněných faktorů. Starali se o své děti, které byly ekonomicky neaktivními, a příjem v podobě důchodu jejich rodičů nedostačoval na pokrytí živobytí.

Další vyzorovanou příčinou vzniku domácího násilí byla určitá *forma závislosti*. V případě muže paní Venduly šlo o alkoholovou závislost a u syna pana Františka o závislost na hracích automatech. V neprospěch týraných osob, došlo k souhře obou zmíněných faktorů, totiž nepříznivé finanční situace a vzniku závislosti. To vyvíjelo na obě strany silný tlak. Násilné osoby, nevýchodnost situace a neuvědomění si vlastního stavu a problému, iniciovala k útisku ohrožené osoby. Jelikož se ohrožená osoba pokoušela tomu bránit, zintenzivňoval násilník své působení, aby docílil podmanění si ohrožené osoby.

Ke vzniku domácího násilí přispěl i fakt, že ohrožené osoby nezačaly situaci řešit již v počátcích a nechali ji zajít až do krajních mezí. Zde se problém rozrostl již do takové míry, že si samy ohrožené osoby nedokázaly pomoci. Je k zamyšlení, zda i toto lze považovat za příčinu vzniku domácího násilí, jelikož hranice mezi partnerskými neshodami a domácím násilím, je pro většinu, mnou dotazovaných osob velice těžce zaznamatelná. Jak dotazování uvedli, dostali se do začarovaného kruhu, v němž se nekontrolovaně zmítali a nebyli schopni úniku.

Významnou roli zde sehrály i osobnostní rysy jak násilné tak ohrožené osoby. Jak je z výpovědí patrné, všichni kteří se násilím dopouštěli, byly navenek velice silné a sebevědomé osobnosti. Za každých okolností se snažili prosadit svoje i za použití různých forem násilí. Nedokázali také unést či snést jakoukoliv formu vzdoru nebo nesouhlasu. Markantní byla také impulzivnost jednání násilných osob. Kromě případu paní Marie, kdy tato výbušnost byl do jisté míry zapříčiněná nemocí, byly tyto projevy ohroženým osobám patrné již v počátcích vztahů.

U ohrožených osob byla situace opačná. Z výpovědí, i osobního kontaktu, jsem vyzoroval, že dotazovaní působili submisivně. Jak sami uvedli, snažili se svému protějšku (dítěti) vyjít co nejvíce vstříc. S odstupem také přiznali, že sebou nechali do značné míry manipulovat. To bylo také zapříčiněno jejich nepříliš vysokým sebevědomím. Všechny dotazované ženy byly silně citově založené. Jakýkoliv problém byl u nich doprovázen silnými emocemi, čehož si byl násilník dobře vědom a také toho využíval. Po počátečním pokusu o vzdor, následovalo naprosté podlehnutí. Násilník účelově oběti ponižoval, aby docílil naprosté nadvlády. Často, vlivem svého nízkého sebevědomí, převáděly ohrožené osoby veškerou vinu na sebe, což je ještě více dostávalo pod vliv násilné osoby.

Součástí cíle práce byly i předpoklady, které jsem chtěl analýzou získaných informací verifikovat.

První předpoklad byl že: *ženy, jako oběti domácího násilí, setrvávají v tomto násilném vztahu kvůli dětem a snaze o udržení rodiny.*

Výzkumu se účastnily čtyři ženy (jedna zprostředkovaně, formou rozhovoru s jejím synem), které mají své rodiny a děti. Ve všech případech se mi výše uvedený předpoklad podařilo potvrdit. Ženy, jež byly týrány svým mužem, shodně uvedly, že hlavním důvodem, proč ve svazku zůstávaly, byly právě jejich děti. Nechtěly

je připravit o úplnou rodinu. I když věděly, že funkce rodiny nejsou dostatečně naplňovány, chovaly v sobě naději na zlepšení a pěstovaly si iluzi rodiny. Byly si také vědomy, že v případě rozvodu by to byly právě děti, které by nejvíce strádaly. Přes velké sebezapření v manželství zůstaly a dále se snažily co nejvíce skrývat projevy domácího násilí před dětmi. Ovšem jak stoupala intenzita útoků, bylo těžší toto ukrýt a děti se stávaly přímými svědky násilí. Poněkud jiná byla situace paní Marie. Tak žila se svým, již dospělým, synem v jedné domácnosti a jako správná matka se o něj i starala. I přes to, že ji syn psychicky a postupem času i fyzicky týrat, nepřestávala se paní Marie o něj starat. Byla si vědoma svého údělu matky a na příkoří jí způsobované nedbala. Sama paní Marie přiznala, že nedokázala od syna odejít a nechat jej napospas svému osudu. Stále se snažila být matkou, i když on se jako správný syn dávno nechoval.

Druhý předpoklad, že: *oběti se domácího násilí snaží tento problém skrývat před svým okolím.*

I druhý předpoklad, se mi podařilo výzkumem verifikovat. U všech dotazovaných se tento jev projevil. V období, kdy žili ve fungujícím partnerském, či rodinném vztahu, udržovali ohrožené osoby běžný kontakt s rodinou, společností a okolním světem. Jakmile se objevily první projevy domácího násilí, byl tento kontakt přerušen. Nejlépe je tento jev patrný v případě paní Venduly a Ivany. Paní Vendula, jakmile se začaly objevovat znaky týrání, jak počáteční psychické tak především následné fyzické útoky, přestala naprosto z bytu vycházet. Výjimku tvořily potřebné nákupy a vyřizování. Paní Vendula byla svým bývalým manželem pravidelně, fyzicky napadána. Prodělala opakované zlomeniny a také po těle a hlavně v obličeji podlitiny. Z tohoto důvodu, stranila jakéhokoliv sociálního kontaktu, aby se na bití nepřišlo. Tím násilná osoba docílila úplné izolace a kontroly. V případě paní Ivany, byl kontakt s okolím a ostatními lidmi, dokonce jedním z hlavních činitelů, které vedly ke vzniku domácího násilí. Bývalý muž paní Ivany byl chorobně žárlivý a v jakémkoliv kontaktu s jinou osobou, především mužského pohlaví, viděl potencionální nebezpečí. Zprvu se paní Ivana snažila tento kontakt svému muži vysvětlovat, on však vysvětlování nedbal. Pozdě situace vygradovala a jakékoliv opuštění domu, bez vědomí násilníka, bylo trestáno. Proto, paní Ivana, aby předešla těmto útokům, raději veškerý kontakt s okolním světem zcela přerušila. Výjimku tvoří slečna Martina. Ta naopak při vzniku projevů domácího násilí se snažila být s násilnou osobou co nejméně.

Avšak, stejně jako všechny ostatní dotazovaní, o svém problému zpočátku ani v průběhu nikomu nic neřekla. Všichni dotazovaní se o svém problému báli a styděli mluvit. Považovali to do jisté míry za osobní selhání a bylo pro ně velice těžké se někomu svěřit, či vyhledat odbornou pomoc. Týrané osoba, nechaly vzniklou situaci zajít až do krajnosti, kdy už si samy pomoci nedokázaly. Až poté přišel zásah třetí strany. Tu tvořila, vyjma případu paní Marie, nejbližší rodina. V případě paní Venduly a pana Františka zakročovala jako první policie, která následně informovala nejbližší rodinu. Zamyslím-li se nad předpokladem, je pro vcelku pochopitelné, z jaké důvodu se takto postižené osoby zachovaly. I z praxe vím, že je nesmírně těžké najít v sobě odvahu a někomu se svěřit.

Posledním předpokladem bylo, že ve vzniku a růstu agrese násilníka, hraje významnou roli sociálně-ekonomická situace rodiny.

Tento fenomén, se v mém výzkumu vyskytnul u čtyř dotazovaných z celkových šesti. V některých případech hrál významnou, ba dokonce nejdůležitější roli. Tudíž i tento předpoklad byl výzkumem verifikován. Nejmarkantněji se sociálně-ekonomická situace projevila v případě paní Venduly. Ztráta zaměstnání, následný nedostatek finančních prostředků vedl ke vzniku domácího násilí. Dlouhodobě nepříznivá ekonomická situace rodiny vedla k další eskalaci násilného jednání. Druhý nejvýraznější projev ekonomického strádání zaznamenán v rozhovoru s panem Františkem. Jeho syn, vlivem své závislosti a neschopnosti správně hospodařit s penězi, vyžadoval finanční prostředky právě po svém otci, panu Františkovi. Zprvu se jednalo o půjčky, když už byly cifry tak vysoké, že mu je otec nebyl ochoten půjčovat, začal na něj jeho syn vyvíjet postupný nátlak. Krádež peněz a vyhrožování, přerostlo ve fyzické násilí, zanedbávání základní péče o těžce nemocného otce. U paní Marie byl scénář velice podobný jako u pana Františka. Méně nápadnou, avšak také nebezpečnou roli, sehrály finance také v příběhu Ondřeje. Dům jejich rodičů, který se neustále snažili zvelebovat, jim výrazně zatěžoval rodinný rozpočet. Manželé si nabrali několik půjček, které sice spláceli, ale zátěž na rozpočet byla značná. Tento tlak měl za následek vznik chorobného kontrolování jakýchkoliv výdajů, především paní Evy a následný útisk.

ZÁVĚR

V diplomové práci jsem se zabýval problematikou domácího násilí a to z hlediska typologie obětí domácího násilí a nečastějších příčin vzniku domácího násilí. Téma jsem si vybral zcela účelově, neboť se s problematikou domácího násilí setkávám při výkonu svého povolání policisty. Jak již bylo zmíněno v úvodu mé práce, bylo pro mě zpracování tohoto tématu jakousi výzvou. Cílem teoretické části práce bylo charakterizovat pojem domácího násilí, se zaměřením na nalezení společných znaků obětí a jejich typologii. V praktické části diplomové práce jsem formou kvalitativního výzkumu, technikou rozhovoru, objasnil nejčastější příčiny domácího násilí.

Všechny, předem stanovené cíle, se mi touto prací podařilo naplnit a podrobnější výsledky výzkumu jsou rozepsány v kapitole 5.8

Hlavní část mé práce však tvořilo výzkumné šetření, při kterém jsem užil kvalitativní biografickou metodu, techniku narativního interview. Podařilo se mi uskutečnit interview se šesti osobami, které mají osobní zkušenost s problematikou domácího násilí, kdy pětice z nich jsou přímo oběťmi domácího násilí a jeden zprostředkovaně popisuje příběh své týrané matky.

Z práce je patrné, že se jedná o celospolečenský problém. Z pohledu sociální pedagogiky je problematika domácího násilí velice významným tématem, jelikož se v převážné většině dotýká sociálně slabších členů společnosti. Využití metod sociální pedagogiky, může významnou měrou přispět ke zlepšení situace a ke zvýšení informovanosti běžné populace. Správným, dlouhodobým a organizovaným působením, lze prostřednictvím sociálně pedagogické činnosti dosáhnout u ohrožené skupiny obyvatel náležitých úspěchů. Smyslem mé práce bylo podat ucelený obraz o problematice domácího násilí, který bude srozumitelný pro běžného čtenáře. Neočekával jsem, že dojde k nějakým novým objevům či závěrům, tak se ani nestalo a spíše se potvrdila tvrzení a již známá, odborníky publikovaná data, o tomto fenoménu. Domácí násilí je co do informací a fakt velice obsáhlé, tudíž jej bylo možno pojmout v této práci jen v omezeném, domnívám se však, že v uceleném, rozsahu. Stejný postoj je třeba zaujmout i výzkumné části práce. Vzhledem k nevelkému počtu dotazovaných osob, nelze závěry získané z výzkumu dostatečně zobecnit a považovat je tak za obecně platné.

I přes rozsah a malou reprezentativnost zkoumaného vzorku, doufám, že má práce může přispět k postupu a zdůraznění nutnosti řešení tak závažné, celospolečenské problematiky, jakou bezesporu domácí násilí je. Ze své praktické zkušenosti vím, že celková informovanost laické populace o domácím násilí je na nepříliš vysoké úrovni. Zvýšení informovanosti bezpochyby přispěje účinnějšímu boji s tímto celospolečenským fenoménem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BEDNÁŘOVÁ, Z.; MACKOVÁ, K.; WÜNSCHOVÁ, P.; BLÁHOVÁ, K. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám* 1. vyd. Praha: Acorus, 2009. 92 s. ISBN 978-80-254-5422-0 (brož.).
2. BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*, Praha, Grada publishing 1998. 115 s. ISBN: 80-7178-830-9.
3. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven – žena v domácím násilí*, Brno, Computer press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.
4. BURIÁNEK, J. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton, 2006. 108 s. ISBN: 80-7254-914-6.
5. CVIKOVÁ, J.; JURÁŇOVÁ, J. *Piata žena*. 1. vyd. Praha: Aspekt, 2001. 385 s. ISBN 80-85549-28-3.
6. ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislost*, 1. vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999. 204 s. ISBN 80-902614-1-8.
7. ČIRKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, Praha : Grada Publishing, 2008. 160 s. ISBN: 978-80-247-2207-8.
8. ČÍRTKOVÁ, L.; MACHÁČKOVÁ, R.; VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*, Bílý kruh bezpečí, o. s., Praha: 2002. 143 s. ISBN: 80-86284-19-0.
9. ČÍRKOVA, L.; VITOUŠOVÁ, P. a kolektiv, *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů -- Příručka pro pomáhající profese*, Praha: Grada Publishing, 2002. 191 s. ISBN:97-8802472-014-2.
10. DUFKOVÁ, I.; ZLÁMAL, J. *Domácí násilí zaměřené na problematiku obětí*, Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, 2005. 52 s. ISBN: 80-239-5686-8.
11. GAVORA P. *Úvod do pedagogického výzkumu*, Brno : Paido, 2000. 207 s. ISBN: 80-85931-79-6.
12. GJURIČOVÁ, Š.; KOCOURKOVÁ, J.; KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*, Praha: Vyšehrad, 2000. 104 s. ISBN 80-7021-416-3.
13. HERMAN, J. *Trauma a uzdravenie: Násilie a jeho následky 6 od týrania v súkromí po politický teror*. [překl.] Jana Juráňová a Ľubica Hábová. Bratislava : Záujmové združenie žien Aspekt, 2001. 330 s. ISBN: 80-85549-24-7.

14. HRONCOVÁ, M.; VAVROŇOVÁ, M. *Domácí násilí*. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2007. Praha. 2008. 18 s. bez ISBN.
15. HUŇKOVÁ, M.; VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva, Efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím*, Brno: Justiční akademie České republiky, 2004. 248 s. ISBN: SBN 80-239-6230-2.
16. HUŇKOVÁ, M.; VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, Praha: proFem, o. p. s., 2004. 194 s. ISBN: 80-239-2106-1.
17. KONRÁD, Z.; BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2007. 62 s. ISBN: 978-80-7251-241-6.
18. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B.; POKORNÁ, D.; TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*, 1.vyd. Praha: Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.
19. MATOUŠEK, O.; KOLÁČKOVÁ, J.; KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*, Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN: 80-7367-002-X.
20. MARREWA, A. *Nenechte si ubližovat*, [překl.], Monika Kittová, Praha: Portál, 2002. 264 s. ISBN 80-7178-51-5.
21. MELOY, J.R. *The Psychology of Stalking : Clinical and Forensic Perspectives*. San Diego : Academic Press, 1998. 327 s. ISBN: 978-00-8051-897-8.
22. OAKLEY, A. *Pohlaví, gender a společnost*, [překl.] Milena Poláčková a Martin Poláček, Praha, Portál, 2000. 172 s. ISBN 80-7178-403-6.
23. PIKÁLKOVÁ, S. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004. 151 s. ISBN 80-7330-054-0.
24. SKALKOVÁ, J., a al., et. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*, Praha : SPN, 1983, 204 s.
25. STŘÍLKOVÁ, P. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2009. 91 s. ISBN 978-80-7418-020-0 (brož.).
26. ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada, 2004. 200 s. ISBN 80-247-0586-9.
27. ŠPECIÁNOVÁ, Š. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*, Praha: LINDE s.r.o. 2003. 156 s. ISBN: 80-8613-144-0.

28. ÚLEHLOVÁ, D. a kol. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*, Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2009. 116 s. ISBN 978-80-7013-502-0.
29. VOŇKOVÁ, J. MACHÁČKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí: právní minimum pro lékaře*. 1. vyd. Praha: ProFem, 2004. 62 s. ISBN 80-239-4026-0.
30. VOŇKOVÁ, J.; SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, 2. vyd. Praha: proFem, 2008. 248 s. ISBN-13: 978-80-903626-7-3.
31. WEISS, P. a kol. *Sexuální zneužívání dětí*, Praha: Grada Publishing, a. s., 2005. 264 s. ISBN:80-247-0929-5.
32. ZIMMELOVÁ, P. ;STOLÍN, M. In kolektiv autorů. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*, Praha: Triton, 2006. 108 s. ISBN: 80-7254-914-6.
- Internetové zdroje:**
33. DOMÁCÍ NÁSILÍ, *Přehled hlavních změn v nové právní úpravě institutu vykázání*, [online], [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z www: <http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/prehled-hlavnich-zmen-v-nove-pravni-uprave-institutu-vykazani/>
34. DOMESTIC VIOLNECE INTERVENTION SERVICES, INC., *Types of Abuse* [online],[cit.2012-11-11], Dostupné z www: http://www.dvis.org/dvis/Safety_Plan.asp?SnID=1188807973.
35. NASILIDOMA.CZ, *Kdo je oběť, kdo agresor*, [online], [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z http://nasilidoma.cz/kdo_je_obet_kdo_agresor
36. ROSA, *Formy domácího násilí*, [online], [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z www : <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/specifika-domaciho-nasili/>
37. ROSA, *Specifika domácího násilí*, [online], [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z www: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/specifika-domaciho-nasili/>
38. ZÁKONY ONLINE.CZ, *Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, Sbírka zákonů České republiky*, [online], [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z www: <http://zakony-online.cz/?s10&q10=all>
39. TRESTNÍ ŘÍZENÍ.COM, *Těžká újma na zdraví*, [online] [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z www: <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/tezka-ujma-na-zdravi>
40. ZLINSKY KRAJ, *Místa pomoci*, [online], [cit. 2012-11 -11]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/mista-pomoci-cl-326.html>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Rozhovor s paní Vendulou

Příloha PII: Rozhovor s paní Marií

Příloha PIII: Rozhovor s panem Ondřejem

Příloha PIV: Rozhovor s paní Ivanou

Příloha PV: Rozhovor s panem Františkem

Příloha PIV: Rozhovor se slečnou Martinou

PŘÍLOHA PI: ROZHOVOR S PANÍ VENDULOU

Rozhovor:

(V – Vendula, T-tazatel)

T – Jak jste se svým budoucím manželem seznámila?

V – Poprvé jsem Petra poznala v závodní jídelně ve Svitu, kde jsem pracovala. Chodil na obědy pravidelně, tak jsme se už podle vidění zdravili. Pracovala jsem většinou u výdejního okýnka a tak viděl i on mě. Už na po pár setkáních mně byl sympatický, vždycky se pěkně usmál, pozdravil a poděkoval. Takto to šlo asi dva měsíce. Mně bylo v tu dobu dvacet let a on byl zhruba tak jak já, možná o nějaký ten rok starší.

T – Co první setkání mimo kuchyni?

V – To bylo ve městě. Už přesně nevím, odkud jsem šla, asi z obchodu. Jdu tak po ulici proti mně jde nějaký mladík, který je mně povědomý, ale nevím odkud. Šlo vidět, že se na mě dívá. Jak jsem už byli u sebe blíž, tak se zastavil a řekl mě dobrý den slečno kuchařko. Až mně to řekl, došlo mi odkud ho znám. Nemám moc paměť na obličej. No, tak jsem se dali do řeči, říkala jsem mu, že jsem byla nakupovat, on že na odpolední. Potom se mě představil jako Petr. Chvilku jsme si povídali a pak se rozloučili s tím, že se uvidíme v práci. Další týden při vydání obědů mě Petr zase pěkně pozdravil, zeptal se mě, co odpoledne dělám. Řekla jsem mu, že nic a tak mě pozval do Zlíňanky na kafe. Byl mě velice sympatický. Byl ukecaný, zábavný, mluvil jsem o všem možné a šlo vidět, že se k sobě máme čím dál víc. Takto jsme se scházeli asi tři měsíce a pořád to úžasné. Byl to můj první veliký vztah.

T – Kdy jste se rozhodli, že začnete plánovat společnou budoucnost?

V – Asi rok a půl jsem spolu jenom tak chodili a bydleli každý u rodičů, Já jsem bydlela na Letné a on na Zálešné v podomku. Ve dvaadvaceti jsme se brali a dostali jsme byt na 1. segmentu. Byla to dva + jednička. Víím, že jsem měla strach z toho, jaké to bude, když spolu budeme bydlet. Bylo to mě nové, nevěděla jsem, co mám čekat, ale nakonec bylo všecko v pohodě. Začínali jsme tak oba dva.

T – A co založení rodiny?

V – Tak tu dobu to bylo samozřejmé, že když už spolu bydlíme a plánujeme svatbu, že přijdou i děti. Monika, ta se narodila vlastně hnedka po svatbě. Byl to velice náročný rok, byla jsem těhotná, plánovali jsme svatbu, no bylo toho moc. Petra jsem za tu dobu, co jsme spolu žili, už znala a věděl, že je prudší povahy a nemá moc rád nějaké vypjaté situace, ale zvládl to velice dobře a byl mně velikou oporou, takže jsem v tu dobu

věděla, že mám chlapa, kterého jsem chtěla. Dokázal se postarat o zabezpečení rodiny, a všechno klapalo. V tu dobu ještě Svit jel a o práci se bát nemusel, takže za tři roky až se Monika trochu odchovala, jsme si řekli, že bychom chtěli ještě jedno dítě, ať má Monča sourozence. Petr se netajil tím, že chtěl syna. Když se dověděl, že přijde holka, byl ale taky šťastný, hlavně, že byla zdravá. Žili jsme si jako normální fungující rodina. Peněz jsme měli tak akorát, žádný velký luxus, ale obracet korunu jsme taky nemuseli.

T- Co se přihodilo, že nastaly vaše problémy?

V – Petr ztratil práci a začal pít.

T – Mohla byste k tomu říci více podrobností?

V – Ano mohla.. Petr pracoval jako svářeč ve Svitě. Přišla doba, kdy jich bylo moc, a někoho museli propustit. Staří chlapi si místa drželi a Petra vyhodili. Nikoho moc nezajímalo, že má dvě děti, které chodí do školy a potřebují každou korunu. Monice bylo jedenáct a Petře sedm. Já jsem sice pracovala, ale pořád v závodní jídelně, kde těch peněz moc nebylo, nosila jsem sice jídlo z práce, ale s penězi jsme byli závislí na Petrovi. Delší dobu nemohl nic sehnat, tak chodil aspoň po brigádách, kde si nějakou tu korunu vydělal. Neměli jsme to lehké, ta nejistota, jestli každý měsíc vyjdeme, byla šílená. A tam vznikly naše první větší hádky.

T – A jak to pokračovalo, kdy vás začal utiskovat a týrat?

V – Začátek byl celkem nenápadný, asi čtvrt roku chodil vždycky na nějakou tu fušku, večer domů a ráno buď znovu na brigádu, nebo byl doma. Potom se z brigád začal vracet opilý. Někdy trochu, že jsem to na něm poznala, ale děti ne, takže jsem to i já přehlížela a nedávala tomu velkou váhu. Časem se však vracel víc a víc opilý a někdy chodil až pozdě v noci. Vždycky mně začal vyčítat, že jsem to já, kdo za to může, že chci po něm pořád jenom peníze, že nemá ani korunu pro sebe apod. A tak vznikaly naše první hádky. Později už brigád ubývalo, hlavně v zimních měsících. To býval pořád doma a popíjel. Už dřív pil, ale jako každý normální chlap si zašel po práci a pár piv a šel domů, ale teď už jen seděl doma a pil. Snažila jsem se několikrát přemlouvat, aby přestal, začal si hledat práci a staral se o rodinu, on to vždy obrátil proti mně a sprostě mi nadával. Nevěděla jsem, co mu mám na to říkat, tak jsem se stáhla a byla zticha. První facka ta přišla při jedné takové hádce. Stáli jsme v kuchyni, já jsem zrovna vařila a on byl opřený o linku. Sotva se držel na nohou. Řekla jsme mu, že už mě nebaví takto žít, že mně přiděluje akorát starosti

a ještě něco, ale už pořádně nevím co. Otočila jsem se na něho, když jsem s ním mluvila, on po mě začal rvát, že jsem nevděčná kurva, která ho akorát vysává z peněz, a v tom jsem ucítila prudkou bolest a spadla jsem na zem. Byl to chlap a sám vidíte, co já vážím, takže jsem byla hodně otřesená. On mě chytnu za paže, zvednul mě a strčil do mě tak, že jsem skončila až v obýváku. Začala jsem brečet a Petr odešel někam pryč. Při tomto prvním fyzickém útoku naštěstí nebyly děti doma, takže jsem to přešla s tím, že mu jen ujely nervy. Když se potom vrátil domu, šel spát a ráno dělal jakoby nic. Měla jsem strach to otvírat a tak jsme se už o tom nebavili.

T – Začalo se násilí nějak stupňovat?

V – Od první facky uběhly asi tak tři dny, když přišel zase opilý. Sotva jsem ho viděla, jak se motá na chodbě a chtěl mu něco říct, strčil do mě, ať mu uhnou z cesty. Udeřila jsem se hlavou do zdi a řekla mu, jestli je normální, co dělá. Petr se otočil a bez varování mě udeřil asi fackou do obličeje. Jelikož to bylo na úzké chodbě, bouchla jsem se hlavou do zdi a asi na chvíli ztratila vědomí, protože až jsem se probrala, tak nade mnou stála Monika a vyplašeně se na mě dívala. Petr byl v ložnici a spal, měla jsem strach za ním jít a něco mu říct, bála jsem se, že mě zas napadne. Z té facky mi zůstala pod okem modřina a na hlavě boule. Až se Petr trochu prospal a viděl, jak vypadám, omluvil se, že mu ujely nervy, že je na tom špatně a moc ho to mrzí. Chápala jsem to, zase to dál neřešila a přešla to s tím, že mu fakt ujely nervy. On ale s pitím nepřestal a vždycky, když jsem mu chtěla říct, že by se měl dát do kupy, mně dal facku. Potom mě chytl pod krk a říkal, že mu mám dát pokoj nebo mě uškrtí. Takové napadání jsem snášela několik let. Střídalo se období klidu, když pracoval a s obdobím, kdy byl bez práce a to mě bil pravidelně.

T – Řekla jste to někomu nebo snažila jste se to nějak řešit?

V- Vůbec. Nemluvila jsem o tom s nikým. V tu dobu jsem o nějakém domácím násilí ani neslyšela. Navíc jsem to všechno maskovala, aby děti neviděly co se mezi námi děje. Myslela, jak to ututlám, ale holky už měly rozum a věděly to moc dobře. S Petrem jsme se už moc nebavili. Když byl doma, chodil co chvíli do sklepa, kde měl lahve s alkoholem. Jedenkrát jsem se pokusila mu ty lahve vyhodit. Když to zjistil, zbil mě tak, mi zlomil ruku, vyrazil zuby a rozbil hlavu. Monika zavolala i policajty ať mi pomohou. Když přijeli, ptali se mě, co se stalo, kdo mi to udělal a tak dál. Řekla jsem, že jsme se s manželem pohádali a mu jen ujely nervy. Petr mě velice prosil, ať jim nic neříkám, že to bylo naposledy. Sliboval, že nebude pít a začne dělat.

Proto jsem jim nic víc neřekla. Potom jsme oba dva šli na stanici ještě jedenkrát vypovídat a od té doby už nic. Ti policajti asi Petra na chvílku vystrašili a měsíc byl naprostý klid. S pitím nepřestal, ale už mě nebyl, když viděl, jak jsem zmalovaná. Asi za měsíc a půl jsme měly vánoční rozlučku v práci a já jsem přišla domů později než normálně. Sotva jsem zasunula klíč do zámku, už mě Petr otevřel a zatáhl mě dovnitř. Hnedka jsem beze slova dostal facku. Křičel po mě, že kde jsem, kde jsem se kurvila, s kým jsem byla a při tom mě držel pod krkem. To probudilo i děti. Přišli se podívat a viděl mě, jak mě drží. Monika mu řekla, ať mě pustí, ale on jim řekl, že jsem děvka a chodím šukat s jinýma toto, že si zasloužím. A zahnal holky zpátky do pokoje. Já jsem nemohla říct nic, protože mě neustále dusil. Od té doby jsem už raděj nikam nechodila, bála jsem se, že mě zabije.

T – Když už se to takový způsobem vyhrotilo, proč jste neodešla a nerozvedla se?

V – Rozvést, to nešlo. Byla taková doba, tolik se nerozvádělo. Vy jste ještě mladý, pro vás je jednoduché, ale v tu dobu to byla velká ostuda.

T – Rozumím. A co dělo dál, nakonec jste od manžela stejně odešla?

Celé tady to týráni trvalo asi pět let. Stupňovalo se to čím dál víc a já jsem měla čím dál větší strach z Petra. Poslední rok byl nejhorší. Měla jsem silné deprese, úplnou hrůzu jen co přišel domů, jak zas bude vypadat, jestli mě zbije a tak. Seděla jsem v kuchyni a mlčela, abych ho nevyprovokovala. Někdy mě zbil a druhý den se omluvil, ale teď už mně je zmlátil a ještě, mě obviňoval, že jako kurva si stejně nic jiného nezasloužím. Poslední kapka byla, když si nevím kde sehnal nějakou pistoli. Já jsem přišla z nákupu, on seděl v pokoji a na konferenčním stolku měl položenou pistoli. Pozdravil jsem ho a Petr se mi řekl, ať mu podám pivo nebo něco k pití. Řekla jsem mu, že nic nedostane, že ho v tom podporovat nebudu. Vstal a šel ke mě s pistolí v ruce. Vidím to jako dneska, jak s ní mával a řval po mně. Ať že táhnu pryč, že mu k ničemu nejsem, akorát ho okrádám o peníze. Ať si vezmu děcka a dám mu už konečně pokoj. Holky byly naštěstí ještě ve škole a tak neviděli, jak mi s tou pistolí vyhrožuje. Měla jsem velký strach, že by mě mohl opravdu zastřelit a tak jsem okamžitě utekla z domu. On ale za mnou vyběhl, dohnal mě a za vlasy táhnu zpátky do baráku. Táhnul mě přes chodbu paneláku, křičel, že mě zabije a já jsem nezmohla na víc než na brečení. Tu scénu viděli obyvatelé domu, i naše nejbližší sousedka, která moc dobře věděla co se u nás děje. V paneláku je totiž všechno slyšel a když vás někdo pravidelně mlátí, tak o tom sousedi vědí. Když mě zatáhnul do bytu, zase mě zmlátil, udeřil mě pěstí do obličeje, břicha

a jak jsem spadla na zem tak do mě kopnul. Předchozí incident na chodbě asi někomu nedal a zavolal policajty. Ti přijeli, našli mě zase zmlácenou. Petr ten spal a vedle postele měl položenou tu pistoli. Policajti ho vzbudili, on je asi v opilosti a rozespání nepoznal a začal se s nimi prát. Proto skončil v cele a já zase ve špitále.

T – To byl ten impulz manžela opustit, co jste dělala potom?

V – Ano, dá se to tak říct. Měla jsem nepřekonatelný strach, že by mě a hlavně holky mohl opravdu, v záchvatu vzteku, zastřelit. Šla jsem i s dětmi k rodičům do Lukova, kde se ze Zlína přestěhovali do domu bratra. Ti už dávno tušili, že máme problémy, ale z toho, co jsem jim vše řekla a co i sami viděli, byli zděšení. Když Petra za dva dny pustili, vrátil se domů a tam nikdo. Jel k mým rodičům a chtěl, abych se vrátila. Můj bratr ho vyhodil a řekl mu, ať se už se nevrací. Já jsem stála za oknem a neměla odvalu za ním jít. Neustále se mě snažil kontaktovat v práci, ve městě, všude, proto jsem změnila i zaměstnání a požádala o rozvod.

T – Co na žádost o rozvod říkal, souhlasil s ním nebo vám ještě dělal problémy?

V – Problémy už moc nedělal. Nebylo to pro mě lehké s ním ještě něco řešit, protože ten strach byl obrovský. Rozvod nakonec proběhl bez problémů.

T – Řešila jste ono týránění nějakou oficiální cestou?

V – Ne vůbec, chtěla jsem rychle na všechno zapomenout a nevracet se k tomu. Víím, že by si trest zasloužil, ale už kvůli dětem, jsem to raději neřešila a nechala to tak. Možná to byla chyba, ale už s tím nechci nic mít.

T – Co na celou situaci říkaly děti?

V – Holky byly skvělé, viděly co se děje a když jsme už byly všechny v bezpečí, tak jsem jim to všechno řekla. Ony to pochopily a můžou v nás mít odstrašující vzor. Ví, že jsou pro mě všechno a já bych nikdy nedovolila, aby jim někdo ublížil!

T – Dokážete, s odstupem času, posoudit a uznat si, že jste se stala obětí domácího násilí?

V- Ano, teď už ano. Jak jsem řekla, dřív to prostě nebylo. Neexistovalo nějaké domácí násilí. Bylo to něco, o čem se každý bál a styděl mluvit. Kdybyste přišel tehdy a chtěl se mě na něco takového ptát, vůbec bych se s vámi nebavila. Teď je, ale jiná, daleko otevřenější doba. Je to v televizi, všude. Daleko víc se o domácím násilí mluví a to je dobře. Kdybych věděla, co víím teď, možná bych to nenechala zajít tak daleko.

T – A ještě poslední otázka, doufám, že příjemnější. A vy a život v současnosti?

V – Konečně něco pozitivního (úsměv). Teď jsem šťastná. Mám přítele, se kterým dva roky žiju, bydlíme, pracujeme. Oba máme pomalinku odrostené děti a mnoho životních

zkušeností, které jsme dřív neměli a proto dělali tolik chyb. Prostě a jednoduše konečně žiju jako normální člověk.

T – Mnohokrát Vám děkuji za Váš čas a upřímné odpovědi. Rád jsem Vás poznal.

V – Rádo se stalo. Doufám, že vám to pomůže.

PŘÍLOHA PII: ROZHovor S PANÍ MARIÍ

Rozhovor:

(M – Marie, T-tazatel)

T – Paní Marie, já osobně Váš příběh již docela znám, mohla byste mi však ještě jednou říct kde a kdy vznikl problém s Markem?

V – Beze všeho, říkala jsem ho už několikrát, takže v tom nevidím problém (úsměv). Marek je můj prostřední syn. Další dvě děti, ty už si žijí svůj život a nebýt jich, tak už tady snad ani nejsem. Marek byl už od mala trochu jiný než ostatní děti. Neměl moc kamarádů, byl spíš samotářský a takový sám pro sebe. Snažila jsem se ho vodit do různých kroužků, fotbal, tenis a já nevím co ještě, ale nikde nechtěl být a tak jsem ho nechtěla trápit. Jediné, co ho bavilo, bylo a vlastně drží ho to do teď, je kolo. V té době nebyli takový doktoři jak dneska, aby ho vyšetřili a řekli co mu je. Obvodřák mi kdysi řekl, že akorát uzavřený, stydlivý a že z toho vyroste. Jenomže celou základní školu z toho nevyrostl. V učení nebyl nejlepší, ale ani nepropadal. Takový slabší průměr byl. Tak jsem ho dala do učení na automechanika do Vizovic. Učení taky zvládl a vyučil se. Ale furt neměl žádné kamarády, známost, prostě nic. Seděl buď doma a přerovnával si sbírky angličáků nebo byl venku a jezdil na kole. I z práce mně kolikrát volali, že by bylo dobré, aby se na něj podíval nějaký specialista, protože práci si prej udělá, ale jinak se naprosto straní lidí a povídá si sám se sebou. Doma jsem s ním neměla vůbec žádné problémy. Ostatní děcka už začínaly žít svoje životy, měly rodiny, děti, ale Marek byl pořád doma a sám. Kdykoliv jsem mu říkala, ať si najde přítelkyni, tak jen odsekl, že žádnou nechce, že mu takhle vyhovuje. Marek měl velké problémy, když na něj někdo s čímkoliv tlačil, jakmile se dostal do stresu, míval výbuchy vzteku a agrese. Měl rád ten svůj řád a klid, žádné nové věci. Já už jsem s ním uměla, takže jsem věděla, co a kdy mu můžu říct, ale v práci býval občas problém. První takový konflikt v práci měl, když mu bylo asi 23 roků. Jeho

spolupracovník chtěl po něm, ať něco rychle udělá, ale Marek to neunesl a hodil po něm klíč a rozbil mu hlavu. Jejich mistr to řešil se mnou a vyloženě jsem ho uprosila, ať mu dá ještě šanci. Mistr svolil a vzal mu akorát prémii. U Marka se ale začaly zhoršovat problémy s chováním, míval různé záškuby, nebyla s ním kolikrát řeč a v práci se začaly problémy taky kupit. Proto ho propustili a začali takové ty první problémy.

T – A co dělal potom, zůstal už doma bez práce? Šel k nějakému specialistovi, myslím tím psychiatra nebo tak?

M – Ano pak už zůstal doma. Vyloženě jsem Marka musela dotlačit k doktorovi a ten nás poslal na vyšetření k psychiatrovi. V Kroměříži absolvoval vyšetření a vyšetření a za nějaký čas nám řekli, že trpí Tourettovým syndromem. První jsem se lekla, co to je, že jsem o tom nikdy neslyšela, krve by se mně nedořezal. S psychiatrem jsme pak seděli a on nám vysvětloval, o co jde, jak se to projevuje a jaká opatření bude nutno zavést, aby se zabránilo konfliktům. Čekala jsem, že dostane nějaké léky nebo tak, ale zatím nic. Bylo nám doporučeno zavést pevný režim dne, ať se nedostává moc do situací, které by ho mohly stresovat. To jsem sice věděla aj bez doktora, ale byla jsem ráda, že vím co mu je.

T – Kdy začaly první problémy u vás doma, že Vás nějak napadl nebo Vám vyhrožoval?

M – To začalo asi po roce, co byl doma. Žádali jsme o invalidní důchod, ale zatím se nedařilo uspět, pořád nechtěli uznat, že ho potřebuje. Skrz tady to nebylo moc peněz. Já už jsem v invalidním důchodu byla a ten nebyl bůhví jaký. Marek byl na úřadu práce. Bylo to těžké živit dva lidi. Marek neměl vůbec snahu nějak pomoci a ta jeho nemoc se začala zhoršovat. Neustále si vyžadoval moji pozornost, když jsem šla někam ven, co chvíli mi volal, kde jsem a kdy přijdu, ať už jdu domů a podobně. Když jsme byli doma, chtěl si pořád povídat nebo společně něco dělat. V noci, to byl schopný mně vzbudit a začít si se mnou povídat. Když přišla k nám nějaká návštěva, kterou Marek neznal, začal být vůči nim protivný a někdy jim i nadával. Když jsem ho okřikla, ať se chová slušně, okřikoval se i na mě. Za chvíli k nám proto nikdo raději nechodil, aby nebyly problémy. Ještě pořád to ale bylo únosné, měl takové výkyvy nálad, ale dalo se to. Takový zlom přišel, když jsme spali, Marek mě vzbudil, že si chce povídat, já jsem už toho měla dost, tak jsem ho odehnala. Marek se prudce zvedl, šel do kuchyně, vzal si nůž, sedl se ke mně na postel a vyhrožoval, že se podřeže, jestli si s ním nebudu povídat a dal si nůž na krk. Úplně jsem

se vyděsila a tak jsme si povídali, dokud neusnul. Po této příhodě, jsem dostala obrovský strach, že si může opravdu něco udělat anebo ublížit mně. Asi po měsíci přemlouvání jsem ho dostala k doktorovi a ten Markovi předepsal léky. Asi tři druhy, které musel pravidelně brát.

T – A léky pomohly, uklidil se?

M – Ty léky musel brát každé ráno a večer. Zezačátku nebyl vůbec schopný si to pohlídat. Vždycky jsem mu je musela přinést a on je polkl bez větších problémů. Po pár dnech šlo vidět zlepšení. Marek se zklidnil. Byl trochu otupělý a moc toho nedělal, ale já jsem byla ráda, že je klid. Hlavně v noci, to spal a už za mnou nechodil. Takové období trvalo asi měsíc, kdy opravdu pravidelně léky užíval a neměl žádné problémy se svou nemocí a já taky ne. Už jsem říkala, že budu mít na stáří klid a s Markem nějak v klidu vyžijeme. Léky sice byly celkem drahé, ale nevadilo mi to, Marek už dostal invalidní důchod, což nám velice ulehčilo, takže ty léky jsem platila z jeho důchodu. On si peníze nikdy moc nehlídal, když měl tak měl, když ne, tak si nic nekupoval a občas si půjčil ode mě.

T - Kdy se začaly útoky vůči Vám stupňovat?

M – Bezproblémové braní léku trvalo asi měsíc. Bylo to nějak na začátku jara, když ještě byla zima. Marek totiž moc rád jezdil na kole, a když se venku udělalo teplo, vždycky vzal kolo a celý den jezdil. Po lécích které bral, byl trochu utlumený a jakoby unavený. Pamatuju si, jak jeden den vyjel ven na kole a za chvíli se vrátil, že je unavený nedokáže pořádně šlapat a nemá sílu. Já jsem už tehdy tušila, že to bude těma lékama, protože něco podobného se mu nikdy nestalo. Jemu jsem ale vysvětlila, že je to tím, že dlouho nejezdil a musí zpátky nabrat fyzičku. Kolik tolik tomu uvěřil. Taková situace se opakovala ještě několikrát za sebou a já jsem už nevěděla, co mu má pořád říkat. Potom už se mě začal ptát, jestli to nemůže být lékama, které bere, dřív že se mu to nestávalo, až teď co bere léky to je s ním horší. Tehdy začaly problémy. Byl čím dál větší problém do něj ty léky dostat. Někdy si je ani nevzal do pusy, někdy je vyplivl a pořád dokola. Pak už začal být vůči mně agresivní, a když jsem za ním šla s lékama, žduchal do mě a vyrážel z ruky léky a vytlačoval mě z pokoje. Je to chlap, nemohla jsem se mu moc bránit. Dopadlo to tak, že přestal úplně léky brát. A jeho stav se začal rychle zhoršovat. Než vyjel na kole ven, přišel kolikrát za mnou, že chce pučit peníze na nějakou sodovku, aby neměl po cestě žízeň. Chtěla jsem mu udělat sirup, ale on nechtěl, že si koupí.

Ze začátku chtěl pár korun, tak nebyl problém, ale když chtěl pučit stovku i víc přišlo mi to divné. Nechtěla jsem mu už půjčovat a on začal být na mě sprostý a nadával mi. Vrcholilo to tím, že se napřahoval pěstí, jakože mě udeří a těsně před obličejem ruku zastavil a řekl mi, ať mu okamžitě dám peníze. Měla jsem strach, že mě může opravdu udeřit a peníze jsem mu dala. Stávalo se, že dostával takové záchvaty vzteku, že ničil zařízení bytu, nejdřív jenom hodil ovladačem od televize o stěnu, když už začal ničit skleněné výplně obývací stěny, tak jsem raději zavolala policii, protože sama bych ho nezvládla.

T – Jak reagovala policie, pomohla Vám?

M – Musím říct, že ano. Chtěli mi pomoci. Řekla jsem jim, že syn je nemocný, že občas mívá takové záchvaty, ale to, že mě psychicky týrá, jsem jim neříkala, abych nedělala Markovi problémy. Pár prvních oznámení vyřešili příslušníci tak, že Markovi domluvili a byl klid. Marek totiž, když uviděl uniformu, okamžitě zkontroloval a choval se slušně. Ptali se mě, jestli to chvilku nějak řešit, že to není poprvé, ale vždycky jsem to zlehčovala, říkala, že už jsem domluvená s doktorem a podobně.

T – A kdy se Markova agrese začal obracet i proti Vám?

M – Jak jsem říkala, nejdřív v tom afektu ničil zařízení bytu a po čase už začal útočit i na mě. Poprvé to bylo, když hledal cigarety. Přišel za mnou do kuchyně a úplně rudý vzteky se mě ptal, kde jsem mu dala cigarety. Odpověděla jsem mu, že nevím, kam si je dal, že se mu o jeho cigarety nestarám. Marek se napružil, silně mě chytnu za paži a začal mě násilím tahat do obývacího pokoje. Velice mě to bolelo, křičela jsem bolestí, ale ho to nezajímalo. V obývacím pokoji mě strhnul na zem a křičel na mě, ať mu ty cigarety okamžitě najdu. Cigarety si pak našel sám, nechal si je v bundě. Já jsem seděla v kuchyni a brečela. Marek vůbec nezajímalo, že mi ublížil. Občas se také opakovaly výstupy s nožem, kdy ke mně přišel a vyhrožoval mi, že se zabije, když mu nepůjčím peníze nebo nedám cigarety. Vyvíjel na mě psychický nátlak, proto jsem raději vždycky vyhověla. Kdysi po mě taky hodil konvici s horkým čajem. Naštěstí se netrefil, jak chtěl, ale konvice dopadla na linku a mě jen postříkal horký čaj na levé ruce.

T – Volala jste policii, když se útoky proti Vám tak výrazně stupňovaly?

M – Volala. Vola jsem několikrát. Jak si tak Marek začal zvykat i na mě, že nejsou u nás v bytě poprvé, býval sprostý i vůči nim. Ty oznámení se množily, protože sama jsem si už rady nevěděla. Dopadlo to tak, že se to celé řeší jako domácí násilí. Marek

na těch pár dní vykážali. Neměl kam jít, tak spával ve sklepě baráku. Bylo mě ho líto a stejně jsem ho vzala zpátky. Teď už vím, že to byla chyba, ale je to můj syn a nedokázal jsem se dívat jak je špinavý a hladný.

T – Jaké to bylo, když jste Marka vzala zpět do bytu, ponaučil se a choval se slušně?

M – Týden to vydrželo. Pak mu zase otrnulo a začal vyvádět zas. Poslední takový útok vůči mně byl, když mě začal škrtit. Zase ho popadl záchvat vzteku. Přišel odněkud z venku

a nezavřel za sebou dveře do bytu. Seděla jsem v kuchyni na židli, četla si časopis a řekla mu, ať zavře dveře do baráku. On ke mně zezadu přišel a beze slova mě chytnul kolem krku a začal dusit. Chroptěla jsem, ale on nepřestával. Jak byly otevřené dveře od bytu, tak to moje chrčení bylo slyšet asi až na chodbu. Protože přiběhl souseď a Marka odtrhl. Marek se s ním začal prát. Naštěstí byl souseď silnější a Marka zpacifikoval. Já jsem zavolala policii. Když přijeli, Marek pořád vyváděl. Byl úplně nepřičetný. Pak přijela i záchranka a píchla mu něco na zklidnění. Ta injekce ho úplně otupila, že byl jako hadrový panák. Potom ho naložili a odvezli do Kroměříže na léčení.

T – Jak vypadá vaše situace teď, vím, že je Marek stále v Kroměříži, víte, co bude dál?

M – Máte pravdu, je pořád v léčebně. Dělají mu různá vyšetření a zjišťují, zda je vůbec přičetný. Sama pořádně nevím, co bude. Všechno je to strašně na dlouho, jezdím za ním na návštěvy, ale sami doktoři mi nejsou schopni říct, co s Markem bude. Na jednu stranu, když ho tam tak vidím ležet, mrzí mě, že tak dopadl, ale pak si vzpomenu, co všechno mně provedl, tak jsem ráda, že tam je. Nevím, nevím, co bude dál, takto to nejde do nekonečna. Nemůže být v léčebně do smrti. Zase ale vím, že sama bych ho doma už nezvládla. Uvažuje se o ústavu, do kterého by Marka umístili, ale kdo ví. Uvidíme, co bude dál.

T – Víím, že pro Vás nebylo lehké takto otevřeně o Vašem synovi hovořit a velice Vám děkuji za čas, který jste mi věnovala.

PŘÍLOHA PIII: ROZHOVOR S PANEM ONDŘEJEM

Rozhovor:

(O - Ondřej, T-tazatel)

T – Ondro, přestože už o vaší rodině ledacos vím, pověz mi něco o časech, kdy vše fungovalo, jak mělo...

O - No, kde začít... Můžeme to vzít od dětství, na které mám rozporuplné vzpomínky. To asi nebylo až tak běžné, jako u většiny mých kamarádů, přesto nemůžu říct, že bych neměl dětství pěkné. Roky strávené doma, a tedy i ty dětské, byly spojeny s neustálou prací. Na domě, na veliké zahradě, kolem zvířat, ale i v domácnosti. Takže zatímco mí vrstevníci houfně trávili svůj volný čas na hřišti, já od školy do tmy přerýval zahradu, stříhal stromy, sklízel úrodu, vyvážel hnůj, řezal dřevo, betonoval nebo uklízel doma. Stejně jako mí sourozenci, těm se ale brzy, alespoň z mého pohledu, začalo dařit být co nejméně doma – škola, studium, tehdy ještě vojna a následně brigády a zaměstnání, to vše rychle vedlo k tomu, že nás doma přebývalo čím dál míň. O to víc rád vzpomínám na hry se sourozenci a na obrovské rodinné akce, které byly téměř na denním pořádku. Široká rodina, převážně z matčiny strany, se u nás často scházela a besedovalo se. Buď se jen tak po práci otevřelo víno a povídalo, nebo se dělaly táboráky, až po velké akce na zahradě, když někdo něco slavil. Pamatuju si smích a velké vítání, skvělou zábavu a pro mě, tehdy dítě, beztravné řádění venku. Vzájemné navštěvování rodin bylo běžné a všechno šlo... A přestože i tehdy se naši občas nepohodli a byly konflikty i s námi, tak nějak to fungovalo...

T – Tuším, že dnes už to tak zřejmě nevypadá?

O – To tedy rozhodně ne... Přestože jsem mladík, bylo to dětství a přijde mi to strašně dávno...

T – Kdy tedy začaly první problémy?

O – Pro mě byla asi zásadním zlomem doba, kdy otec prodělal mozkovou příhodu, ke které došlo, když jsem končil základní školu. Pamatuju si, že těsně před ní hodně pracoval, dost kouřil, pil kávu a byl dost ve stresu, což se odráželo ve všech směrech... Pak dostal mrtvici a byl to pro všechny šok, přišlo to tak nečekaně a nikdo nevěděl, jak se s tím srovnat. Dlouhou dobu to s ním nevypadalo nejlíp a myslelo se už i na nejhorší... Byla to těžká doba. Přesto všechno se z toho jako zázrakem dostal. Trvalo to, ale po návratu z lázní jakoby přijel nový člověk. Přestal s kouřením, zklidnil se a jakoby snad i trochu vděčný, že dostal druhou šanci, se snažil dostat do formy. Do zaměstnání se mu už naskočít nepodařilo. Přestože potom ještě chvíli pracoval, nakonec zůstal doma v invalidním důchodu. Tady si detaily moc nepamatuju,

pracovní záležitosti pro mě v mém věku byly velká neznámá. I když zůstal doma, byl poměrně dost aktivní, a co ušetřil času na zaměstnání, o to víc se věnoval práci na domě a kolem něj. Bohužel, tedy pro nás děti, protože to pro nás znamenalo o to víc práce a povinností doma. Přesto byli všichni tak nějak rádi, že to dobře dopadlo...

T – Takže téměř ideální stav?

O – Téměř... Postupem času se totiž z otcova invalidního důchodu stával tak trochu bič pro všechny okolo. Přestože se dal dohromady, nezvládal samozřejmě už takovou zátěž, jako dřív, a to jak fyzickou, tak zřejmě i psychickou. Čím víc se snažil něco udělat, tím víc byl nervóznější, protože se mu nedařilo, neměl až tak jistou motoriku, byl brzo unavený apod. Na druhou stranu ale, čím víc času na všechno měl, místo toho, aby rozložil síly, tím usilovněji a horlivěji se snažil všechno udělat. Vše muselo být podle jeho podrobného plánu a harmonogramu, výpočtů a měření, na námitky a věcné připomínky ostatních reagoval pouze výbuchy vzteku. U každé práce potřeboval minimálně dva asistenty, nakonec ale jen proto, abychom mu něco přidrželi, přinesli, nebo po hodině přihlížení něco podali. A taky aby si měl na kom vylévat zlost. Tehdy začaly těžké časy. Jakoby zapomněl, čím si prošel a co všechno pro něj lidi kolem udělali, šlo to ve stejném duchu dalších pár let, než ho ranila druhá mrtvice. Stejně nečekaně jako ta první, stejný šok pro všechny. Opět se ale vlastně nebylo čemu divit...

T – Jak to dopadlo tentokrát? Kdy k tomu došlo?

O – To jsem byl už na střední škole. Nikdo jsme nevěděli, co od druhé příhody čekat. Je to neuvěřitelné, ale na to, jaké prognózy otec měl, zase se z toho dostal, bez jakýchkoliv vážnějších následků. Zdánlivě...

T – Zdánlivě?

O – Ano. Postupem času se totiž ukázalo, že jeho projevy vzteku jsou jakoby nezadržitelné. Co chvíli jej něco rozhodilo, kvůli něčemu vybuchl. Hůř se mu mluvilo, hůř také rozuměl tomu, co kdo říká. Byl nervózní z toho, že se nemůže vyjádřit, že neslyší, co by chtěl a že není schopný zvládat situace náročnější na přemýšlení a rychlé rozhodování. V té době už jsme s rodiči bydleli v podstatě jen já, nejmladší sestra a příležitostně ještě starší bratr. Spoustu nepříjemných zážitků z té doby jsem se tak nějak snažil vytěsnit ze vzpomínek. V hlavě mi utkvěl v podstatě jen neustále se opakující kolotoč té doby – nějaká práce, kterou bylo nutné udělat – té

předcházela přátelská gesta ze strany otce a často až úlisné prosby o pomoc – samotná práce, kdy jsme byli nuceni jen přihlížet, jak se s něčím morduje, jak se mu nedaří a jak se rozčiluje – následná snaha pomoci mu, vyhovění jeho pokynům, za což nám taky akorát vynadal, často jsme se pohádali málem do krve – výbuchy emocí, výlevy z obou stran – následné dokončení práce, často ani nevím jak – kritika a zepsutí celé práce všech zúčastněných ze strany otce, mé zapřísahání, že už nikdy s ním nebudu nic dělat – a do toho všeho zoufalá máma, která mě následně vždycky přemluvila, abych mu při další příležitosti zase pomohl. Jen, ať je klid...

T – Nemohlo to být vše způsobeno těmi příhodami? Nedošlo u něj k nějaké poruše v chování?

O – To zřejmě ano, i podle doktorů u něj došlo k určitým změnám a neschopnosti ovládnutí právě těch výlevů zlosti. Nějaké prášky na zklidnění, mám za to, nějakou dobu bral, spolu s dalšími, na tlak apod. On sám však odmítal jakoukoliv možnost toho, že by byl „nemocný“. On to byl koneckonců taky jediný motor, který nás všechny tlačil dál. To, že je to prostě „nemocný“ člověk, a musíme se s tím smířit. Víc trpělivosti, víc snahy, víc sebezapření...

T – Pomáhalo to?

O – Ne. Alespoň u mě ne. Totiž jak šel čas a otec se zotavoval, vypadalo to čím dál míň, že by za všechno mohla ona „nemoc“. Jeho útoky mi připadaly čím dál víc, nechci říkat promyšlené, ale jakoby uvážené... Tak či tak už to bylo v době, kdy se mi podařilo po škole sehnat práci. Musel jsem dojíždět, takže už jsem doma nebyval tak často. A protože se situace nelepšila a evidentně nebylo v mých silách doma cokoliv změnit, rozhodl jsem se najít si nájem a odstěhovat se za prací. Domů už jen občas na víkendy, případně když bylo potřeba s něčím pomoci...

T – Dál se situace vyvíjela jak?

O – Dalších pár let vše tak nějak stagnovalo... Asi...

T – Asi?

O – Nedokážu říct. Pro mě osobně bylo odstěhování určitým vysvobozením a zadostiučiněním. Cestou, jak se postavit na vlastní nohy a hlavně dostat se z dosahu otce. Neříká se mi to snadno, ale už tehdy jsem se stěhoval s tím, že s otcem končím. Poté, co jsem si v jednom z jeho afektů vyslechl, že mě zabije apod., byl jsem v takovém stavu, kdy jsem se opravdu zařekl, že už nikdy víc... Tím, že jsme doma už v podstatě nikdo nebydleli, byli jsme, co do informací, odkázání v podstatě jen

na to, co občas pověděla máma nebo nejmladší sestra. Osobní návštěvy taky nic moc neosvětlovaly. Když se přijelo za prací, a to skutečně jen výjimečně, mělo to standardní průběh dřívějších let, a když jen tak, na návštěvu, tak doma vládla většinou pohodová atmosféra, otec jako vyměněný. Jen máma víc a víc unavená už od pohledu a se sestrou taky moc řeč nebývala. I tak se ale tvářily, jako by se nic extra nedělo, zkrátka normální stav.

T – Přesto tomu tak zřejmě nebylo, je to tak?

O – Všechno to začalo vrcholit teprve nedávno. Od sestry a postupem času i od mámy začaly přicházet určité signály, že to nebude až tak v pořádku. Konflikty doma byly zřejmě čím dál častější a s nabírající intenzitou. Ještě když jsem bydlel doma, pamatuju, že když už se otec s mámou hádal, většinou si dával pozor, abychom u toho „nebyli“. Domníval se, že přes dvoje zavřené dveře nebo patro jeho křik neuslyšíme. Tehdy to ale byly spíš právě ty neřízené reakce, zvýšený hlas a neschopnost konstruktivně něco vyřešit.

Najednou ale začala sama máma jakoby volat o pomoc. Obracela se na nás čím dál častěji s prosbou o pomoc, jak z dané situace ven. Na povrch začaly vycházet nám dosud utajované věci. Dozvěděli jsme se, že jsou doma nějaké dluhy, o kterých navíc otec nevěděl. Přesto měl potřebu pořádně doma něco rekonstruovat a stavět a vymýšlet. Nakonec už se do toho máma tak zamotala, že vyřízené půjčky na vše nebyla schopná zvládnout. Do toho všeho začal otec pro domácnost vytvářet nejrůznější podrobné tabulky. Příjmů, výdajů, spotřeby energií, paliv, všeho. Vše, co dělala máma, nebo kdokoliv z nás, bylo pod neustálým drobnohledem. Na co jsme doma sáhli, všemu muselo předcházet podrobné školení, jak s čím zacházet s následným řevem, jak to, že jsme na to vlastně sáhli. Vše začal být problém. Práce na zahradě, přestože byla udělaná, ale ne podle jeho představ. Mámino vaření, přestože navařené bylo, a chutně, ale ne jak si přál on. Topení, kdy se mohlo topit, jen když on to uznal za vhodné. Nedej bože sáhnout na kotel bez jeho vědomí. Problém bylo spálení víc briket, než naplánoval na den. Problém byly návštěvy příbuzných, respektive příbuzných z máminy strany, my jich, oni nás, oboje. Tak či tak, přestali k nám chodit a stýkat se s námi sami od sebe – nestálo jim to za to... Návštěva otcovy matky v pořádku a běžné pravidlo, návštěva máminy matky nebetyčný problém s řevem okolo. Problém byly jakékoliv máminy aktivity. Z práce rovnou domů, nulový volný čas. Žádná zábava, nic. Na akce v práci čas od času s jeho svolením šla, ale následně

si vyslechla tak, že i tam časem radši přestala chodit. Začal po mámě vyžadovat veškeré účtenky za jakékoliv nákupy. Srovnával, přepočítával, nedocházel k výsledku, který by chtěl a řádl. Už běžně mámu shazoval, za všechno, co udělala nebo naopak neudělala, všechno bylo v jeho očích špatně.

T – Zasáhli jste nějak?

O – Prvotní snahy většinou dopadly fiaskem. Jednak si dával pozor, aby na podobné výlevy byl s mámou sám, a když už to někdy nevydržel a kdokoliv z nás se mu postavil, se všema byl rychle hotový. Řval jak smyslů zbavený, vynadal, vyhrožoval, vyhodil z baráku apod. Takto postupně vypoklonkoval snad nás všechny. Následně však byl schopný si vyvodit, že nás všechny proti němu máma poštvála a snažíme se ho zničit. V tomto žil, i když se máma odhodlala k zásadnímu kroku...

T – A to?

O – Sbalila kufry a odjela k bratrovi. Odhodlaná, že se nevrátí, pokud otec nepodstoupí nějaká vyšetření a nedá se do pořádku. Teprve teď jsme se od ní dozvěděli všechno, co se doma dělo... Od zesměšňování, shazování jakékoliv její aktivity, nadávání úplně za všechno, řevu, kdy se prý třásly okenní tabulky, až po to, že ji dokonce zavřel na půdě, kde dobrou hodinu volala ve tmě o pomoc... Výlevy, kdy údajně také přiznal, že před námi, staršími sourozenci a dalšími příbuznými, se ještě drží a dává si pozor, ale na mámu a sestru je schopný řvát bez ohledu a výčitek, taky leccos osvětlily... Několik dní probíhala výměna e-mailů – protože otec okamžitě mámě zrušil telefonní účet. Od lékařů a psychiatrů, které mezitím navštívila, měla požehnání - musí se léčit, jinak se s ním nedá žít a když, tak na vlastní nebezpečí. Otec však léčbu odmítal, natož pak přiznat, že může mít nějaký problém. Co se e-mailů týče, byly formou cukr a bič. V jednom sliby, chlácholení, v dalším útoky, výhružky, shazování... Proběhlo několik setkání s ním, kdy máma s nejstarším bratrem za ním jezdili a snažili se mu vysvětlit, jak se chová a nastolit nová pravidla fungování domácnosti, kdy bude máma ochotná se vrátit. Ty byly neúspěšné. Nepříčetně řval, brečel a zase řval. Vyhodil je oba dva, sprostě a s urážkami, s bratrem údajně skoncoval. Po několika dnech marného vypisování se však podvolil, přistoupil na návštěvu a konzultaci s doktorem, přestože tam udělal taky scény, a dokonce předepsání tlumících léků. Po těchto několika dnech se však nechala uchlácholit i máma a s příslibem braní léků a nastolení otcovy léčby se vrátila domů. To, že jsme jí tak nárazově nebyli schopní zajistit trvalé přechodné bydliště s docházením do práce, je jedna věc. Další pak, že blízké okolí vlastně až

do této doby nemělo ponětí, že k něčemu podobnému v naší rodině dochází. Byť problém tušili, ne až v takovém rozsahu. Velké překvapení to jistě bylo pro otcovy sourozence a matku, kteří se však po prvních pochybách, k našemu překvapení, postavili na stranu mámy a uznali, že otec má problém. Ani to jí však nezabránilo v tom, aby s otcem absolvovala schůzku na neutrální půdě, kde si vše vyříkali, dohodli se na návštěvách odborníků, dalším chodu domácnosti, rozdělených financích a dalších pravidlech, a přestěhovala se zpět. Bylo to náročné období...

T – Fungovala nová pravidla?

O - Prvních pár týdnů. Otec dostal prášky a začal je i brát. Jako mávnutím proutku byl doma klid. Máma vypadala spokojeně a byla ráda, že se situace zklidnila. Trošku podezřelé bylo, že ta změna chování přišla tak náhle, přestože leták u prášků garantoval první výsledky až po dobrých třech týdnech pravidelného braní. To šlo tedy ale tak nějak stranou, všichni změnu přivítali a přesto, že s máminým rychlým návratem nikdo ze sourozenců až tak nesouhlasil, byli všichni tak nějak vděční a v naději, že by to mohlo fungovat. Na návštěvy jsme moc nejezdili, nikdo jsme nebyli schopní otcovy výlevy a výslovné vykázaní z domu jen tak přejít a srovnat se s tím... Omluvit se, např. nejstaršímu bratrovi, odmítal. Prý pochybili všichni okolo vůči jeho otcovské autoritě...

T – Takže to má ještě pokračování?

O – Jak jsem říkal, situace byla až moc pěkná a změna příliš náhlá na to, aby to vážně fungovalo napořád. Stal se z toho jakýsi uzavřený kruh, jen s narůstající gradací. Výbuchy vzteku a slovní útoky na mámu se velice rychle vrátily. Jediným jeho argumentem se staly peníze. Jak mu má máma vrátit všechno, o co ho připravila, když byla na mateřské apod. Nechtěl nic jiného, vyřešení situace, přiznání a řešení problémů, jen peníze. Prášky přestal brát stejně rychle, jako s nimi začal. Na kontrole u odborníků nebyl ani jednou. Znovu to vygradovalo letos na Silvestra, kdy z domu vyhodil pro změnu starší sestru, která na svátky přijela i s dítětem na návštěvu. Došlo na nějakou facku a sestra se sbalila a odjela. No a před časem máma odešla z domu podruhé. No, odešla... otec ji s nejsprostšími nadávkami vyhodil, s tím, že měla být pryč už dávno... Takže opět zasedla sourozenecká rada, pro mámu jsme tentokrát měli zajištěný i byt, kde by mohla přebývat, než se situace nějakým způsobem vyřeší. Teď už vypadala skutečně odhodlaně a hlavně zničeně. Zapřísáhla, že se k němu nevrátí. Opět následovaly e-maily od otce, opět s výhružkami a následnými prosbami

a přísliby. Mámě jsme zakázali se s otcem jakkoliv stýkat. Opět se k nám doneslo, že navštěvuje svou matku, kde ze sebe dělá ukřivděného a toho, komu je ubližováno. Všichni z jeho strany už však věděli, která bije, a byli na straně mámy. Došlo i na několik ujasňujících návštěv, tentokrát to s ním však řešil pouze starší bratr. Jaké bylo překvapení, když proti návratu odhodlaný bratr přijel s usmířujícími argumenty a tak trochu se najednou stavěl na otcovu stranu. Tak či tak, začaly se nanovo řešit opětovná opatření. Přestože byl zpočátku otec zásadně proti jakékoliv léčbě – on je přece zdravý (ale tím pádem je veškerý útlak promyšlený a prováděný s plným vědomím?) – bylo dohodnuto vyšetření odborníky, nastolení pravidelné ambulance, léčby a pracování na otcově problému. Teprve až po prokazatelné změně a dodržování plánu by se řešil případný návrat mámy či její úplné odstěhování – což přeci jenom v skrytu duše nechtěla. Plán byl daný, odhodlání všech veliké, první návštěvy doktorů a psychologů domluvené. Na první termín však otec – opět se scénou – nedorazil. Jen máma si od něj odnesla prášky na uklidnění. Nicméně čtrnáct dní na kufrech se na mámině odhodlání značně podepsalo a posledním hřebíkem byla samotná její matka, která jí nakonec zavolala. Babička, kterou máme všichni rádi, ale jen otec jí a její příbuzné nemůže vystát. Ta, které on dává všechny jejich problémy za vinu, pro kterou nemá jediné pěkné slovo (pokud se tedy nepřemohl a nehrál divadlo). Ta mámě zavolala, že se k ní doneslo, že je máma zase odstěhovaná a že ji zabíjí a dělá po městě ostudu a že je kvůli ní zničená apod. To mámu totálně zlomilo a den na to mi volala, že jsou i se sestrou na „zkušební víkend“ zpátky doma...

T – A to je tedy současný stav?

O – Tak. Domluvený plán údajně platí. Víc nevím, po telefonátu jsem nad tím zlomil hůl a zatím blíž nepátral, jak to funguje či nefunguje... Stálo to všechny spoustu energie, starostí, obtěžovalo se příliš lidí, kteří však rádi pomohli, i když nemuseli. Přesto všechno bylo zbytečné. Za sebe mám jasno, není to dobře, alespoň ne tak rychle.

Jen jsem momentálně bezmocný vůči zbytku rodiny. Do třetice se tak trochu obávám nějaké tragédie...

PŘÍLOHA PIV: ROZHOVOR S PANÍ IVANOU

Rozhovor:

(I - Ivana, T-tazatel)

T – Paní Ivano, můžete mi na začátek říci něco o Vás a Vašem bývalém manželovi, o vašem seznámení a prvním společném životě?

I – S Mirkem jsme se poznali před devatenácti lety na zábavě, na kterou jsme přišli každý se svými přáteli. Od vidění jsme se samozřejmě znali, jako všichni na vesnici. Já jsem navíc pracovala do vyučení jako poštovní doručovatelka, takže mě znala celá vesnice. Mirek mě, při tančení na parketě pozval na panáka. Jelikož mně byl taky sympatický, tak jsem šla. Oba dva jsme měli už cosi upito, takže o zábavu nebyla nouze. Zezačátku jsme si vykládali, nějaký ten taneček, no a pak jsme se k sobě už měli o něco víc, ale ve vši slušnosti, spát jsem s ním nespala. (lehký usměv). Mně bylo v tu dobu osmnáct let a Mirek byl ode mě o dost starší, přesně o třináct let, takže mu bylo třicet jedna. Hlavně naši to moc rádi neviděli. Představovali si, že si najdu o pár let staršího, ale ne o tolik. Mirka znali jako svobodného mládence, který nikdy moc nějaké usazování a zakládání rodiny neřešil a furt měl na všechno čas. Kolikrát mně říkali, ať si najdu někoho sobě rovného, že jsem mladá a zbytečně se zakopu. Vím, že to mysleli dobře a nechtěli mi dělat zle, ale já jsem byla mladá a zamilovaná. Viděla jsem hotového chlapa, který má zkušenosti s životem, na všechno mi dokázal odpovědět, prostě a jednoduše věděl o čem život je, což se o mě říct nedalo. Úplně jsem k němu vzhlížela a i ostatní holky mně ho záviděly, což mi dělalo strašně dobře. Chodili jsme spolu necelé dva roky, když jsme zjistila, že čekám dítě. Proto se narychlo nachystala svatba. Na vesnici neexistovalo, aby spolu dva čekali dítě a nebyli svoji. Vše proběhlo rychle, ale mně to nevadilo, Mirka jsem měla ráda, věděla jsem, že se o nás dokáže postarat. V tu dobu jsem byla šťastná. Ve dvaceti se nám narodil první syn Tomáš. Bydleli jsme v bytě po Mirkových rodičích, kteří umřeli, ještě před tím, než jsme se poznali. Mirek pracoval jako řezník v masokombinátu a přes víkendy chodil na fušky a dělal domácí zabijačky. Žili jsme naprosto normální život. Peníze jsme měli, protože Mirek vydělal dost a navíc ze zabijaček nosíval krom peněz i velké výslužky. Po čase jsme se rozhodli, že chceme další dítě a tak za tři roky po Tomáškově se nám narodila Verča. Starostí a práce kolem dětí přibýlo, ale zvládali jsme to. Jediné co mi vadilo, že Mirek nebýval moc doma. Do práce jezdíval už na čtyři hodiny ráno, vracel se odpoledne a to byl dost nadělaný, tak většinu dne prospal. Soboty pak trávil na zabijačkách, takže jediný náš společný den bývala neděle. Chod domácnosti byl víceméně na mě. Brala jsem to, Mirek nás živil a já se starala. Tom a Verča už chodili do školy, když se nám celkem

neplánovaně narodil ještě Ondra. Není to hezké, ale prostě jsme Ondru neplánovali. Byli jsme rádi, že se nám dvě děti víceméně postaraly samy o sebe a my více času. Mně bylo dvacet devět, takže jsem si zvykla dobře, ale Mirek ten měl dva a čtyřicet a už měl rád ten svůj klid. Začala jsem pociťovat, že je mu víc a víc Ondra na obtíž.

A v tu dobu začali první větší problémy.

T – Jaké problémy máte na mysli?

I – Mirek už byl za ty roky tvrdé práce unavený a vypadal daleko starší, než mu opravdu bylo. Čím dál víc času trávil v hospodě. Dřív chodíval taky, to je normální. Párkrát za týden, když vystoupil z autobusu, měl po cestě oblíbenou hospůdku, ve které poseděl s kamarády a potom šel normálně domů. V té hospodě měl většinu svých vrstevníků, kteří mu záviděli, že má tak mladou ženu. Do té doby, dokud vše zvládal, jak doma tak v práci a byl při síle, nebylo žádné problémy. Jenomže práce se na něm podepsala a začali jsme mít problémy v sexuálním životě. Neustále jsem ho uklidňovala, že to chápu, že je to normální a odborná pomoc by naše problémy vyřešila, ale on vůbec neposlouchal. Proto, místo toho, aby byl doma si rodinou trávil víc a víc času v hospodě. Nechodil nikdy nějak moc opilý, jen tam sedával a lehce popíjel, asi aby se nemusel dívat na mě a připomínat si, že jako muž už tolik nefunguje. Já ho měla ráda pořád stejně, vážila jsem si ho za to, co pro nás dělal a snažila jsem se ho přesvědčit, ať k doktorovi zajde a začne jeho problém řešit. Jenomže o doktorech nechtěl ani slyšet. Podle mě se styděl, jelikož byl velice hrdý chlap, který takový problém nikde nepřizná. Doktorovi se přiznat nechtěl, ale říct to chlapům v hospodě, už se nestyděl. Nevím, kdy a komu přesně to říkal, ale musel, protože sám by na to nepřišel.

T – Na co by sám nepřišel?

I – Na nevěru! Nějaké dobré duše v hospodě mu navykládaly, že jsem mu nevěrná, protože on už jako chlap nefunguje, tak jsem si našla za něj náhradu. Museli to do Mirka hučet vrchem spodem, snad každý den, protože nikdy před tím, ho ani nenapadlo pochybovat o mojí věrnosti. To se však začalo měnit. První náznaky bývaly večer, když jsme usínali. Ptal se mě, jestli ho mám ráda, jestli bych mu dokázala být nevěrná a podobně. Přišlo mi velice divné, protože nikdy před tím se mě takto neptal. Na druhou stranu jsem chápala, proč se mě ptá. Proto jsem se ujišťovala, že věrná jsem a budu. To, že už spolu nespíme, neznamená, že bych ho měla mít míň ráda. Takové otázky se ale začaly opakovat čím dál častěji. Nabíraly na obrátkách

a takové jízlivosti. Začal mě prostě podezřívát, že ho podvádím, což by mě nikdy nenapadlo, taková já nejsem.

T – Jak se to podezřívání projevovalo dál, zhoršovalo se nebo přešlo v něco jiného?

I – To ti jeho, v uvozovkách, kamarádi celé začali. Posmívali se mu, že je jako chlap na nic a to jeho hrdost prostě neunesla. Na vesnici se navíc nic neutají a jedni druhým vidí až do kuchyně. Takže kdykoliv jsem jela s malým ven a s někým se zapovídala, jedno jestli s mužem nebo ženou, on to věděl a večer se vyptával. Ptal se, kdo to byl, proč jsem se s ním bavila, odkud a kam jsem šla a tak dál. Trpělivě jsem mu na všechno odpovídala, protože jsem neměla co tajit. Doufala jsem, že ho upřímnou a pravdivou odpovědí uklidím, ale on chtěl pořád slyšet nějaké přiznání. Něco co ho utvrdí v jeho přesvědčení, že mu jsem nevěrná. i mně časem došly nervy a už jsem se s ním o tom nechtěla bavit, nebavilo mě furt ho přesvědčovat, dokola a dokola. Poprvé na mě hrubě sáhl, když se mě opět ptal, kde jsem byla a já mu odsekla, ať mi dá konečně pokoj a nevyptává se pořád. Šla jsem po chodbě a on mě chytil za obě ruce a silou přitiskl ke stěně a zatřásl se mnou, ať mu okamžitě odpovím. By to řezník, sice hubený, šlachovitý, ale sílu v rukách měl jako kůň. Proto když se mnou zamával, velice mě to bolelo, až mi zůstaly na ruku modřiny. Polekala jsem se a znova mu povyprávěla ohranou písničku. Postupem mu začínalo vadit všechno. Vadilo mu, že chodím ven a nejrady by chtěl, abych byla pořád doma. Měla jsem ale taky svůj život. On býval celé dny pryč, Tom s Verčou měli taky svoje kamarády a záliby a já s Ondráškem jsme taky chodili ven, na procházky, plavat, nechtělo se mi být pořád doma. Nejdřív mi to spíš doporučoval, ať zůstanu doma a starám se o děti. Pak už mi ale zakazoval kamkoliv chodit, přestávalo se mi to líbit a často jsme se kvůli tomu hádali. Ony to ani nebyly hádky, snažila jsem se mu oponovat, že doma nebudu a on po mě začal řvát. Když jsem se snažila něco říct, dal mi facku, až mi vyhrkly slzy. Dostala jsem strach a raději mlčela, aby mě ještě víc nezbil. Všechno se začínalo zhoršovat. Facky byly skoro na denním pořádku. Kdykoliv jsem někam šla a on se to dozvěděl, vyzvídal a žádná odpověď mu nestačila, vždycky mě zfackoval. Kolikrát jsem měla na obličejí modřinu a styděla jsem se mezi lidmi vůbec chodit, abych se nedostala do řečí. Navíc jsem věděla, že když ven půjdu, dostanu zase. Byla jsem zoufalá

T – Co na to říkaly starší děti, věděly, že máte takový problém?

I – Věděli, hlavně Tomáš. Bylo mu jedenáct let a celou situaci velice citlivě vnímal. Pokaždé když slyšel naši hádku z pokoje, zhlasil si rádio nebo něco, aby to neslyšel. Před otcem se bál mluvit, ale když jsme byli sami doma, ptal se mě, když viděl, že jsem samá modřina. V tu dobu jsem byla psychicky na dně a nedokázala jsem se s ním o tom bavit. Vždycky jsem plakala, protože mě nejvíc bolelo, že tím vším trpí hlavně děti. Tomáš byl ale velice statečný a snažil se mě uklidňovat, nebýt dětí, už dávno bych si něco udělala, abych nemusela snášet to trápení. Byla jsem na světě už jen kvůli nim.

T – Zhoršovalo se týrání ze strany manžela?

I – Bylo to horší a horší. Kromě nákupů a zařizování kolem dětí jsem už nikam nechodila. Byla jsem pořád doma. Ale i to bylo málo, Mirek mě pořád podezříval. Pořád mi vyvolával z práce, jestli jsem doma, co dělám a když v telefonu slyšel nějaký neznámý hlas nebo zvuk, byl nepřičetný, řval po mně a vyhrožoval mi, že až přijde domů, tak si to se mnou vyřídí. Vždycky se ve mně všechno sevřelo a bála jsem se jeho návratu domů. Když přišel, hned jsem dostala facku. Až potom se začínal ptát. Jakékoliv vysvětlování bylo marné. Jeho utkvělou představu nevěry bych mu nikdy nijak nevyvrátila. Od facek a bití to postupně přecházelo k naprostému ponižování. Už jsem se s tím dokázala víceméně srovnat, ale bylo to nejhorší, co kdy může žena zažít. (delší odmlka a hluboký nádech a výdech) Pokaždé, když se vrátil domů z práce a já měla na sobě jiné oblečení než noční košili, donutil mě se vysvléct do naha. Potom mi vzal kalhotky a kontroloval je, jestli na nich nejsou nějaké skvrny. To se ještě dalo vydržet, ale když nic nenašel, násilně mi strkal prsty do pochvy a zkoušel, jestli nejsem ještě vlhká. Bylo to neskutečně ponižující. Přestala jsem si úplně vážit sebe sama. Chodila jsem, jako duše bez těla a začala zanedbávat i děti. Věděla jsem, že strádají, ale většinu dne jsem jen bezděčně seděla a nemluvila. Všechno zachraňoval Tomáš s Verčou, na to jak byli mladí, se dokázali o Ondráška postarat. (patrné rdění ve tváři a zvlhnutí očí)

T – Jak se Vám podařilo uniknout z tohoto začarovaného kruhu?

I – Pomohli mi moji rodiče. Dříve jsme je s dětmi pravidelně navštěvovali, chodívali si hrát na zahradu, pomáhat jim s hospodářstvím a tak dál. Co mně Mirek začal zakazovat jakékoliv chození ven, přestala jsem rodiče navštěvovat. Mirek byl ale natolik vypočítavý, že doslova plánoval bití tak, aby mě příliš netloukl do obličeje.

Když jsem byla celkem k světu, bez modřin na obličej, tak jsme k našim chodívali, ze strachu jsem jim nikdy nic neřekla, bála jsem se, že by Mirek ublížil mě i dětem. Naši už taky nebyli nejmladší a nechtěla jsem jim přidělovat starosti. Rodiče tušili, že se něco děje, vyptávali se, ale vždycky jsem to zlehčovala a navíc se ke mně Mirek choval v jejich přítomnosti velice pozorně, takže moc nevěděli, co si mají o nás vlastně myslet. Jednoho dne po dalším bití a ponižující prohlídce jsem se nervově zhroutila. Sama si to vůbec nepamatuju, ale od Toma vím, že jsem ležela na pohovce, třásla se a nebyla jsem vůbec schopna mluvit. Tomáš mě takto našel, když se vrátil ze školy. Nevěděl komu volat, tak zavolaal dědečkovi, mému otci. Ten mě v takto zbídačeném stavu našel a okamžitě odvezl do nemocnice. Asi za den jsem se probrala. Nevěděla jsem, kde jsem co se stalo a hlavně co je s dětmi. Moje mamka seděla u postele a bylo na ní vidět, že celou noc nespala a proplakala. Ujistila mě, že děti jsou v pořádku u nich a že odpoledne přijedou na návštěvu. V nemocnici jsem byla tři dny a pak mi byly doporučeny ambulantní návštěvy psychiatra, který mi měl z celé situace pomoci. Z nemocnice jsem nešla domů, ale k rodičům. Viděla jsem, že o děti je dobře postaráno, což bylo pro mě to hlavní. I Mirek mě v nemocnici navštívil, ale ani se ke mně nedostal, protože to otec s mým bratrem důrazně vyprovodili, věděli, že za všechno může on. Když jsem byla u rodičů, dlouhé večery jsme seděli a já jim vykládala, čím vším jsem si prošla. Naši nevěřili vlastním uším. Mamka brečela a otec rudnul vzteky. Neustále mi říkali, proč jsem ji nic neřekla, že by mi pomohli. Nedokázala jsem jim odpovědět proč, prostě jsem věděla, že v tu dobu to nešlo, strach z odplaty ze strany Mirka byl větší.

T – Jak dopadlo vaše manželství s Mirkem, řešila jste týrání přes policii?

I – Policie za mnou byla už v nemocnici, protože ji můj otec zavolaal, když viděl, jak jsem zbitá. Ptali se mě, co se stalo, kdy se stalo a podobně. Já jsem ale nechtěla nic řešit. Ještě párkrát jsem na policii musela, ale žádné trestní oznámení jsem nepodala. Následoval by nekonečný kolotoč výslechů a nevím čeho všeho. Trpěly by tím hlavně děti a stejně by se to už zpátky nevrátilo. Chtěla jsem na všechno zapomenout a ne si to pořád připomínat na policajtech.

T – A co Váš manžel, jak jste se dohodli na rozvodu?

I – Od chvíle, co jsme byli i s dětmi pryč, mně Mirek neustále volal a prosil, ať se vrátím domů, že už se napravil a bude všechno zase jak dřív. Měla jsme tendence mu uvěřit a doufat, že se ponaučil. Od návratu mě ale zrazovali rodiče

a bratr. Nedokázala jsem racionálně uvažovat a neustále se mi do myšlení vtíraly city. Hlavní co mě však přesvědčilo, že nevrátím, byly moje děti. Všechny jsem se ptala, jestli jim tatínek chybí a jestli se chtějí vrátit domů. Tomáš a Verča věděli, co se dělo a byli jasně proti návratu. Dokonce i malý Ondrášek chtěl být u babičky, strašně se mu líbilo na zahradě, jak si může hrát se psem. (úsměv) Z toho co se dělo rozum ještě neměl, ale už kvůli nim jsem se nevrátila. Mirkův nátlak na můj návrat ale neustával. Otec to moc dobře věděl, proto jsme on, bratr a já jeli za ním a vše si s ním vyříkali. Poprvé po dlouhé době jsem s ním dokázal otevřeně mluvit, cítila jsem oporu a bezpečí v otci a bratrovi. Domluvili jsme se na rozvodu. Měl strach, že kdybych ho udala na policii, tak by přišel o práci. Proto na všechny moje podmínky přistoupil. Majetek jsme si spravedlivě rozdělili a já si za ty peníze opravila patro u našich.

T – Jak jste na tom dnes, dokázala jste se už z minulostí vyrovnat?

M – Je to skoro tři roky co bydlíme u našich. To víte, člověk to má v sobě pořád, ale se cítím líp. Hlavně na dětech vidím, že jim daří lépe, nejsou tak zakřiknuté, mají spousty kamarádů

a já taky konečně žiju. Mám své záliby, chodím cvičit, na kávičky, prostě doháním, co jsem za ty roky zameškala. Mirka občas vidím, tak ve mně ještě hrkne, ale dá se to vydržet. Naši jsou taky rádi, že na barák nejsou sami a mají mě pod dohledem, takže si všichni žijeme zase normální spokojený život. Ze všech mých chyb jsem se doufám ponaučila a teď jsou děti celý můj svět. (úsměv)

T – Děkuji Vám, za velice upřímné odpovědi a přeji Vám hodně štěstí do života.

PŘÍLOHA PV: ROZHOVOR S PANEM FRANTIŠKEM

Rozhovor:

(F - František, T-tazatel)

T – Pane Františku, jak došlo k tomu, že bydlíte spolu s Vaším synem?

F – Půjdu na tvoji otázku z delšího konce. Do doby před dvaceti lety, jsme všichni, celá naše rodina, žili jako kterákoliv běžná, průměrná. Takový první životní krach jsem zažil, když mi umřela má žena, měla těžkou cukrovku. Její skon byl očekávaný, ale připravit se na takovou situaci, ač o ní člověk ví, prostě nejde. Manželka a matka mých dětí zemřela v roce 1996. Dlouhou dobu, vzpomínám si, že asi tak rok jsem se s jejím odchodem vyrovnával. Čas rány malinko zajizvil a já jsem se vrátil opět

do již osamělého, ale běžného života. Obě naše děti Tonda i Milada měly již své rodiny a vlastní životy. Že jsme děti vychovali s manželkou dobře, mě drželo nad vodou. Samozřejmě, v každé rodině problémy bývají i v rodinách dětí problémy byly, ale vždy se daly nějak řešit. Smrt manželky nás na tu dobu jednoho roku velice sblížila. Často mě oba v domě navštěvovali a zajímali se. Měli svých starostí dost, nechtěl jsem jim přidělovat další, ale velice mě jejich zájem těšil a byl jsem hrdý na své děti. Abych se malinko dostal k tvé otázce. Můj syn, Antonín, nebyl nikdy svatý. Už v mládí měl své mouchy. Měl povahu po mé ženě, byl hráč. Vsázel vždy na jednu kartu, a buď mu to vyšlo, nebo nevyšlo. Mně jeho styl rozhodování a jednání po chuti nebyl. Jsem pravý opak, spíše přemýšlivý a váhavý střelec, což má samozřejmě také svoje zápory. Každopádně můj syn takto jednal. Má žena pro něj měla daleko větší pochopení nežli já, a tak na něj působila spíše ona. I přes tu jeho černobilost si žil dobře. Chtěl jsem, aby studoval, ale on již po maturitě chtěl vydělávat a tak se dal na dráhu pracovní. Měl velké podnikavé plány, ale nikdy je nedokázal dotáhnout do konce. Jak moc pro něco hořel, tak rychle jeho zájem také opadl. Žil život jako na houpačce jedno dole, jindy nahoře. Sňatek a hlavně narození dítěte jej poněkud uklidnilo. Povaha střele zůstala, ale již tolik neriskoval, hlavně co se týká financí. Našel si stálejší zaměstnání a žil pro rodinu. To jsem si myslel já. Realita však byla poněkud jiná. Tondova nátura snílka a hráče, jej neustále pobízela k riskování. A tak se stalo, že se zadlužil. Půjčil si necelý milion korun a rozjel podnikání ve stavebnictví. Obrovsky se pro věc zapálil, ale nedokázal ji dotáhnout. V podnikání se mu tudíž nedařilo a splátky nečekaly. Jeho žena věděla, že si půjčil tolik peněz, jenže už jí opomněl říci, že nestíhá splácet a dostává se do začarovaného kruhu dluhů. Když bylo nejhůř a po jejich majetku se začali pít exekutoři, věřitelé a nevím kdo všechno, přišla pro Tonda další rána. Opustila jej žena i s dítětem. Na jednu stranu jsem její krok chápal, bránila své dítě před pádem na dlažbu, avšak z pohledu otce tím Tondovi ten jeho pád na dno ještě urychlila. Co se dalo dělat, tak to prostě bylo. Tonda byl zdrcený, přišel o rodinu, střechu nad hlavou prodal, aby zaplatil větší část dluhů no a se zbytkem dluhu a prosbou bydlení se obrátil na mě. Bez váhání jsem mu pomohl. Krom domu, jsme měli ještě jeden byt. Ten se prodal a tím se dluh konečně umořil. Musím říct, že v té době, nehledě na okolnosti, jsem byl rád, že je zpět ve svém rodném domě. Ony tři roky samotářského žití v, pro jednoho,

velkém domě člověka poznamenají. Svým způsobem jsme si pomohli navzájem. Antonínovi bylo skoro čtyřicet, mně třiašedesát, tudíž moc na výběr nebylo.

T – Jak vaše soužití probíhalo a kdy jste začal pozorovat, že není něco v pořádku?

F – Jako u všeho. Zpočátku bylo naše soužití v naprostém pořádku. Připadalo mi, jako bychom se oba dva vrátili zpět v čase. Tonda plnil funkci hodného syna, který je vděčný svému otci, že ho vzal pod svou ochranu a snaží se mu to nahrazovat alespoň všemožnou výpomocí. Můj pocit byl opět obranářský. Připadal jsem si pevný v kramflecích. Měl jsem doma syna, který po svém otci žádal pomoc a ten mu ji poskytl. Bylo mi již přes šedesát. Muž v tom věku má většinu již vše za sebou a spíše jen bilancuje nad uplynulým životem a svým způsobem dožívá. Mně však jako by život opět začal. Znovu jsem získal energii a chuť žít, měl jsem pro koho. Sice jsem už nepracoval, o to víc se však staral o domácnost. Tondovi můj dlouholetý přítel poskytl práci, nebyla bůhví co, ale práci měl. Pozoroval jsem na Tondovi až pokoru za to, jak jsem ho zachránil. Dělal mi to dobře. Byl jako zbitý pes, vděčný a úslužný. Jakmile se zapracoval a dostal do pracovního procesu, malinko pookřál. Cítil, že má i své peníze a onen pocit mu dodával čím dál větší dávku sebevědomí. Viděl jsem jak, se opět staví na vlastní nohy a získává znovu chuť do života. Byl jsem rád. Naivní byly moje představy, že se jeho rozkvět zastaví na rozumné míře a on, poučen ze svých předchozích chyb, zůstane nohama na zemi a bude žít běžný život. Opět v něm klíčila touha rychlého zbohatnutí. Touha znásobit co nejvíce peněz. Když se ohlédnu zpět a vybavím si ty nepatrné signály, které postupem přerostly, podivuji se nad tím, jak to, že jsem je dříve neviděl... Zpátky v otázce. Tonda byl vždycky hráč, lákala ho jakákoliv možnost rychlého zisku. Když jsme bydleli spolu, už neměl choutky brát si mnohatisícové půjčky a podnikat, více se obracel na hraní. První signály, pro mě v tu dobu naprosto nevýznamné přicházely s hracími losy, které nosil domů a s nadšením dítěte seškrabával. Nepovažoval jsem to za nic důležitého, pár korun za los, co to je. Prosím, když si na ně vydělá. Horší už to bylo, když se vracel z práce později, než míval ve zvyku. To už jsem začal pátrat proč. Zprvu mě naivně napadlo, že má známost, bláhová představa, já vím. (lehký úsměv). Tonda byl odjakživa i sportovně založený, hrál fotbal za Mladcovou už od žáků. Vždycky měl daleko k alkoholu a hospodám vůbec, doma jsme nepili ani nekořili. Proto mi začínalo být divné, když jsem na chodbě čím dál častěji cítil zápach hospody. Bedlivě jsem proto Tonda pozoroval, jestli náhodou nezačal, vlivem životní

situace, pít. Ale ne, nic takového jsem neviděl. Do jisté míry mě takové zjištění uklidnilo, protože jsem si nedokázal představit, co bych s tím dělal. Přesto však jsem si začal Tondy všímat víc. Pamatuju si to jako dneska, když za mnou přišel, že chce půjčit stovku do práce na jídlo. Okamžitě se mi zpětně vybavily všechny věci, které jsem doposud registroval, ale jasný obraz mi stále nedávaly. Tři roky co pracuje, si ode mě nepůjčil ani korunu. Peníze jsem mu samozřejmě půjčil a ještě ten večer mi je vrátil. Takové žádosti o půjčku se časem množily a částky, které žádal také. Dokud ten samý den vracel, nijak zvlášť jsem po důvodech nepátral. Až se vracení zpožďovalo nebo nevracel vůbec, věděl jsem, že se určitě něco děje.

T – Co se stalo, proč si od Vás půjčoval peníze a jak to pokračovalo dál?

F – Zezačátku jsem byl z celé situace velice zmatený a nevěděl, kde hledat původ takových půjček. Napadlo mě, že začal opět s něčím kšeftovat, ale ty částky, které si půjčoval, bylo moc malé na to, aby užitečné v nějakém jeho obchodě. Hledal si stále nové a nové důvody proč zrovna tolik peněz potřebuje. Nejčastější výmluva byla ohledně práce. Jedno to bylo jídlo, pak se skládali na narozeniny, dítě a nevím co ještě. Jelikož jsem mu práci, kterou dělá, domluvil, velice dobře jsem se znal s jeho vedoucím. Tonda dělal nástrojáře v ZPS. Zajel jsem proto k němu do práce a šel rovnou za známým. Začal jsem se bavit tak naokolo. Jak pracuje, jestli nemá problémy, jestli je s ním spokojený a takové obecné otázky. Všechno bylo dobré. Když ale přišla řeč na peníze, zjistil jsem, že si skoro každý měsíc bere zálohy, protože nevychází do výplaty. Taky jsem se dozvěděl, že ty zálohy bere kvůli mně, že mám drahé léky a z důchodu je celé nezaplatím. Na to jsem zůstal, s prominutím, hledět jak opařený. Tohoto jsem já na stará kolena dočkal, řekl jsem si. Potkal jsem pár chlapů z dílny, kteří mě znali. Ptali se mě, jak se mi vede, co zdraví, že to nemáme moc jednoduché skrze peníze a podobně. Ani jsem se nemusel ptát a bylo mně jasné, že si půjčuje i od nich. Večer jsem se Tondy ptal, na co si, popravdě, pořád půjčuje peníze. Řekl jsem mu, že jsem byl v práci, bavil se s vedoucím i s chlapama na dílně. Okamžitě po mě vystartoval jako nikdy před tím. Začal na mě křičet, že jaksi to představuju mu dělat takovou ostudu v práci, že jsem starý bláznivý dědek a nevím co ještě. Odpovědi jsem se samozřejmě nedočkal, vzal se a odešel pryč. Byl jsem to jeho výstupu naprosto opařený, nikdy se ke mně s takovou neúctou nechoval, nevěděl jsem, co si mám myslet. Od té doby se vztah mezi námi naprosto změnil. Tonda vůči mně zahořkl, mluvil na mě, jen když něco chtěl nebo potřeboval a minimum času trávil doma, vždycky se vracel až pozdě večer a ráno hned

do práce. Tak to šlo asi měsíc nebo dva. Další věc, co mě ještě více utvrdila v tom, že začíná mít velký problém, byla, když za mnou přijela jeho bývalá žena. S Lenkou, tak se jmenuje, jsem já neměl nikdy žádný problém a nevyčítal jsem jí, že Tondu opustila. Byla to rozumná žena a k rozvodu měla pádné důvody. Navíc vychovávala mého vnoučka, takže jsme v kontaktu zůstávali neustále. Jednou ale přijela a bylo vidět, že se něco děje, přijela bez kluka a vypadala ustaraně. Ptala se mě na Tondu, jak se mu daří, jestli pracuje a neustále se zdráhala na něco zeptat. Tušil jsem, že bude problém v penězích. A taky že byl. Už čtvrtý měsíc po sobě ji neplatil alimenty na kluka. Mluvili spolu o tom a on jen neustále sliboval, že všechno doplatí. Teď prý nemá, kvůli drahým lékům pro mě, ale že všechno doplatí. Připadal jsem si hrozně. Se zdravým jsem na tom nebyl nejlíp, už jsem špatně chodil a měl jiné neduhy vlivem stáří, ale všechny léky mi důchod bez problémů pokryl. Řekl jsem Lence, že zjistím, kde se ztrácí jeho peníze a promluvím s ním. Vesměs jediné dny kdy býval doma, byly víkendy. Místo toho, aby se staral o dům, který pomalinku, ale jistě chátral, protože mně zdravotní stav nedovolil žádné namáhavé práce. Byl jsem schopný poklidit uvnitř domu, ale tím to tak končilo. Přišel jsem za ním, říct mu co je potřeba udělat a on mě odbyl, ať ho neotravuju, že to není jeho barák. To už naštvalo i mě. Začali jsme se hádat a já jsem mu v návalu zlosti řekl o návštěvě Lenky. Okamžitě po mě začal rvát, ať se mu nepletu do rodiny nebo že mi to vysvětlí jinak. Seděl jsem na židli a on si nade mě stoupl a hrozil mi pěstí, že jestli okamžitě nepřestanu slídit a plést se mu do jeho záležitostí, že to šeredně pocítím. Byl jako posedlý, netušil jsem, co se s ním děje.

T – Co se dělo po tom, co Vám vyhrožoval?

F – Upřímně.. Dostal jsem z něj strach. Měl jsem strach z vlastního syna, kterému jsem poskytl šanci na nový život. Ještě jsem zapomněl říct, kam mizely všechny ty peníze. Na začátku jsem mluvil o jeho povaze a tom jak smrděl hospodou. Dal jsem si jedna a jedna dohromady, poptal se pár lidí a zjistil jsem, že začal hrát automaty a ve velikém. Najednou mi všechny drobnosti do sebe zapadaly. Já jsem to nikdy nehrál. Nerozuměl jsem automatům a myslel si, že tam člověk hodí pár drobných co má po kapsách a zkusí štěstí. Ale Tonda je hrál prakticky denně. Nechával tam výplatu a ještě si půjčoval, aby vyrazil klín klínem. Samozřejmě, že mi všechno popřel. Zas mě akorát urážel, že jsem starý, bláznivý a kdo co ještě. Už jsem s ním nemluvil tak přímo, jako dřív, byl neustále nervní a jakýkoliv podnět ho vyprovokoval. Pokračovalo

to tím, že mi začal peníze krást. Nikdy jsem před ním tajemství neměl a tak i věděl, kde si schovávám peníze. Když jsem si ještě došel do obchodu, bral jsem peníze ze stejného místa. Celý důchod jsem tam míval. Začal brát postupně, stovka, dvě. Až se začaly ztrácet tisíce, byl problém. Řekl jsem mu to a následoval ten samý scénář jako obvykle. Urážka střídala urážku. Chtěl odejít pryč a nebavit se o tom. Už jsem měl dost toho, jak se buď vyhýbá, nebo odmítá cokoli řešit. Postavil jsem se mu proto do dveří. Stál jsem tam o holi a on mně bez varování dal facku, hodil se mnou na gauč a šel dál. Byl jsem více víc zoufalý. Domluva nepomohla, mluvit se s ním nedalo. Nevěděl jsem co s ním. Začali mu chodit dopisy ze sociálky, od soudů. Alimony samozřejmě neplatil.

T – Stupňovalo se nějak násilí vůči Vám?

F – Vždycky když měl peníze, byl klid. Jelikož mi peníze krást a já pořádně nevycházel do dalšího důchodu, musel jsem je před ním schovávat. Jakmile zjistil, že peníze nejsou jako obvykle, začal za mnou opět chodit a chtěl půjčit. Tvářil se jako by se nic nestalo a ani se moc neobtěžoval s ucházející výmluvou, proč chce půjčit. Prostě chtěl. Já hloupý jsem mu několikrát ještě půjčil. To byl zase klid. Jenomže když přišel těsně před důchodem, tak jsem ani už neměl, protože si takto půjčoval třeba třikrát za měsíc. Jednou mám pocit, že na podzim roku 2009, přišel zase takto před koncem měsíce, že chce půjčit. Nechtěl jsem, a i kdybych chtěl, stejně jsem neměl. To ho ale nezajímalo, pořád peníze po mě vyžadoval. Dokola jsem mu říkal, že nemám, že musí počkat na důchod. To ho ještě víc dráždilo. Stáli jsme na chodbě horního patra. Vidím to jako dnes. Chytnul mě za paže, třásl se mnou a neustále požadoval peníze. Poté mě dosmýkal ke schodům a řekl mi, že jestli mu peníze nedám, že mě z těch schodů shodí. Neměl jsem, nemohl jsem mu půjčit! A tak mě shodil dolů. Zůstal jsem bezvládně ležet pod schody a on mě jen překročil a šel pryč z domu. Z posledních sil jsem se po podlaze dosunul až k telefonu a zavolał si záchranku. Přijeli i s policií, protože museli otevřít zamčený dům. Už doma se mě ptali, jak se mi to stalo. Samozřejmě jsem si vymyslel, že špatně chodím, zakopnul jsem nahoře o koberec a spadl. V tu dobu jsem nedokázal udat svého syna. Skončil jsem na dva měsíce v nemocnici se zlomeným krčkem v pánvi. Už tak jsem špatně chodil a tento úraz ze mě udělal polovičního mrzáka. Sám jsem si ani do obchodu už nedošel. To se synovi náramně hodilo, měl mě pod kontrolou a já byl na jeho pomoci závislý. Dům začal chátrat, vůbec se nestaral, neuklízěl, jen si vodil domů podivné existence a postupně dům devastoval. Ke mně se choval jako k psovi, dával mi najíst, ale jinak mi

nepomohl s ničím. Mohl jsem pomalinku chodit za pomoci chodítka. Na záchod jsem si došel, ale s ostatní hygienou byl už větší problém. Dcera za mnou vždy o víkendu jezdila a myla mě. Sama měla problémy se synem, který fetoval. Už jsem si nevěděl rady jak z toho ven. Když Tonda pořádal doma zábavy s těmi bezdomovci nebo kdo to byl, volával jsem policii. Ta je vždycky vyvedla ven, ti se za čas vrátili a pořád dokola. Jezdili k nám velice často. Viděli, v jakých podmínkách žijeme, několikrát mě vyslýchali, ale stejně se nic nedělo. A mně nezbývalo než pořád volat.

T – Jak týrání skončilo, kdo Vám pomohl?

F – Bylo to strašně. V takových podmínkách jsem žil necelé tři roky. Tonda se vůbec nestaral jak mi je, ale byl natolik chytrý, že mi dával najíst, abych nevypadl úplně zanedbaně. Kdykoliv, když mi bylo zle, musel jsem si volat doktora, Tonda mně pomoci odmítl a raděj šel pryč, aby nebyl doma, když sanitka přijede. Spolu se sanitkou přijela i policie. Připadal jsem si trapně, neustále se mě dokola ptali a něco šetřili, ale všechno trvalo strašně dlouho. Sice na krátkou dobu vše vyřešili a za pár dnů to bylo znova. Měl jsem předepsané léky, hodně léku a nebýt dcery, která mi je týdně chystala, tak už jsem dávno mrtvý. A Tonda, ten si žil svůj život. Z domu udělal vyloženě hodinový hotel. Pokaždé chodil domů s jinou, silně zanedbanou, když to řeknu slušně, ženou. Od policie šel podnět na zahájení stíhání za domácí násilí. Ale to trvalo strašně dlouho, takže se moje situace vyřešila dřív. Jelikož Tonda neplatil už léta alimenty na dítě, jeho bývalá žena jej zažalovala. Soud probíhal, on to nechával jen tak běžet a nestaral se o nápravu. Z práce ho vyhodili už dávno, takže platit neměl z čeho. Nedopadlo to jinak, než že šel do vězení, kde je doteď. Zbývá mu nějakých pět měsíců do konce trestu. Co bude dál, až se vrátí z vězení, nevím. Já teď čekám za vyřízení žádosti o přesun do domu s pečovatelskou službou. Dcera se mi tímto pokouší pomoci, protože tady už zůstat nechci.

Není, kdo by si o dům staral. Synovo trvalé bydliště jsem už odhlásil a má ho na úřadě.

Dům prodám a peníze dám dceři, já už jich potřebovat moc nebudu.

T – Děkuji Vám za čas, který jste mi věnoval a upřímné odpovědi v nelehké životní situaci.

PŘÍLOHA PVI: ROZHOVOR SE SLEČNOU MARTINOU

Rozhovor:

(M - Martina, T-tazatel)

T – Jak jste se s Ivanem poznali?

M - Poprvé jsem Ivana uviděla, když ho jeho kamarádi přivezli na úrazovku s rozbitým obočím. Brala jsem ho jako každého jiného pacienta, jelikož se tam vystřídá spousta lidí s všemožnými úrazy. Seděl tak v ordinaci, já vyplňovala údaje do počítače, ptala se ho, jak k tomu přišel, a čekali jsme na pana doktora, aby Ivana ošetřil. Už tehdy na mě působil velice bezprostředně. Sám od sebe mi vyprávěl, jak s klukama boxovali, trochu se nahceovali a takhle, že to dopadlo. Neděla si ze zranění žádnou hlavu, ba naopak mi připadlo, jako by se na svou budoucí jizvu těšil. Takže doktor ho ošetřil, poučil, Ivan slušně poděkoval, popřál klidnou směnu a odešel. Byl mi sympatický, to určitě, ale zatím nic víc, žádná láska na první pohled. Asi na dva týdny jsem s kolegyňkami z práce slavily narozeniny a vyrazily jsme do Staru (pozn. místní diskotéka). Bavily jsme se, popíjely, tancovaly. Jak tak tančíme, přišel ke mně kluk a začal na mě něco mluvit. Byl tam ale strašný hluk, tak mu nebylo rozumět. Jen jsem odkývala, aniž bych tušila, co vlastně říká, a on odešel. Byl mi povědomý, jenže jsem nevěděla, odkud, nemám moc paměť na obličej. Dotančily jsme a u baru mě ten kluk, mladý muž, oslovil znovu. Tentokrát jsme se už konečně slyšeli. První otázku si pamatuji jako dneska. Ptal se mě, kolik jsme jich šili dneska. Malinko mi nedocházelo, na co se mě ptá. Samozřejmě to na mě bylo vidět a Ivan okamžitě reagoval, že jsem přece ta sestřička, co mu šila obočí. Když jsem mu to na parketě odkývala. Hned se mi všechno spojilo a začali jsme se tomu oba smát. Večer plynul, my se chvílku bavili spolu, chvílku každý se svojí partou, zábava prostě plynula. Když jsem odcházela, vyměnili jsme si telefonní čísla a bylo. Nějaký týden jsme si psali, pak začali první schůzky. A hnedka asi po měsíční známosti, jsem se k Ivanovi nastěhovala. Bydlel sám v pronájmu, v dva plus jedničce, já bydlela stále u rodičů, kde mi to bylo malé, dělit se se sestrou o jeden pokoj, není nic moc, a tak jsem i bez toho, abychom se pořádně znali, šla k němu bydlet. Byt měl zařízený mládenecky a ženskou ruku viditelně potřeboval. Všude všechno připomínalo jeho největší zálibu, box. Bylo potřeba mu do bytu vnést trochu té ženskosti (úsměv). Jak jsem řekla, moc jsme se neznali a spíše se poznávali za provozu. Ivan byl velice bezprostřední člověk, se vším byl hnedka hotový, v ničem neviděl problém a s lehkostí vše vyřešil. Opravdu

jsem nabývala pocitu, že se dokáže o nás postarat. Pracoval u pošty jako řidič, takže vydělával průměrně, ale stačilo, žili jsme si normálně.

T - Kdy nastaly první problémy?

M – První náznaky přišly, když jsem se dozvěděla o jeho minulosti. Ve snu by mě nenapadlo, že by mohl mít problémy se zákonem, podmínky, soudy a tak různě. Nebudu ho přece zpovídat, co kdy kde provedl. Byl u nás jeho kamarád a já jsem nechtíc vyslechla jejich rozhovor. Smáli se nad tím, jak byl soudce pohodář, že jim dal jen podmínky a skočil jim na jejich výmluvy. Nevěděla jsem tomu hlavy paty, ale i těch pár slov mě navedlo na myšlenku, že si budeme muset vážně promluvit. Jen co kamarád odešel, zeptala jsem se Ivana, o čem se to bavili. Byla mu vidět v očích nejistota, kterou jsem z jeho suverénního počínání neznala. Okamžitě odskakoval od tématu, že se musí sbalit na trénink a byl viditelně nesvůj. Nejsme ten typ, abych po něm za každou cenu vymáhala přiznání. Odešel na trénink a já měla čas si všechno v hlavě uspořádat a v klidu si nachystat otázky. Když se vrátil, otevřeně jsem se ho zeptala. Zezačátku se ošíval jako malý kluk, který sousedům rozbil okno, ale potom se rozmluvil a řekl mi o svých životních přešlapech, kterými si nadělal celkem dost problémů. Byla to dlouhá debata. Ale ve zkratce šlo o to, že byl prostě rváč. Chodívali s partičkou po akcích, hospodách a občas vyprovokovali nějakou tu šarvátku, nebo se jí minimálně nevyhýbali. Několikrát je řešila policie, ale většinou to skončilo pokutou za přestupky. Kdysi to ale opravdu přehnali a v Golemu (pozn. hudební klub) se porvali tak, že pár mladíků skončilo v nemocnici, jeden z nich dostal do hlavy púllitrem a zůstali mu trvalé následky, kdy neslyšel na jedno ucho. Celou věc šetřila policie a jako útočníka, který mu sklenicí o hlavu rozbil, označil Ivan, který dlouho zapíral, ale nakonec se přiznal. Pak následovaly soudy za výtržnictví, ublížení na zdraví a skončilo to podmínkou. Ptala jsem se ho, proč mi to neřekl dřív, proč to tajil a Ivan mi odpověděl, že měl strach. Strach z toho, že ho nechám, protože je v podmínce a má takovou minulost. Ujistila jsem ho, že je pro mě důležité jaký je člověk teď a ne jaký byl. V sobě sama jsem si ale zas tak jistá nebyla. Ivan měl takovou povahu, byl na jednu stranu pohodář, kamarádský, na druhou ale impulzivní a rázný. Já jsem třeba pravý opak. A jak se říká, protiklady se přitahují, ne? (úsměv). Nevím proč, ale nemohla jsem ze sebe dostat takový zvláštní pocit z toho, že dokázal někomu úmyslně ublížit a málem vlastně zabít. V práci vidím takové případy, kdy je člověk zmasakrovaný až hrůza a říkám, co za člověka mu to muselo udělat. Zakořenil

se ve mně z Ivana podvědomý strach, i přesto, že mi nikdy nijak neublížil. Přešel měsíc dva, ale já jsem v sobě měla stále něco nevyřešeného, potřebovala jsem asi slyšet něco, co mě, toho zvláštního pocitu zbaví. Ivan taky cítil, že se ve mně něco změnilo. Jakmile se něco řešilo, byl čím dál větší problém najít společnou řeč. Ne, že bychom se hádali, ale nějak nám to drhlo, vázlo, tak něco a oba jsme ono nevyřešené téma v sobě nosili a tížilo nás, mě teda určitě. Takový první jeho výlev vůči mně, byl asi po půl roce společného žití. Jeli jsme po městě a já řídila Ivanovo auto, protože byl unavený z práce a řízení měl až nad hlavu. U Prioru jsem parkovala, neodhadla vzdálenost a ťukla do auta za mnou. Po boxu byly auta Ivanovým největším koníčkem, proto se taky o svého Golfa patřičně staral a byl na něj velice opatrný. Jen co ucítil ťuknutí, vyběhl za auta a šel se podívat, co se stalo. Trošku jsem odřela lak, banalita, ale jakou scénu tam Ivan udělal, strašné. Začal po mě vriskat, jako bych mu urvala celý nárazník. Nedokázala jsem mu nijak odporovat, seděla jsem a do očí se mi draly slzy. Bylo mi líto, co jsem udělala, ale ještě víc zarážel Ivan. Vyhodil mě z auta, ať si jdu nakupovat sama, on že jede ke známému to opravit a ať zapomenu, že mi auto ještě někdy půjčí. Hned, co po mě začal křičet, mi blesklo hlavou, že mi dá minimálně facku, když dokázal člověka udeřit krýglem a málem ho zabít. Neuhodil mě, ale ten pocit tam byl.

T – Co se dělo dál, množily se takové situace?

M – Tři dny po jeho výlevu jsme spolu vůbec nemluvili. Já byla uražená a Ivan naštvaný. Vycházely mi samé noční, takže ani nebyl kdy spolu mluvit, stejně jsem neměla náladu. Potom, za mnou Ivan sám přišel a omluvil se za svůj úlet, že to tak nemyslel a že to byla vlastně prkotina a nechápe proč tak vybuchl. Omluvu jsem přijala, vzduch se vyčistil a já jsem věřila, že bude vše dobré. Další konflikt přišel, když se Ivan vrátil nad ránem z diskotéky a já jsem ráno zjistila, že má kalhoty a triko od krve. V noci jsem s ním nemluvila a tak jsem nevěděla, jestli náhodou není jeho. Na nic jsem nečekala a okamžitě ho probudila. Nebyla jeho. Zase se někde porval, ale kde, s kým a co mu udělal, mi neřekl. Když jsem se mu snažila říct, že by si měl dát pozor na to, co dělá, když je v podmínce, zase vyletěl a začala hádka, no hádka... spíš jeho monolog. Na nějaké velké hádky nejsem, když na mě začal Ivan zvyšovat hlas a vyčítat mi, že se chovám jak fízl a furt zjišťuju, co dělal, draly se zase slzy do očí. Na tohle jsem měkkota. Ivan viděl, jak začínám brečet a okamžitě to otočil proti mně. Prý ho nejprve provokuju hloupýma otázkama a potom začnu brečet, abych v něm

vzbudila pocit viny a on se mi musel dokola omlouvat. Přes vzlykot, jsem se mu snažila říct, že to tak není, že mám jen strach o to, aby nešel sedět. Na to mi odpověděl, že víc co dělá a bylo ticho, pro něj byla věc vyřízená a neměl vůbec snahu mi říct, co se stalo. Tím se začala mezi námi tvořit propast nedořešených věcí a my měli k sobě dál a dál. Oba jsme to cítili. Sebemenší maličkosti nás dokázaly proti sobě znova a znova poštvat. Tu a tam mu chodily dopisy s červeným pruhem a razítkem policie. Chtěla jsem vědět, co po něm chtějí a to se mu nelíbilo. Okřikl mě, ať se starám o sebe, že to jsou jeho věci. Když mu přišel už několikátý dopis, začala jsem mít opravdové obavy. Nevím, co mě napadlo mu dopis otevřít. Asi jsem čekala, že se v něm dočtu bůhví co. Nestálo tam nic jiného, než ať se dostaví k podání vysvětlení. A problém byl na světě. Při otevírání dopisu jsem nedomyslela, že mu lezu do soukromí a otevírám mu jeho poštu, ale věřila jsem, že když mu vysvětlím, proč jsem dopis otevřela, že to pochopí. Večer přišel z práce a já celá nervózní jsem za ním přišla s otevřeným dopisem v ruce. Jakmile zjistil, že je jeho a je otevřený, beze slova mi vrazil facku, až jsem spadla na zem. Pak mě zvednul, přitiskl ke stěně a se zaťatýma zubama řekl, že jestli mu ještě jedno vlezu do pošty, že mi zláme ruce. Byla jsem v naprostém šoku a nezmohla se na nic víc než nezadržitelný pláč. Seděla jsem v koupelně na vaně a brečela. Ivan se asi uklidnil a přišel za mnou. Dřepnul si ke mně, hladil mě po noze a snažil se omlouvat. Že vyletěl, vůbec nepřemýšlel a nikdy by mi nedokázal ublížit. Jenomže já jsem měla z něj strach. Věděla jsem o jeho prudké povaze, ale dokud mě opravdu neudeřil, nevěřila bych, že by toho byl schopný. Ublížit druhým ano, ale ne mně. Ten večer se ke mně choval jako nikdy, večeri mi chystal, ptal se mě, jestli jsem v pořádku a furt se omlouval. Byla jsem z toho vyčerpaná a šla si brzy lehnout. Druhý den jsem měla naštěstí volno, protože nevím, jak bych vše v práci zvládla. Byla jsem jako opařená. Chvillemi mě popadal pocit viny, že si za to můžu sama, když mu lezu do jeho věci a zbytečně ho provokuju. Chvillemi jsem zase byla plná odhodlání mu všechno říct, udělat pořádek a vše si vyjasnit. Jako na houpačce. Tak uběhl celý den a nebyla schopná nic udělat. Jakmile jsem uslyšela v zámku klíč, začalo mi bušit srdce. Byl to prostě reflex. I když jsem nic neudělala, strach, že mi zase ublíží, mě neopouštěl. Ivan se hnedka ptal, jak mi je co den, prostě se snažil být milý a odlehčit hustou atmosféru. Já jsem mu sice odpovídala, ale když se neptal, bylo ticho. Víím o sobě, že jsem celkem úzkostná povaha, ale za to přece nemůžu, říkala jsem

si. Na Ivanovi bylo vidět, jak mu pomalinku dochází trpělivost o onoho mlčení. Důraznějším hlasem se mě zeptal, co se děje, co mám pořád za problém, když se mi včera omluvil. Našla jsem v sobě snad poslední zbytky odvahy a vysypala jsem ze sebe, co mě v tu chvíli tížilo. Že mám z něj strach, že mi ubližuje a podobně. To ale nebylo nic na jeho buldočí povahu. I když jsem na něj mluvila sebeklidnějším tónem, abych jej zbytečně nevyprovokovala, bylo to marné. Ivan byl velice hrdý člověk, a jakmile mu někdo sáhl na ego, bylo zle. A to jsem právě udělala. Skokem byl u mě, silně mě chytil za paže a křičel na mě, ať ho přestanu obviňovat, že je to všechno moje chyba, když se mu hrabu v minulosti v poště a neustále něco zjišťuju. Neustále opakoval, že ví, co dělá a ať ho přestanu konečně srát nebo mi opravdu ublíží.

T – Když jsi měla z Ivana strach, proč si od něj neodešla?

M – Strach jsem měla. Nikdy jsem nevěděla, s čím přijde domů. Začali se o něj čím dál víc zajímat policajti a bylo na něm vidět, že to nebude jen tak něco. Chodil domů nervózní, upjatý a vyléval si zlost na mě. Když jsem se ho ptala na něco, co se mu nelíbilo, právě ohledně policie, vybuchl. Když jsem teda raději mlčela, tak se taky vztekal, že může mít doma místo mě figurínu, když pořád mlčím. Byl pod tlakem, ale to mu přece nedávalo důvod se ke mně takhle chovat. S myšlenkou odchodu jsem si pohrávala velice často, ale chyběla mi odvaha to udělat. V jednu chvíli jsem byla pevně rozhodnutá a za hodinu jsem se bála, že by si mě Ivan našel a bylo by zle. Náš vztah byl v troskách. Plány, co jsme spolu měly, byly ty tam. Chtěli jsme větší byt, časem i rodinu, ale přitom jsme nebyli schopni spolu fungovat. Neměli jsme budoucnost. Brala jsem snad všechny směny v práci, jen abych nemusela být doma. Kolegyně, kamarádky, viděly, jak jsem ztrápená, ptaly se, ale já jim nic neřekla, protože jsem se styděla, že si nedokážu zařídit spokojený domov. Jedné, mně nejbližší, jsem se ale časem svěřila. Popsala jí ne teda celou, ale převážnou část mojí situace. Potřebovala jsem někoho, kdo mi vytvoří nadhled, protože sama jsem byla v začarovaném kruhu. Kamarádka mi říkala, že to není normální, ať odejdu a tím, že o mě projevovala opravdový zájem, mi dodávala odvalu. Několikrát jsme řešili, že už je to domácí násilí, co se mi děje. Ale to jsem si nepřipouštěla. Když jsem se cítila docela sebejistě, vyčkala jsem na chvíli, kdy bude Ivan v klidu a řekla jsem mu, že náš vztah nemá cenu, že by bylo dobré třeba na čas jít od sebe, ať si každý uděláme pořádek v hlavě. Že se prostě odstěhuju a buď se k sobě

vrátíme, nebo ne. Pro Ivana to byl šok, nechápal, proč bych se měla stěhovat, že se vše vyřeší a bude dobře. Uznal, že problémy máme, jenže o stěhování nechtě ani slyšet. S velkým sebezapřením, jsem si stála za svým a to Ivana rozzuřilo. Z prvotního podlézání a přemlouvání se staly výhrůžky. Jestli prej odejdu, tak si mě najde a dotáhne za vlasy zpátky. Že s ním se takhle nikdo rozcházet nebude. Že je to on, komu bych měla být vděčna za střechu nad hlavou, poslouchat ho a ne pořád hledat nějaké problémy a potom utíkat. Tím mi totálně rozbořil moje poslední zbytky odvahy. Bála jsem se už cokoliv říct, aby mi zase nevyfackoval. Jen jsem stála, mlčela a poslouchala jeho výhrůžky.

T – Víím, že se ti nakonec podařilo odejít, jak si to dokázala?

M – Máš pravdu, díkybohu podařilo. Největší podíl na tom měla asi moje kamarádka, ta kolegyňka z práce, které jsem se svěřovala. Společně jsme hledaly různá řešení, jak se vyprostit. První co jí napadlo, zavolat policajty a všechno, co mi udělal jim říct. Měl s nima hodně co dočinění, takže by mi věřili a on by šel sedět, protože problému měl nasekaných hodně. Jí se to řeklo, samozřejmě jsem věděla, že to myslí dobře, ale na to jsem neměla odvalu. Už právě proto, že měl hodně problémů s policajtama skrz ty jeho rvačky, tak jsem nechtěla mu tímto dělat další. S Ivanem jsem byla dva roky a z toho rok a půl byla katastrofa. Ta kamarádka měla známou na intervenčním centru ve Zlíně, kde si chodila pro rady. Říkala mi, ať tam jdu s ní, že mi poradí, jenomže já jsem byla ráda, že o svých problémech dokážu mluvit aspoň s kamarádkou, ani rodičům jsem nic neříkala, ne tak abych o tom mluvila s někým cizím. Jasný, teď víím, že by mi pomohli, ale v tu dobu jsem to viděla jinak. U Ivana jsem se snažila bývat co nejmíň, brala jsem všechny směny, co šly. Samotnému mu to bylo divně a několikrát volal do práce, jestli tam opravdu jsem. Vysvětlovala jsem to tím, že chybí sestry. Sice chápal, ale nelíbilo se mu to. Samotný ochod šel ráz na ráz. S kamarádkou jsme měly noční a já si jí svěřila, že už se k Ivanovi vrátit nechci. Byla to holka od rány, ne jako já. Tak prostě řekla, že už tam nepůjdu a hotovo. Ráno mě vzala k sobě domů a bylo. Jakmile Ivan zjistil, že jsem nepřišla domů v obvyklý čas, vyvolával mi. Zpočátku jsem telefony nezvedala, protože bych nedokázala s ním mluvit. Jen jsem mu napsala zprávu, že si přijdu pro věci, jinak už je mezi námi konec. Následovala řady výhrůžných esemesek, že si mě najde a bude zle. Když jsem na ně nereagovala, přicházely zprávy opačné, omluvné, plné krásných plánů. Musím říct, že mě obměkčovaly,

ale kamarádka mě naštěstí vyváděla z omylu. Ivanovi jsem neřekla, kde právě jsem. Proto chodil každý den k rodičům a vyptával se, kde jsem. O kamarádce nevěděl, neznal ji. Samozřejmě, že i našim bylo divné, co se děje, že se po mě Ivan ptá. A tak nebylo zbylí a všechno jsem jim povyprávěla. Mamka ta se z toho rozbřečela a taťka byl zlostí bez sebe. Asi po týdnu u kamarádky jsem i s našima vymysleli plán, jak si vzít věci a nadobro se od Ivana odstěhovat. Kdybych přišla s kamarádkou nebo kamarádem, Ivan by byl schopný ji vyhodit a kamaráda zmlátit. Naštěstí k našemu taťkovi choval zvláštní, až neuvěřitelnou úctu a mu by asi neublížil. Jistě jsme to nevěděli, jenže nezbývalo, než to zkusit. Přišli jsme schválně v době, když byl Ivan doma a bez varování, aby se nemohl připravit. Byly to hrozné chvíle, bylo mi zle, horko, zima prostě hrůza. Naštěstí se mnou byli oba rodiče a mamka mě neustále držela za ruku. Mluvil jen taťka. Ivan se snažil naše přemlouvat, prosil, ale taťka je silná osobnost a nenechal se. A tak jsem si pobalila všechny věci a Ivana opustila.

T – Co Ivan, snažil se tě nějak kontaktovat, chtěl tě zpátky?

M – To víš, že jo. Sám dobře víš co se pak dělo.

T – Máš pravdu, vím. I přesto, mohla by si mi k tomu ještě něco říct?

M - Samozřejmě. No, pak jsem se nastěhovala zpátky k našim, opět do jednoho pokoje se sestrou (úsměv). Ivan neustále vyvolával, vypisoval a tak jsem si změnila číslo. Na chvíli byl klid. Jenomže pak si moje nové číslo zjistil a vypisoval zas. Byla jsem z toho nešťastná a měnila číslo co chvíli. Jinak jsem se věnovala pouze práci a zálibám. Na chlapy jsem neměla ani pomyslení, všechno bylo ve mně moc živé. Jenomže kamarádky byly jiného názoru. Docela často jsme chodili do společnosti, různě ven, snažily se mě zkrátka dostat mezi lidi. Asi za půl roku od rozchodu s Ivanem, jsem poznala Pavla. Poučena z minulých chyb jsme jednala úplně jinak a teď po roce a půl, můžu říct, že jsem šťastná (úsměv, polibek Pavlovi). A budu ještě šťastnější, až Ivana vymažu z mysli úplně.

T – Mokrát ti děkuju za rozhovor a přeju vám oběma spokojený život. Ať se vám daří.